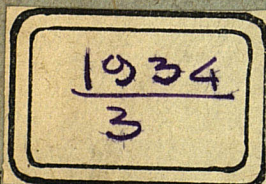

КҢЕВА ЗМАНЕ КҢРМАНҢИ

Вона қома сьсја

Назыркыг НӘҢИЕ ҢЫНДИ

Негизинде Сексия ктебе кырманча

Рәван — 1934

Zə alie Komisarjata Ronkaje hatjə qabul kərgə

1934
3

491.57-8

ՔՇԵՆԱ ՇՄԱՆԵ ԿՄՐՄԱՆՉԻ

Յոնա կոմա սոսյա

Հաշրկր հՈՉԻԵ ՇԵՆԸԻ

Տոմորո Քելի ՄՈրադով

2 - օյ Քերուլոկ ԲՈՉԻԿԱ

ձոմ 7, կվ. 8

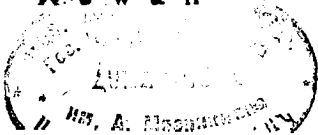
ԵՐԵՎԱՆ - 375078 - ՍՍՏՐ

Tel. 35.10.20 (մալ) - 52.97.41 (կար)

Նոթրա Կրկյմոտե Տեկսիա կեբե կրմաոնչա

Revan

1933

267-72

**Nəşrə, Hükymatə
Glavlit № 8328(b)
Nəşirət № 2764
Təmbli № 2160
Tiraz 2000**

Redaktor A. Movsesjan, H. Mkrtçjan

Redaktore texnike G. Zenjan

hin ba

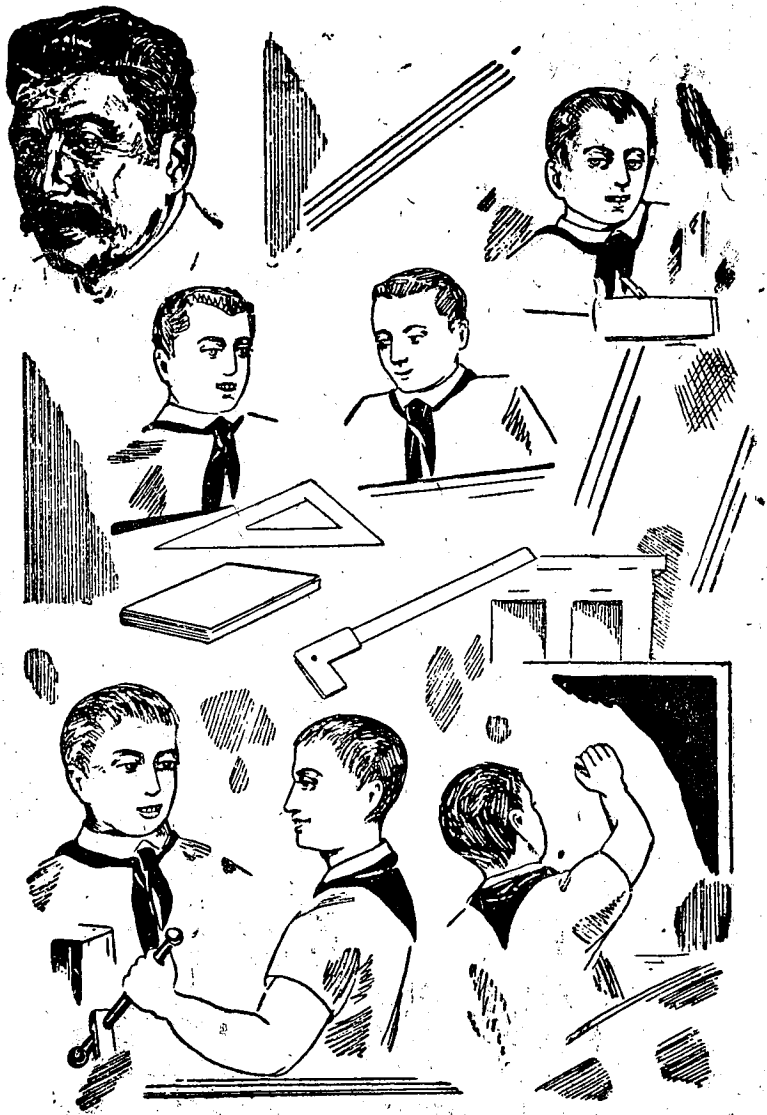
hin ba

hin ba

„HINBƏ“

„HINBƏ“

„HINBƏ“

Хуэндъна дѣждари шъхуле ренѣ салја ѳъыл бу:
рѳъате бьдън wi шъхули,
гьнд hin бьвьн

S Ə L A M

„Hun ky dəzmaie sor greďďn, pak bira xyəda xyəj
bəkən; ky əw dəzmal kənçe roza əjle nıən.

Hun ky dəzmaie sor greďďn, bızan bın, ky əw bı
xuna həzar-həzar əgita hatjə rəngkırne.

We dəzmaie bı kybari greďn, bəjraqa sorə kommunitz-
me dı dəste xyəda qəwin xyəj bəkən.

L. Kaganovic.

Oktjabьrk, pioner nava məktəbada
şagьrte əwıən.

Penç salı

Қома пала и колхозвана

— Гәли һәвалә дәрбдар!
Октябрк и пионер,
Сыһдарикын, әм безын:
Мә; сь кьржә реуң сала.

Пале сәр режа маşине

— Мә ыкәфт. зьнар қәлаштын,
Қум. қумьстан везандын,
Мә. сьмсьм и нәвал тьзи кьр,
Режа маşине дәрбаз кьр.

Пале мөдәна

— Мә ёрд қәлаш, әв қылкьр,
Реә мәзьн дан сөкьрьн,
Сььр и рола дәрхьстьн,
Қәват и ішьқ бәлакьр.

Пале стансия автотрактора

— Мә заводе мәзьн сөкьрнә,
Станси и малә бььнд авакьрнә,
Данә вәлет іь рәж һәв,
Автомобил, трактор.

Пале стансия електрике

— Мә сәм данә хәватә,
Турбин и динамо іь сәр ван данжә,
Стансиә тәзә сөкьржә,
Қәват и ішьқ. парвөкьржә.

Hostae avaja

— Nava bərf u bələkja,
Ль çie col u qumьstan,
Nava penç salja əwьlda,
Mə bazar məktəb sekьrnə.

Kolxozvan

— Mə zi nava wəletda,
Kolxoz danə sazьrnə,
Dьdьn wəlet v əxьeda
Nan, goşt, pəmbu u hri.

Qoma pala u kolxozvana

— Gəli oktjabьrk, pionernol
Əvə, sьky mə kьrjə,
Nava hьkyməta Şewreda,
Dь penç salja əwьnda.

Qoma oktjabьrk u pionera

— Hınbun mərə lazьmə.
Əm hın dьvьn roz bь roz,
Təmije Lenin fəm dьkьn,
Bər dьzьmьna şər dьkьn.

Dərbьdarьn

Ferik pioner bu, Şawo oktjabьrk. Hərdya əi dьxyənd.
Jək qoma sьsjada bu, je dьne qoma jəkeda bu.

Wəxtək qəwьmi ky Şawoe oktjabьrk nəxyəş kət, əw zь
dərse xyə şunda ma.

Gava ky cəndək kətə orte u Şawo bərə-bərə sər xyəda
hat, əw disa cu məktəbe.

Dəstəka pionera məktəbə spətt Fərik, wəki əw sawa
brıgadır bə dərbdarı Şawo bəde hıçkəyənə.

Ysa əl bu.

Fərik cu bal Şawo u got:—

— Şawo çan, tu xəmə u xıjələ nəkşinə, zə alle dəstəka
mə əz hatəmə çəm tə, ku qəwətə bədm tə, tə zə alle dərse
dərbaz buji bədm hazəkəyən.

Şəxyl hatə seri.

Muqdarəki kənda Şawo gəhiştə həvələ xə. Əwl dəha
mərd mərdanə dərse xə hazır dəkər, nəv həvələ xərdə dərse
şro dəkər.

Pəj we jəke Fərik u Şawo məgəmək əl danin peşja xə:
qar kəyən, ku bə dərbdarı de u bəve xə nəxəndi əl hin
bəkən. wana zə nəxənditə bədm dərxəstəyənə.

Gava ku ve jəka hana dərdsar, dəstəka pionera u oktja-
brək pe həsjan: zəf şa bun.

Cəndəki dəne pərsa hərdy həvələ dərbdar dani bun qə-
wata məktəbə.

Ѓырате ве розе, Ферик и Ѓавоє реук кыс қыгын сава дәрбдар, әв һатын реҫкеҫкыгын.

Рәј ве јәке, ҫырате диҫа бь дәнгәкива кысқкыгын ку пот-лани һәрды дәрбдара бьхәвътын. Ве sale гыннда ту пәхүәндia нәһеллн, пәхүәндia бьдын һинкырне.

Еvara kolxoze

Ro cu ava, bu evar,
Cunә hyndyr ғы дәвар,
Ѓывана рәз кыҫанд гыһера
Варә-барә бәрх и мija.

Алкыва реңчбәра,
Қеләнди сәр мьлле wana,
Вь кәп, әҫқ, лақьрдia,
Тенә male зь зәвлja.

Le тәқә-рәқа трактора
Сужин-һатына һәспра, kama
Һнәки zi бь маҫина
Һәв дәрдыҫын зь тәха.

Сьҫас хуәҫә еvara һавире,
Хәвата һәвра kollektive,
Qә нә гьндә wәһидbun
Вь дәсте тәне naje һәbun.

Ro cu ava, bu evar,
Cunә hyndyr ғы дәвар,
Ѓывана рәз кыҫанд гыһера
Варә-барә бәрх и mina,

҃әмилә зь мәктәбе ҫунда нәма

1.

Гындәки кырманҫада мәктәб һатә sazкырне. Дәрсдар һә-
vәle ҃асьм бу. Нәвәле ҃асьм бь кәмәкдарja ҫәвре, nәve

həmu zərə gynd nəvəsi. Əwi nəvə zərə hılda bal xyə bona xyəndəne. Aqrije, ələmət da xəlqə gynd, ky zə 1-ə ilunə zərə xyə bəşinən məktəbe.

Wi gyndida məktəb təzə dəhatə vəkəne: çərə əwyl bu. Avajə məktəbe tynə bu. Wi saxi mala Çangir kəyn çije məktəbe, Çangir cawa kulak zə gynd raqətatand bun.

Zə 1-ə məha ilunə zərə hatən məktəbe.

We roze de u bəvə wan zi bə wanra hat bun. Wana əwləde xyə dəbər hyndyre xeni.

Wan gyndja əmərə xyəda təzə rucke məktəbe dəditən. Ləma zi nəv wanda zəf xəvərdən həbu, pərs, pərsjar zə həvdy dəkəyn.

Bə gotəna həvalə Çasəm zərə gərəke səvə-səvə bəxyənda, məzəna zi evar-evar.

Sər we jəke zi gəşkə şa bun. Əw nəziki runəştəke məktəbe dəbun, dəste xyə dədan ktev, dəvtər u qələma, səvə həv dənerin u əçevmajı paşda vədəkşjan.

Həma we dəmə həvalə Çasəm net u məməmə məktəbe bə wanra şrovəkər. Pəj gliə xyə, əwi zə gyndja rəça kər ky zə hyndyre dərsxanə dərən, wəki bə şagərtərə dərsə dərbaz bəvə.

Həvalə Çasəm u zərə manə hyndyre dərsxanə. Əwi nəta dərsə zarərə got, dərəq hin buna wanda jəko-jəko təmi bə wan kər.

Gyndi zi wi saxi dərə məktəbe həv çəvjan. Wan dxyəst bəzan bujə, səka həvalə Çasəm zərə wanra sə qəzə dəkə.

Həvalə Çasəm şəxylə məktəbe hedi-hedi ani seri.

Zərə səva dxyənd, de u bəvə wana zi evar-evar.

Qoma əwlynda bist şagərt həbun. Zə wan şagərtə pənç həv qiz bun. Həvalə Çasəm əw hər pənç qiz zi zərəke anin sər xyəndəne. De u bəvə wana nədəhəştən əw hərnə məktəbe, bəxunən.

Pira dgot:— Qiz sənə hərən xyəndəne, qiz gərəke malda bəxəvəntən, sə kərə wan xyəndəne kətjə.

Şex dgot:—Хуэндън зь мѣра лазъм нинѣ, нинѣ, гунѣжѣ. Өгѣр кырмаңч һин бьвьп. Өwana we хьрав бьвьп. Duri we хуэндъне һѣрьп, Өдѣте kal u Һava ynda мѣкьп.

Gyndja zi zѣf Һага gyra wan дькьр, zare хуѣ пѣдъшан-дънѣ мѣктѣбе, реşja хуэндънѣ zara дьгртьп.

Zara zi tѣma хуэндъне һьдabun. Wana мѣктѣб u дѣрс-дare хуѣ һьз дькьрп. Şagьrta гьлиje şex, pira u мѣрве-кѣвп dhatьп һѣвалѣ Һасьmra dgotьп.

Һасьm zi gyndda һѣртьм Һvat дькьр. Һара хуэндъне gyndjara dgot. Dgot дѣрѣдѣ дьзъмьнѣ şexda zi, pьrs dataoi ky şex зь gynd бьдьп raqѣtандьне.

2.

Wѣxt hat bьyri.

Zar бь сѣрбьrjazi дьhatьп мѣктѣбе, wana гьнд dхуѣнд, дьstran, дьlistьп.

Mѣha сьrja реş bu. Şagьrt dha һинѣ qѣjdѣ-qanune мѣк-тѣбе bubun.

Rozѣke дѣрсdar hat һyндьre дѣрсxane, dit ky кьr tѣne hatьнѣ, qiz тьnnѣbun.

Kьra һers бь һers һѣvra хѣбѣr dдан. Wѣxte ky дѣрсdar nezikѣ wana bu: Hѣqьje dѣh salѣ бѣrb wѣ cu. Өwl бь dѣngѣktьп nѣrѣn got.—Hѣvale Һасьm, Һѣmilѣ naje дѣрse, bave we na-һelѣ.

— Сь?

Zara бь һөвра гот.—Çәмилә кытана.

— Ке кытаја?

Zara dişa got.—Bave we.Çәмилә zaf dьgrija. Əwe dьxəst zь məktəbe şunda nəminə, jə bave we nəhişt, əwi Çәмилә kыta.

Həvale Çasьm pьrs kьr.—Le qize dьnə kanən?

— Əw zi nəhatьn, de u bave wana zi cəv danə bave Çәмиле, qize xь nəşandьn xьəndьne.

Pəj wan gьlija dərsdar бь təhəgəki dərs kыta kьr u bəre xьə da bəг бь şewra gьnd.

Həvale Çasьm бь dəsti şewra gьnd dьzьmьle məktəbe gьnəhkar kьr. Əw danə gьrtьne.

Zь we roze şunda Çәмилә qəmərə bəzьn bьlьnd dəst бь һinbuna xьə kьr. Pəj we jəke Almast, Haçe- Şəre u Pərişan zь zь dərsa nədьman.

Qiza dişa dəst бь hinbune kьr. Əwana zь kyra para nəkətьn.

Çәмиле dьgot:—Gava ky əz məzьn bьvьm, əze bьvьm dərsdar, əze qiza bьdьm hinкьrьne, wana zi zь tarl—tarьstane bьdьm dəгxьstьn.

Didara Çəzo

1.

Bərfa sərə Ələgəze zь pənçe roe dьbьrьqi, şəmal dьda.

U zь car alja xьşə-xьşə çəwke ave dьhatьn. Əw zь zor-da bərzəг dьbəzjan.

Dь nava heşnaje ejeda, nava kylike rəngawazida kone rəş xyja dьkьrьn. Əw kone Djuzkənde bun, kyрманç cubun Ələgəze, wədərə hewri bun.

Бь əşqьk nəditi əm bərə-bərə nezik wan dьbun.

2.

Ro zi бь mərə dьhat, əm бь һөвра re dьsun. Əwe dь-

ha zor nədəda mə, gərm şkest bu u hərdəra henkajkə bə
gəynə tə bu.

Kon peşbəri mə bun. Kyrmança bə kef u əşq mə dəne-
rin, səfəte wanə gəş bu.

Əm neziki wan bun.

Зь səlama mə şunda wana got:— Sər cəva, sər sərara
hətnə mevane əziz

— Mə dəraq gələ tıştıda xəvərda, zəf tışt həvra got u
mızul bun. Kyrmançe dora mə ky sal zəmana wəxtə daşnək-
bəga nava hesirjeda bun: bə pyr əşqi gyh dıdan sər xəvər-
dane, şa dıbun. Çahyle ove zi dora mə çvibun. Əwana zi dəng
dəda de u bave xyə, zə kən u əşqe əçəz nədəbun.

3.

Çəzoe Həso xəvər dıda. Mərvəki, cur bu, zə əmırda
ançax si sali, zə bəzne ortalə bu. Kef bu, kybar bə xəvata xyə-
va. Qoloz lə səri bu, bə forma kal u bava kənc xyə wər
kır bu, runışt bu bal mə, bərdərə kon u qə dəkır,

— Şyxyle məji əwyl əwə ky tarşə xyə rınd bıdın xyəj-
kərnə, zrare nədənə wan.

Əwl xəvər dıda dəraq hal wəxtə kocərlije, dəraq peşda-
cun u kemasia. Mə zi bə əşq gyhdarja xəvərdana wi dəkır.
Le dəngəki nəhst...

— Çəzo. ty xyəndji, hane na?

— Wələ na, əzi nəxyəndi mə.

— Le ty cıra hin navi?

Əwi be həmdi xyə mə nəhəri u got:

— Əz sawa bəkm, əzi gynəkar nınm, mın hin nakın.
Kyrmançe dora mə zi bə euk u məzıne xyəva gyh dıdan
sər pyrə u çava. Ktəv, dəftər u qələm, mə dani bun, sər heş-
naje, zare xyəndi neziki wana dıbun u ktəv vədəkırın, zə
wana jəki zi xyə bərra kır u got:— Cıra. mərv tynə tə hin
bəkə. Əw Nado bu, zə koma sısia: bəra qıza tə, tə bıdə:
hinkırne, nə əw bə mınra dıxunə.

Nado ja xyə kır.

— Rastle mın dəraq we jəkeda ty fakır nədəkır. Mın za-

rutija xyəda zəf d̄xast b̄xyənda, le nə h̄št̄n, də gəli ç̄maəti wəva əjanə ɣdi...?

— Le xəbəre Nado d̄ȳḡst̄n. Əz h̄əta n̄ha ḡərəkə z̄b̄ Didara q̄iza xyə hin buma u əze hin b̄v̄n̄. M̄n̄, guman h̄əjə əme disa h̄əv̄ b̄q̄əsb̄d̄n̄ u wi saxi ḡərək̄ hun Çəzoə Həsə xyəndi b̄v̄in̄n̄..

— Wəki ʿysanə, Didarə ḡərəkə tə b̄d̄ə h̄ink̄r̄n̄e.

— Bələ, əz zan̄m̄ u zəf şamə.

Nado zi p̄era p̄era ḡazi q̄ize k̄r̄: — Didarə, wəgə m̄ərv̄ ḡazi tə d̄k̄n̄. Didarə hat. Əw q̄izəkə s̄ər̄ xyə bu, q̄əmr̄, bəzn̄ z̄rav u z̄b̄ əm̄irda 14 salı.

Əwe m̄ərd̄ m̄ərdanə m̄ə d̄n̄eri u jəko-jəko çava p̄rsa d̄da. Nadə p̄ioner h̄ər̄ t̄št̄ wera got̄ u p̄əj got̄na wi Didara

Çəzo çav da: — Əz haz̄r̄m̄, əz xyəndi m̄ə u d̄əjndar̄m̄ de u b̄ave xyə zi b̄d̄m̄ h̄ink̄r̄n̄e, m̄n̄ zuda əw m̄ər̄əm̄ dan̄ bu, le nəd̄hat̄ seri

Mevanəd əziz b̄ k̄tev d̄əvtərə wəva əze b̄ave xyə hin b̄k̄m̄..

Əwe ş̄x̄yle xyə n̄iç̄i nəh̄şt̄. Banz da, cu ava xyə an̄i u p̄era-p̄era z̄v̄r̄i hat çəm̄ b̄ave. K̄tev h̄ȳlda d̄əst̄e xyə u b̄ d̄l̄əki şa n̄ave k̄teve xyənd̄. Bərb̄ əm̄ȳre t̄əzə.

Çəzo şabu, kənja u dəste xyə bər sər pore dərşdara xyə əziz.

Didare dəst bə xyəndəne kər, xyənd:—

Oso, Oso, Oso... rabə, rakə, Əmo rabə, rakə, Oso zu-za rakə.

Əwe ktev neziki bave kər u got:—

— Də əm bə həvra bəwəklinə. Çəzo kteve nəheri u tiju xyə da bənətarə xəbəra.

Wana bə həvra dəwəklənd:—

Oso, Oso... Oso, Oso...

— Əze hərtəm bəxunəm, wəxte xyə ruc nəkən, əze bəxunəm. ku xyəndəne zanəbəm. Didara tənə cək bəra əvə tən vəkə, zə şəvərəşe dərbəzi ronaje bəkə. Bəra əw tən hin bəkə, əz hin bəvəm, ku zə həval-hogəra şunda nəminəm, ku zə səkərəda sosializme dəha fəm bəkəm...

Didare dəgot:—Bave tən həmin we hin bəvə, əze wi hin bəkəm, tən çawa got, əze dja xyə zi hin bəkəm. Le çəm mə xəp zə de u bave tən həla he gələk nəxyəndi hənə, əze bəxəvətəm wana zi bəvəm hinkərne.

Əw zə şabune lap soro-moro bubu.

— Əwana zi gərəke hin bəvən, zə bona wana mə ktev, dəvtər u qələm anjə.

Nado dəgot:—Əz zi we wana bəvəm hinkərne.

Didare dəgot:—Əze zəna bəvəm hinkərne, Nado zi bəra koma məzna bədə xyəndəne, hən ysa qajlininə? bə şabun əwe gliə xyə dy çar kər.

— Əz zi we bəvəm hinkərne.

— Əz dəxazəm hin bəvəm.

Gəşka həvra dəgot. Le Çəzo, Çəzo, əwi sərə xyə kyta bu bər, xyə, lə kteve dəneri u dəxyənd:—„Oso, Oso, Oso, Oso“

4

Əsər bu, ro bərə-bərə dəcu aya. Mə xəvata xyə kytakər bu, əm dəcun, le Didara qəmərə bəzn zrav zə bira mə nədəcu.

Мян дьле хуэда дьгот:—Didarə, гьр бə, мəзьн бə, һин бə,—зьнед дора хуэ зь тари-таристане, дəрхə. Əзе дəрəг тəдə бь пьвисьм и бєзьм,. Вəра тав ль тə хə, дьле тə җа бькə кы зь тə дəре сєкьрдара сəр хуэ, кы ту бькарби бь ақы и зəнде хуэба социализме тəв мə сєкi.

Didara Ҷəзо, бь хатьре тə.

H a v i n .

Havine, хуəҗ havine,
Kolhozvan zəvja дьсьпнə;
Traktora дьхəвьтнə;
Насьлате сəр хəв тнə.

Gərma havine кинə, кинə,
Тав зь зорда дьрəзлнə,
Kolhozvan дькə- дьсьпнə
Зь гərме ту аҗьзбуна вi тыннə.

Qira-qira тəјr и тижанə,
Pəz дьсєрə сəр һєсужанə,
Ҷьван зь дəнге wani кəррə,
Blur данижə, дəнг дəрнəхə.

Havinə, хуəş havinə,
Kolhozvan zəvja dьсminə.
Traktora dьхəvtinə,
Hasləte sər həv tinə.

Hər tьm hazьr

1.

Nəno u Sose şagьrte koma sьsja bun. Wana dьхуəst bьbuna pioner. De u bave wan zi nədьhьşьtn, nədьхуəstь. əw bьbuna pioner.

De dgot:—Hun zi dьхуəzьn bьvьn məjmun, şəv u roza nəen male. Noqlanı zare çinare mə, sərə mə bьkьn. Əw nəha rucke male zi navinьn. Əwe dgot:—Əz həta хуəşьm gə-rəke hun nəvьn pioner.

Pirke dьgot:—Zь zare хуə dəst bьkьşinьn, əwana ьdi ke-ri wə nəen, əwana хьrav bunə.

Bave wan ky həsavdareki zavodəkə məzьn bu, əwi zi dьkьrə əntə-ənt, nədьхуəst zare wi bьvьn pioner.

2.

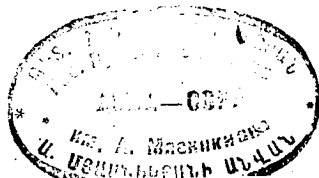
Rozəke zi, gava ky məryve male gьşk bərəvi sər həv, bьbun: nan dьхуагьn, wana disa dərəq Nəno u Soseda zəf xəvər da. Zary zi zь kьrьna wana gələki bər хуə kətn. Wana ad u qijal kьr, wəki əsajl məgəme хуə bьnьn seri, bьvьn pioner.

Nəno u Sose sьvətyre pionerara dьha dьсun çьvata wana. Əwana zь de u bave хуə dьzikava dьсun çьvate.

Wana sər dəstəke pionerara hər tьşt got. Gotьn:—Əm dьхуazьn noqlanı pionera bьvьn. De u bave mə nəhəlyə əm bьvьn pioner. Əm zь wana dьzikava hatьnə çьvata wə. Əva xəbərə raşьn Sose disa dy çarkьr.

Sər dəstək kənja. Əwi cənd bəlg kaqəz hьlda. Ərzə sər wan bəlgə da nəvisare u got:—

— Nəno u Sose gyhdari bьkьn, viall wada hun gərəke dьha gьnd bьхəvьtn. Hun hər dərə bь cujin-hatьna хуəva

gərəke bə tərbe hərəp, ben, şxyl-éməl bəkp. Wəxteda dərse xə bədpn hazır kərne, maleda ali de u bave xə bəkp. Pioner gərəke hər tışti zanəvə. Səvətəre, bəri evare, səhəta pença çvata mə həjə, əme ərze wə zi dajnpn nəv çvate, hun zi we səhəte gərəke hazır bən.

Zarya dəste xə bən ərzada kəşandən. Sərdəstəke pionera nəherin u bə dyləki şajı zə qətjan, cun male.

3.

Gava ku əwana cun male, dəst bə şxyl kərən. Mal dəne təmz kərne, hər tışt anin sər həvdy. Pəj we jəke ru-nıştən u dəst bə hindəna dərse xə kərən.

Wəxta dja wanana zə şxyle dərva hatə hyndyr, şaş ma: malə təmz bu, hər tışt çije xədə bu u zary zi kərro-kərr dərse xə hən dəbun.

— Əfərəm, zaronge mən, de gote, wə aqyl gərtjə, hun ɛdi hini tərbe bunə; əwe bə əşq xəbare xə kyta kər.

We roze pirək u bave zara zi əçevmajl mabun. Nəzan bun dərəq tərbiyata wanda sə bə həvra qəsə bəkrana. Zara zi xə dəgərt, zəf xəvər nədəndən.

4.

Syvətire əw cunə məktəbe. Sose minani bəre ty nəsi nədəkər u hərdy gyhe xyə minani gyhe kəwrişka bəl kər bu, bonə hınbuna gli-gotəne təzə.

Dərsdar zi we roze şaş mabu.

Dərsdare pəj Sose zь Nəno dərs pьrsi.

Got.— Nəno, ça ty wərə bər təxtə, cьka ty zi notlani xuşka xyə hin buji?

Nəno mərd-mərdanə zь çije xyə rabu. Bərb təxtə cu, təbəşur (kьls) hьlda dəste xyə u dərsdare cьko zera got, əwe bь nьvisar çava we da.

Pəj we jəke, dərsdare got:— Nəno ty dərса xyə rьnd hınbujı, əfərəm, ty zь Sose para namini.

Dərse məktəbe kyta bun.

Zь xarьne şunda Nəno u Sose kтeve xyə hьldan dəste xyə u cun çəm dja xyə.

Zь we şunda kərro-kəro xyə mьne kьrьn, cun çvata pionera.

5.

Pioner ıь dora məktəbe bərəvi sər həv bubun, wana dьlist, hənək-laqьrdi dьkьrьn.

Wəxte Nəno u Sose hatьn neziki wan bun, zь pionera cənd həv hatьn peşja wana u gotьn:

— Əm bь wə gələki şanə, mə gyman həjə hin zi we bьvьn pionernə notlani mə. Zь vialı wada əme təv bьxəvьtьn, bьlizьn, bьstьren u laqьrdia bьkьn.

Nəno u Sose bь sərdəstəkvə epeçə mьzul bun. Əwana cunə nəçərxana pionera, klube u çinə dьne.

Wan saxa sərdəstək zь Nəno pьrs kьr—Nəno, tye cь hin bьvi?

— Əwe got:— Əz hələ nьzanьm cь bezьm, ıь mьn net həjə dərəq elektrike hin bьvьm.

— Sose le ty?

— Əz zi dьxuəzьm bьvьm dəngbez u şьkьlvən.

— E, әw һәрды бь һәвра сәтһн нһһн, ты дькарһ һәрдыа бь һәвра һһн бьви?

— Зьрар тьнә, әз пьһада җар-җара җькьла дькшһнһм у зәф җара дьстрем зһ.

Һәма we дәме зьнгә-зьнга зәнгь һат.

Пһонер җот бь җот сун һындьр. Сәрдәстәке пһонера җьвата кәллективә вәкьр, сәнд гһһ гот у зь- пәва қақәза әрза Нәно у Сәсе һылда. Дәрәқ һәрдыада зһ хәвәрда, рәсьне вана да у пьрс данһ бона һылдана вана пәва пһонера.

Бь дәст һәвхьстьне, пһонера Нәно у Сәсе һыдан пәва кәллектива хьә.

Нәно у Сәсе зәф дәрәнг вәгәрҗан маһ, вәхте сьра вәхьстьне бу.

6.

Сәнд роза җунда, һәсәвдар бь әшқькә нәдһтһ һат кәтә һындьре маһа хьә.

— Зарь һь кьнә?

— Һәла зь мәктәбе вәнәгәрҗанә, әвә гот:— Сь буҗә сь.

— Қә, ты тьшт тьнә.

— Ҙа безә, растһ иро сь тә қәвмһә.

— Иро, гәва әз у сәркәре завәде дьсун, пьвһсарханә, қома пһонера растһ мә һат. Һәма we һәзе сәркәр пьсәндә мьһн у пәва ванада қһзәк бәдәв пьҗани мьһн кьр. Әвә қһзе бәҗрақ һылдәбу дәст хьә у рәҗһа һәмҗа бу. Сһнг у бәре хьә рәҗда бьрбу у әһнһ әһнһ нотһанһ Нәноғ мә бу.

Пһрьк у зьһк зь җһе хьә қьһз һун.

— Сәсе зһ рәх we бу, әвә һь дәфе дьхьст.

Мьһн вһ сәхһ едһ сәбьр нәкьр. Мьһн гәзһ Нәно кьр Әвә әвь бь хәф мьһн пьһерһ, һьндьк мабу бәҗрақ зь дәст бькәта, һә гәва әз бь қән дһтһм, мәрд бу. Мьһн бь әшқ сәнд хәбәр готьне у әм дәрбаз һун, сун, әв зһ сһ гьһһштә һәвалә хьә. Тә дһт, зьһк, зарә мә, зь мә ақьһтьрь.

Пһрьк у де әҗәвмәҗһ рүккә һәв дьһерһн.

Һәма we һәзе зһ һәрды зарь бь дәзмәлә сорва һатһн һындьр. Нһҗана пһонера рәсһра хьә хьст һун.

— Bavo çan!

Bave wana hërdu zi ramusandın.

Pirgk u de bь kubarı waça dьnerin.

Nəno u Sose səkьnin rəx həv, dəstə хуə bьlьnd kьryn
u gotьn:— „Hərtьm hazьr“.

Əm zi dьхуньn

Хуəndьna mə ronəjə, frəjə,

Уıme mə zəf zedəjə,

Секьrna sosializme lь bər məjə

Dəwraңa mə, dəwranəkə təzəjə.

Хуəndьna mə хуəşə, əşqə,

Əm bь həvra dьхуньn tьfaqə.

Əm dьхуньn bь zmane dejə,

Əm zu bьghizьn, gotьna şewrejə.

Zmane məj lal vəbu,

Xəvatci həmu təv şa bun,

Мыle məji gredaji aza bu

Dəwranə kəvn ynda bu.

Q u l ь n g

Rəx çьmçьme helinək qulьnga həbu:— dy çuçьk, de u
bave wana wedəre dьman.

Roke tьştək sərə çuçьkəki qəşdi. Zare gьnd rozəke wı
çuçьki qəwьmin, wana çuçьk gьrt, kьrə torpə u bьr fьrotьn
baqvanəki.

Baqvan zi təjrədə zəf hьz dьkьr. Əwi çuçьke qulьng zь
dəst zara gьrt, stənd. Çuçьk bьr male bona kədi kьrne. Baq-
van bь naң, həva u tьştьnə majlnva qulьnge хуə хуəj dьkьr.

Çuçьke qulьng zь qьzqançka hьz dьkьr, əwi qьzqançk
dьxar.

Ҷуҷык зутърке кәди бу, ьди пәдътърсия, ьди хуә вәпәдъ-
Ҷарт. Дьгәрја, дьда рәј бақван. u zara, du wanana дьсу. Wa-
na zi nan дьдан wi, nave wi danin Qyлыngo. Ҷуҷык роз бь
роз ојине тәзә дькьр. Әwi дьlist, rudьнъшт, ньҶкева дьбәзја,
сәри дьда мәрва u әҶеве дьне дькьр. Qyлыngo сәва һәр lis-
тькьк хуә һәртьм дьһатә реҶкеҶ кьрне.

2.

Qyлыngo зәф zu гьһишт, мәзын бу. Әwi дәст бь нәсити
кьр, гәһәти пәдъда ть кәси. Nan дьрәванд, ав дьрет, незик
тәхтә дьбу, ре нукыле хуә Iедьхьст u дькьрә гәдә-рәд.

Qrar hatә danine, ky Ҷi ware Qyлыngo ь һәwҶеда
секьн.

ҺәwҶа бақван мәзын бу. ҺәwҶеда мьриҶк, qaz, wәрдәк
рьҶик u кьськ дьман, Ҷие wana wedәре бу.

Dәre тәwle u gome zi ь алје һәwҶе вәдьбун: ga, celek,
һәсп u рәз ь wandәрәда хуәј дькьрн.

3.

Qyлыngo nava һәwҶеда zi нәсити дькьр. Бь мәрд-мәрданә
nav. һәwҶеда дьгәрја, зь ть тьштi xof пәдкьр.

Qyлыngo nava һәwҶеда дьҶерја, дьда рәј мьриҶка, ь
тәшта qaz u wәрдәка ав дьрет u әҶевнә majin дькьр.

Gava ky dika һәвра Ҷәр дькьр, әw дьгьһиштә һәрдыа u

pera-pera əw zь həvdy vədьqəfənd, bəri wana dьda, nədьhьst
bь həvra sər bьkьrana.

Əwi qəjdə, qanun hьz dьkьr.

Səki baqvan həbu. Səki nəs bu. Nave wi danibun Cem-
berlen, əwi bəri təjrəda dьda, həjwan zь wi vədьkьsjad u du-
ri wi dьsun.

Le Qylyngo zь wi nədьtьrsla. Zəf çara həla əwi bəri
Cemberlen dьda: pe nykyle xуə ledьxьst u zь we jəke Cem-
berlen kərrə-kərr dьzvьri çie xуə, bər Qylyngo dьhatə rae,
bь Qylyngo nьkar du.

4.

Çarəke zarya gotьn.—Qylyngo hini fьrine bujə, fьri sər
xeni, dьvək lap bьfьrə zi.

Wəxt hat dabьri. Qylyngo dьha dur dьfьri. Dьcu həjlo
çie bostana, zь nava bostana rəwьr dьgьrt. Çara zi dьcu na-
va çьmçьme, (lile) wedərə beq dьgьrt u bь vi çurəji xуəra
wəxt-wəxt səjrangə dьkьr.

5.

Palze təjrəda kəre xуə dьkьr bərb cujine. Əwanə we
bьscuna bərbə bəri-bəristana.

Əwyl həçhəçk (duməqəsk) fьrin, Pəj wana rəşela tьvdira
xуə dьdit. Wana bь çuçke xуəva nava həweda səjrangə dь-
kьrən, nav həweda dьsun-dьhatьn. Dьstьran.

Aqrije, əw zi cun.

Rozəkə məha sьrja peş bu. We roze çerga qylynga lь
nava həweda xуəja kьr. Əw panzdəh həv bun. Hatьn neziki
beq bun u dəngəki şirьn dərdьxьstьn. Qylyngo gava əw ditьn
lь wana dьperə, cəve wi tьme lь wana bu. Gava ky qylyng
hatьn-cun, zь bər cəve wi ynda bun, əw xуə fьtьll, sər xуəda
hat. Əwi pəre xуə vəkьr u nav həweda fьri. Wəxte fьrine
qyloz dьda xуə, bəzər dьhat, nьşkeva bьlьnd dьbu u disa
dьhat çije xуəda dьsəkьni.

6.

Sьvətьra dьn disa rəfa qylynga xуəja kьr. Wi saxi Qy-
lyngo xəç zь fьrine, dəng zi da wana. Dəng dərdьxьst. Sər

we jake baqvan sere xue hertym dshozand u dgot:—Oz dsh-
tirsym Qulyngoe myn bybte, herte byghize haval-hogyre xue,
Gotyňa wi qawmi.

Çarake, rafa qulynga disa xuejkybn, wana zь durva
dang dardxyst, qirə-qira wana bu.

Wi wexti Qulyngo zь ser xeni fry, kəte du wanana, e
neghiste wana, smk əwana zef bynd dshyjan, le Qulyngo
pymz.

Nyškeva Qulyngo zьvri, rəja dьbu, dshate xare. Hata
dora bosten, cənd fьtyl danə xue u disa nyškeva zor da pəre
xue bynd bu. Bynd bu u ghyiste rafa qulynga.

Gava ky əw ghyiste həvale xue, zarya kyre qrin:—Qy-
lyngo, ty by xer həri, wəxte byhare disa mə byqəsydl, xuej-
kyrna mə bir nəki.

Həma we dəme Səlime nəh salı zь həvala pьrsı, əwi
got:—Gəlo qulyng kyda dьsyn?

Wi saxı həvaləki zera got:—Qulyng zef bynd dshybn.
Əwana nyha dьsyn bərbə bəristana. Əwana ser wəlat, duzьs-
təna, qumьstana, bəsta, gəlia avara dshybn, hata ky dshizьn
mьskəne xue. Əwana rəja dьvьn çle bəristane, lь ky qamış,
ghe bəzьn bynd u çajir çiman hənə. Lь we dьminьn, hata
ky çəm mə byhar vədybə, gəmi dьkəvə ərde, əw zı wan
çaxa disa dьzvьbn bal mə.

Zəvie kolxoze mə

Zəvie kolxoze mə,
Traktor ra kyjə:
Kolkoz iro notla bər
Vəbuje, heşin buje.

Zəvie kolxoze mə,
Əkьne rəng-rəng tьzije,
Sьmьle gənyə sor,
Bь həbun tьzi buje.

Дьһэзын сьмыле сор,
U vəbunə gyle sor,
Şajl u əşqa vi wəxti
Zəvie kolhoz gyl danə.

Bave Slo ськьр

Bave Slo zavoda Mantəşevda dьхəvьti. Zavoda wi Bala-xaneda bu.

Məha bave 27 manet bu. Bь 27 manətava həjşt sər pəfəra əbur dькьр.

Dy həzar, palə we zəvodeda dьхəvьtin. Direktore we dьз-мыне pala-bu. Əwi Mantəşev zəf хуəј dькьр.

Rozəke, gava bave Slo бь şagьrte хуəva həsьп dькьтан, direktor neziki wi bu u eeri waң kьr:—

— Wə həsьп сьra awqa xaro-marə kьrjə, mərvь бь wi təhəri dьхəvьtə? Зь хəzejп hun pəre хуə bol-bol dьstinьп, əçeve ha zi tinьп sərə wi, qə tьşte ha dьvə, qə tьşte ha qə-mьmjə. Hun-qəstbəndə ysa dькьп. Pəј we direktor gьhiştə bave Slo, da bəг qamcia.

Bave Slo, wəki gələ-gələ qalmə qal, kьтан u eeri dit bu, ve çare ьdi səbьr nəkьr. Əwi həsьne sorkьri зь çava eđьr dərxьst u pera-pera rəpəndə wi.

— Əva zi təra, tə ьdi əm hal u maş kьrьп, əm bьqam-ciava zitəli-zitəli kьrьп, də nьha hərə, hale хуəda бьсьтьrə bave Slo pəј lexьstьne бь məluli lьbьland.

2.

Zavod təv həv bu. Palə sər həvra cun. Wana хəvəta хуə hьştьп, hatəп neziki eđьr, neziki сьпjaze direktor.

Palə həvale Çəwo zəra dьgotьп:—Çəwo, əm qurbana dəs-te təvьm, tə qəпç kьr, əwi əm herənd, də bəra nьha gəvər бьvə, hərə.

Şamьle palə dьgot:—Çəwo, qə şajlşa nəkьşinə, əm lь pьştə tənə, tə zəf şьхуələki rьnd kьr зь bona mə.

Lázaki şunda çändəke direktor bь fajton gyhastьn nə-
xyəşxane. Çəwo zi ərsawьla bь kytan u bь sera bьrьn dьr-
tьn, kьrьn həfse.

Zь lədəke şunda dja Slo zəd bavera həzьr kьr. Nan gərəke
bьbra həfse, bьda Çəwo, Slo zi dьxəst pera bьcuja, əwi təfə-
kurja bave dьkьr, zь we zi hərdь bь həvra cun.

Gava ky əw cunə həfse. Ərsəwala bave Slo anin səkь-
nandьn bər pəncərə carnьkal həsьnkьri. Gava Slo bave xyə
dit, kьrə qizin u dьxyəst xyə bavitə həmeza bave, le ərsawь-
la bь şyngie tьvьnga nəhьştьn.

Dja Slo cьko anibu, kьrə nava dəzmala sor u Çəwora
şand. Pəj we jəke wana dьlxatьrja xyə zь Çəwo xyəstьn u
vəgərjan.

Gava vəgərəndьne, Slo zəf dьrja, əwi dьxəst, ky bave
wi əw ramusanda, le ərsawьla nəhьşt.

Çəwo pənc sala həfseda runьşt, zь we şunda əw aza
kьrьn.

Wi saxi Slo epeçə məzьn bubu. Əwi hər pьrs pьrsjar
dьha fəm dьkьr u əwi zi bь bave xyəçə ad u çəd kьrьn, ky
şər bьkьn peşja hər mьfəxyr u zylmkara.

Bistuşəş kommunar

Zь bəra Kasple nə awqa dur,
Çiki xьrə-xali, qumьstan,
Le hatьn kuştьn bistuşəş kommunar
Bь dəste sьnьfa nəjarьn.

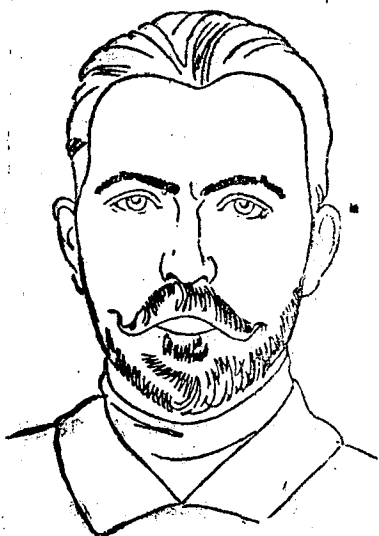
Əw hьndьk bun, dьzтьn pьr.
Bistuşəş bun; kommunar,
Sal u zəman xrav bu;
Dьzтьn zi bь dəlk u pьr bun.

Əw kommunare Bəkuə bun,
Peşikare pale Zakavkaze,
Zə bo wana şətkəry. u kəty.
Bər dəzmyne bə silh u pə.
Bistuşəş kommunar.

Əw pəha hənə, xyə dymənd.
Də pav dyle həmu palada,
Kəryna wan ma, şewr mə həjə
Vəxun wan zi dənja we sorvə.

V a r n a ş k a

— Varnaşka, zu bəbəz, zu.

— Qyda?

— Mərkəze.

— Və dəqə, əzə hərəm.

Kyrəke danzdəh sall, gava ky təml stənd, banzda sər xyə u dəst bə rəve kər.

Əw nədrəvi, le dəfəri. Dəfəri ky zutərke bəğhiyə „Mərkəze“... Tari, taristañə... Tərs həyə, zə kuca zi aqər dəkərən. Zə bəze xudane dabu sər, əw dətərsija zi. Varnaşka nə dəxst bəqəvə dəste gəvardia spi. Əgər wana Varnaşka bəğrta, qağəze çəm, we ze bəstəndana, hər tışt we roda bəcuja, ydi nəkar bu bəğhişta „Mərkəze“, qağəz bəğiahanda wədəre...

Həma we dəme car junker peşja wi rabun.

Dəngək hat.—E, gədə, nələryə. Bə fikra Varnaşka hər tışt ynda bun: qağəz zi ynda bun. Dija wi nava çida nəxyəş bu. Əw nəxyəş bu zə səbəbja bave u zə səbəbja wi. Nəha zi əçəbək, dəvə gyllə zi bəkən.

Varnaşka dgot:—Xələ dəlal, cı zə mən dxyəzi, mən bərdə, əz dcm male.

Junkerəki dgot:—Hələ səbr bəke, tyje kyda həri, tyje həri mal.

Jəki dən ze pərsi:—Gədə, ty kyda dəci?

Varnaşka çaba wi nəda, dəğrija.

Wi saxi sərjunkerək bə wanra dərkət u, gava hər tışti nəşja, got:—Wə xerə, gədə bərdən bəra hərə mala xyə, hun qəwata xyə wida dəçərbinyən, səwanə, hə...

— Də banzdə, junker Varnaşka bərdə u pəhinək zi sərdə zedə kər, gote:—Gərəke rast həri mal.

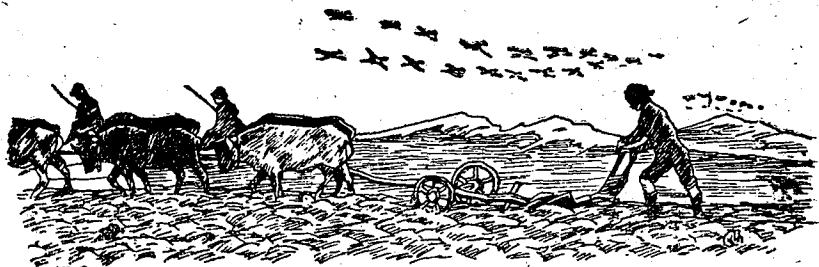
Varnaşka peşda cu. Sər soqaqk dənera fəlyti u dəwsa male, cu bərb „Mərkəze“.

Əwi qağəz spartən çl u dəwsa wan qağəza, qağəzəne dəne hılda.

Ləzəki şunda, əw disa dəcu çie xyəjl əwyl.

P a i z

Paizə, xyəş paizə
Wəxtə cujina təjrədanə;
Qırına dəngə qylynga,
Səwta qazanə.

Koc dagərjanə,
Gynd avanə,
Fikina şəvin dəştanə,
Bar u bara, kavər u mijanə.

Horovela kolxozvanə,
Zəvja radьkə carnьkalə,
Şovə məzən, şovə reş,
Əşq u şaja xəvatcljanə.

Paizə, xyəş paizə,
Wəxtə cujina təjr u tijanə.
Qırına dəngə qylynga,
Səwta qazanə.

Mauzerist məktəbədə

Mauzerist kətxanədə ewri bun. Əwana kətxanədə radьzan. Qate zorьn çie məktəbe bu. Mauzerista əw dər kьrbun çie ştaba xyə.

Wana nəv cənd dəqada dərşdar u şagьrt zь məktəbe ra-qətəndьn.

Əşije məktəbə hur-hurli kəryn, şəkenandyn, pərsə-pərsə kəryn. Pe şure xuyə ty diwar, laboratoria, kətib nəhəştyn, hər tışt kavyl kəryn.

Soro-moro bubun: cəv, u səfətə wanana wəryml bun, səmel dəlyqı, zə səri həta pe bə cək u rəxtava hat bun qəjd kərne.

Kəsi nəkar bu zə wana xəvərda.

Ştaba Sepuh qate zorənda bu, zərə zi «əgite» wı dıman. Əwana zi sər təxtə zərən ağır gyrr dəkəryn, kətv dəşəwə-təndyn, dəxarən u vedəxarən.

Qəvevə kəvxane bərə-bərə kem bun, zə wana ty kətv nəma.

«Lawyk» har bubun. Şəxyle wana nədəqədja. Bəjlşevik nəziki wana dəbun. Taqburə wanana roz bə roz kem dəbun; əwana dərbəzi aliye bəjlşevika dəbun. Sepuh zi əjni qəlyxe gyrada bu. Mərv dgot əw təlykeda gərtənə.

Gyndja zi xuyə zə Mauzerista vəşart bu. Əwana lə cja, lə nava baqada dıman, hivja bəjlşevika bun.

Zyn zə mala dərnədəkəryn.

2.

Daşnak rəvi bun. Ərəbə u ƒırgıne barkıri b̄ xuəa b̄r
bun, gındda t̄ne c̄nd mauzerist həla mabun.

Gorgie cuq d̄li-got̄n z̄b gınd bave xuə u çinarara d̄-
b̄r, əwana cole d̄man. Əwana hivja „həvale xuə“ bun. Mau-
zeriste majln z̄l d̄rəv̄n.

Aqrije mauzeris: d̄ha har bun, c̄ve wanana z̄b xune u
toze lap hat bu d̄rt̄ne. hər t̄şt d̄h̄nç̄rand̄n, c̄eri həv
d̄k̄ar̄n, c̄eri həmuja d̄k̄ar̄n u b̄ ləz-ləz ç̄r̄ə banzd̄dan.

Gava ky nave daşnək-mauzerista. d̄d̄n, hərt̄m Seruh
te b̄r c̄ve Gorgi... b̄ s̄f̄ete gura, b̄ c̄ve q̄l̄ş̄iva, b̄
silh u q̄amc̄iva...

Sək̄nl bu l̄ w̄l̄ete xalida, q̄amc̄ie wiji desta. C̄ə rak bu
ky əw hat̄n uñdak̄rne, c̄ə r̄nd bu ky əw hat̄n h̄nç̄ran-
d̄ne.

О к т j а б ь р

(Қылама kolhozvana)

Oh, Oktjabr! Oktjabr!

Рың-рыңина тө.

Дыле мә ға кь.

Әмә нәәза бун;

Тә аза кы,

Әмә фәқир бун;

Дәвләмәнд кы.

Әмә азанә, Октјабр!

Әмә хуә шанә, әмә қәват

Әмән һәр тәшт Октјабр!

Oh, Октјабр! Октјабр!

Рынг-ынгина тә

Дыле мә ша кы.

Mal һәбунa мә

Çie гынде мә çiki бьындә, Три, зәрдәлә бал мә паг-
һизьн.

Çәм мә dare seva һәнә. Seve wаһана çurә-çurәнә.

Sevьнә уса һәнә, ky ь сәр dare һәја раize дьминһн,
раше ба ь wana дьхә u әw zi wi wәxti тәзә теңә харе.

Зәвја мәктәбе һәјә. Şagarta isal ь сәр we гәньм, çәһ,
kartol, кәләм, гьзер, сық, lovi, pivaz, xiar, кyндыр u рыңа-
гьна дьнәна сандьн.

Гyндја бь һәвра дьгот.—Оро, һәма әва зәвја ја çer-
bandijә; Ньндьк мајә әw бьghизьн зәви u бostane kolxoze.

Şagьrte мәктәбе şәrt гьредан бь kolhozvanara. Şagьrta
nava kolhozvanada şьхyle kulture дьбьр, мәрьве пәхуәнди һин
дькьгьн, le kolhozvana zi бь traktore хуә зәвја wana радь-
кьгьн u дәрәқ хуәјкьрна malһәбунәда тьме бь wana хәвәр-
дьдан.

Һәбунa мәктәбе мәзьн бу.

5 hektar хуәlia wana һәбу, 4 селәк, 15 ретәке һыгьв,
15 рәз.

Ve бьhare zi kolhozvana hektәр u niv бақе seva данә
wana.

Şagьrt zәf гьнд дьхәвьтьн. Әwana dor бь dor дьхәвьтьн.
Şagьrte мәзьн зәfl дьхәвьтьн, le je һурьк һьндькi дьхәвьтьн.

Paiz bu. Wəxte bərənkərna hasyləte. Şagərta kilər u əm-
bar roz' bə roz tərzi dərkyr. Ter, meşok, sərət, kup, eəl, əm-
bar tərzi dərkyr. Wana rənçar hək kər u hazırja rəner u
run diditən bona xagərhanaxuə.

Mala təzə

Şət dydy bu.

Fərde zə məktəbe dhat mal. Gava ky əw dhatə mal, dit
ky avaje rəx wani xravə hylərşinən u kəvrə dənə tinen şuna
wi.

Əwe zə həvale xuə rərs kər:—Və male səra hylərşinən?
Həvale zi kybar—kybar gote.—Səma ty navini, nə mala
təzə sədykən.

— Le səqas zu?

— Le səwa, əwana we mala pala sədykən.

— Bona mə?

— Səra we bona wə bə?

Fərde çav da.—Bave mən dərgot, zutərke we mala təzə

zə bona mə sədykən, əme zə vi avaje kəvn dərən.

— Le mala mə gəndə...

Ғырдә незики ғырғуне бу:

— Нәвал, әве готә рәләки җаһы, әви кәвәри ту сь сь-
вьки һыдыдл, датини, кәвәр гәло гран нинә?

— Җизка дәләл, сьра бь wi тәһәри әҗевмаји сәкәни, рәлә
бәре хуә weda кыг у худана сәр әвәе хуә ре дәзмәлә тә-
мьзкыг.

— Le sawa? әв кәвәр сьра sawa нә?

— Әва, әва кәвәре Әртик-туфәҗә.

— Әртик туф!

— Бәлә, Әртик-туф, кәвәре сьвькә.

— Зь кәдәре тиньн?

— Ньзани? Әви кәвәри зь алиә базаре Ленинаканә тиньн.

— Әв sawanә? Wәки ysa сьвькә.

— Рәлә готә? мьн зәфи мәдә хәвәрданә, wәхте мьн
тунә, бьһелә әз хәвәтә хуә бькьм. Дәрәҗ Әртик-туфәдә тә гә-
рәкә зуда заньбуја, дәрәҗ weda ктевәдә зи дьнвьисьн.

— Le һәтә ньһә мьн дәрәҗ weda ту тьшт ньзань бу?

— Дә һәрә мәкәтәбә, зь дәрәсдәре бьрьрсә, әвә һәр тьштл
тәра җровәкә.

Ғырдә раҗда зьвәри. Neziки Җамьл бу, готә:—Җамьл, ту
зань әва сь кәвәрә?

— Na, әз зи ньзаньм.

2.

Wәхте җивә, Ғырдә зь bre хуә мәзьн рьрси, —Sjavәnd,
ту зань дәрәҗ кәвәре Әртик-туфә, һанә на?

— Wi кәвәре сьвькрань (rәng кыллк), әвә тиньн реҗбәри
мәлә мә.

— Бәлә, һәтә дәрәҗә widанә.

— Әв кәвәр сьвькә. Зь wi кәвәри авәҗә баҗ сәдькьн.
Әви кәвәри әм дьҗиньн wәлатә дәрәкә, дьҗьроҗьн.

Ғырдә һәр ро рәҗ дәрәса дьһатә җәм авәҗи дьсәкьни, динә
хуә дьдаә, ку авәҗә хьрәвә sawa һатә һыдан у је тәзә са-
wa бьльнд дьбу. Әвә зань бу, ку nava se—carәкидә авәҗи
we һазьр бә у мәлә wan зи we бьҗуһезьн ль wedәре. Әвә
хәвәтә доләвә дьнери,

Dolayə zə zerda bəqəwata dinamo kəvər bəlyndəkyr həjlo qate zorən. Bira weda bu ky bəre pala kəvər u həri bə pəşt dəbərən zore, wana sətəni dəkəşəndən, le nəha dinamo u dolav dəwsa wana dəxəvətə, xəvata wana hesa bubu:

3.

Zə we roze həjst məh hatən cun.

Lə çie mala xərayə maləkə tətə hat səkyrən. Əw mal sarqatı bu; bə pəncərə, həwş u goz bu.

Otaxəkə rənd zi dəbun bave Fride. Kəf-kəfa Fride bu. Fride hərtəm rudənyšt bər pəncərə u lə hatən cuna xəlqə dəneri.

Roke zi, gava əwə ktev dəxyənd, dərsdara məktəba we zə bən pəncərə wənra hat dərbaz bu, əwe Fride dit.

Got:—Fride, hun vra dəminən?

— Bəle, həvala Həsrət.

— Otaxəkə zəfə rəndə.

— Bəle otax zəf başə. Bave mən dəvezə:—Əz pale si sali mə, həla otaxa ha mən əmərə xyəda nədit bu u teda ru-nənyšt bum.

Кәрәм кәтә сәр хәватә.

Wəxte rəhetja mən bu. Əz zə bazare Leninakane dəcum Allahverdie

Gava ky neziki stansie bum, zaryk mən qəsədi. Neziki mən bu u got:—Xalo, xalo çan, çəjki bədi mən.

Əwi sewi bu. Mən ad kər, ky əwi zə wi halı bədyəm dərxəstəne.

We ləze əz xyə fəkyrım. Mən dəxəst əw bə xyəra bə-быра mal, le əz dəcum Allahverdie, mən əw jək nəkar bu.

Le disa, əz neziki wi bum u mən ze pərsi:—

— Nave tə cijə?

— Kərəm.

— Cənd sali!

— Panzdəh.

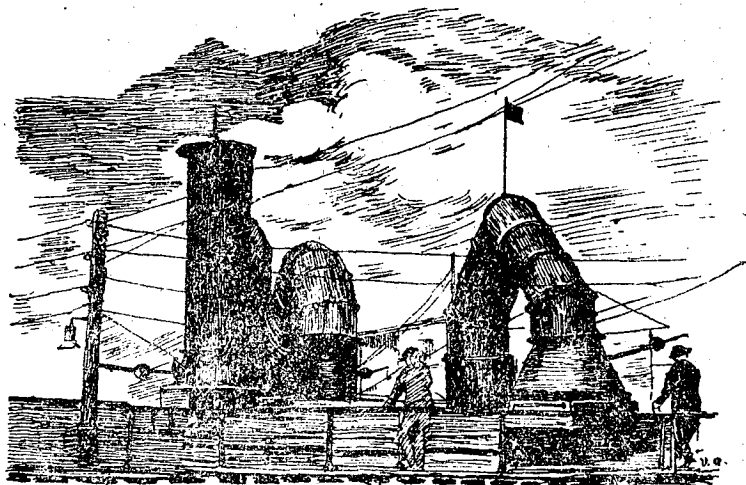
— De u bave tə hənə?

— Na.

— Tu ɫə kə dɛmini?

Əw pərs hənəki wi cətn hat, le disa çava mən da.

— Mal mə tənə. Zə Rəwane hatmə vəra. Vəra zi pərs dɛkəm, ysə zi əbura xə dɛkəm.

Mən hər cətnajı fəmkərn. Mən hənəki wira xəvərda ɫə xəra zi hılda bər bərɫ mədəna Allahverdie həsn. Səvətəre əm ɫə Allahverdie bun. Mən Kərəm həma ɫə wəfərə zi kərə sər şxyl.

Cənd məha şunda, əz disa zə Leninakəne dɛcum mədəna Allahverdie.

Kərəm disa mən qəsədi. Le Kərəm ɫdi Kərəme bərə nin bu. Kəncənlə təzə le bun, sər xəda hat bu u nəşana KİM-e zi ɫə pəsire bu.

Şəvəke nav meşəda.

Nava meşe məda gələk hyrmle bəjani həbun.

Le zə wan hyrmija, je gəll təmxyəş bun.

Gəll zi zə gynd zəf dur bu, Vəna bərənkərnə hyrmija

gündi əsər—əsr dəsun, əwana şəv nəv gelida dəman, səvə-
təre vədərjan günd.

Bona bəgənkərbəna hürmija çarəke zi əz u həvale xyə
rabun cun geli.

Əz nəva meşada zəf çara məbum, le şəv lə nəv wanda
nə məbum. Əva çara əwlən bu, ky mənə nəv meşada dər-
bāz bəkra.

Əz zə meşə zəf hüz dəkəm. Bina we xyəşə, kylilke rəng
awazi te hənə, nəv wanda qurina təjrədanə. Nəv meşəda
mədə mən dəha vədərbə, bin stəndəna mən dəha farəh dəbə.

Əm pənç həv bun, hər pənç zi şagərt, şagərte koməke.
Əmərda zə nəv həvale mə Şəweşə Kələş məzn bu. Əwl çər-
bandi bu. Əw zəf çara bə baye xyə, bə çinare gündra məbu
nəva meşəda, şəv wədərə dərbaz kər bu.

Gava ky əm ghiştən çl, tari zi kətə ərde. Əm çiki runəş-
tən, mə nane xyə xar. Şəweş got:—Gəli lawka, əme işəv
rənd razen, əm wəstjanə.

Rastije zi həvale mən bə xəwa şirən rā-
zan, Şəweş zi rāza, le xəw nəkət cəve mən, xəwa mən nə-

дъһат. Хәw зь мьн гәви, һьзам зь сь бу әw јәк

Мьн zi рал дабу, гуһе мьн ль сәр хьсә-хьса меşә бу. Мьнра got bun, ky nava meşәda һәр çurә һәjwanәт u бәјани һәнә. Зь we јәке zi мьн хуә торп сәр һәв кьр, қьңсьланд һәвду u гуһе хуә да сәр дәнге меşә.

Şәwә saji бу, һәwа һеңк. Сәр сәре дарара vezina be бу u бәлге wana ль һәв дьда. Мәгьв тьре бәлга рьстә-рьстә хуә-ва бь һәвра хәвәр дьда u дьgot »Bezә, bezә“, je дьне zi бь фәсали дьgotьн »Һьş, сьs, һьş. We бьбһен« u гьşka disa бь һәвра дькьгьд »сьs, сьs“ сәр we јәке çара ньşкева дәнг дьһатә бьрине.

Gava ky дәнге меşә дьһатә бьрине, дәнгьнә дьне зь сарнькале wi дьһатьн.

Зь çiki қирина тәјрәда дьһат, wana рәрт u баске хуә ль һәв дьхьst, зь çije дьн льşin дьһат, дәнгьнә мөлul дьһатьн u әw zi ньşкева дьһатьн бьрине.

Çara zi барә-бара һәjwanәки дьһат, зь we јәке хьşin ль нав меşә дькәт, дьбу һеwәрзә, һәр тьşt тәв һәв дьбу. Дәнгьн дьне дьһатьн, мәгьв тьре јәк сәр сәре дарара дәрбаз дьбә u сьгpi дьşkenand, дәнге қирсә-қирса сьгria дьһат. Мәгь-ва тьрre dew зь nava меşә дьрәвә u һәми тәрәwьла дајә рәј.

Әз çie хуәда дьһа қьңсьлим һәв, nezikl һәvәle хуә bum u мьн тәһәрәки Şәwеş һьşjar кьр.

— Şәwеş, Şәwеş, ça ravә, ravә, ça бьнерә әва kijә ky ha дьрәвә.

Әw һьşjar бу, viçli-wiall neheri u got:—Xәzalә, vdi we сь бьvә.

Дәнге we қирсә-қирсе аңçах hat бьрине u ньşкева дәнге zәреке hat.

— Wәj, wәj, wәj.

Gәlo кә әw zary anijә vьra, gәlo бьркьрнә, әw sawa vь-ра һьştьнә.

Әз һа дьфькьrim, wәhte фькьrbune дәнге zary дьһа ça-льm дьбу, ньşкева zi әw дәнг hatә бьрине u тьştәки noçla кәп, мьн бьһist.

Ha, ha, ha...

Мън зь тьrsa Şəweş dəv da.

— Şəweş, Şəweşo, ça ravə, ravə, бьner сьka əw kijə ky дькəнə.

Şəweş зь бəг хəwa disa sərə хуə бьлнд кьг.

— Şəweş, əw kijə, zaryjə, han mərəvə məzьn.

Şəweş kənja.

Əwi gotə мьн:—Ту тьşt zi тьнə. Əw кynde korə, сьrə пьzani, əw hər şəva zi ysa дькə, һьm дьдьри, һьm дькəнə, raze, raze u хуə zi raza.

Ləzəki şunda sər sərə mərə təjrək hat dərbaz bu, зь we şunda bu qizina təjrək дьне u пьşkeva disa hər тьşt stəqьri.

Meşə wəxtəke lap stəqьri, мьн wi сахи дənge tərpə-tərpə дьle хуə дь бьhist.

Əw jək zi dərbaz bu. Paşə пьzam əz сьqasi razam, jək zi мьн сəve хуə vəkьr dəng дьhat. Dənge tərpə-tərpə lьnga bu, мьн тьre jək teza mərə dərbaz дьvə.

Мьн сəve хуə зь тьrsa disa дьрт, əz дьтьrslam, мьн дь-xast бьзан буja, сьka əw сijə ky бəг sərə mərə dərbaz дьvə.

Мън сѳве хуѳ wѳxtѳki ѳunda hѳnѳki vѳkѳr u nѳѳkeva
сѳве мѳн dy тѳѳte бѳргѳqi кѳтѳн, ѳw дѳсѳгѳsin.

Дѳѳа бѳрѳbanga сѳве бу, мѳн сѳве хуѳ dѳsa wѳlali кѳr u
hѳjwanѳki minѳni kucka dit; дѳв vѳkѳri бу, zmane хуѳ dѳлѳ-
qand бу, allje мѳ dѳneri.

Мън ky ѳw dit, ѳz сѳr хуѳѳda hatѳm, мѳн gazi кѳre: —

— Kudi, kudi, kudi...

— Сѳве кuckѳk зѳ hѳvdy дѳѳа hѳв qѳлѳѳin, dѳsa лѳ мѳн
дѳneri,

— Wѳrѳ, wѳrѳ, мѳн dѳngѳki бѳлѳnd gazi кѳre.

Зѳ dѳnge мѳн ѳѳweѳ hѳѳjar бу

— ѳw ty gazi кѳ dѳki? ѳwi зѳ мѳн рѳrsi.

— Ha wѳjѳ, kuckѳkѳ, ѳz gazi wѳ dѳkѳm, mѳгѳv тѳre ѳw
kucke je ѳѳzѳjѳ, ysa ninѳ?

ѳѳweѳ le neheri u nѳѳkeva зѳ ѳle хуѳ qyloz бу:

— Gѳdѳno, gyr, gyr, ѳwi кѳrѳ qizѳn, ravѳn, ravѳn, kѳv-
ra hѳldѳn.

Gѳdѳ rabun, kѳvѳr u dar hѳldan u бѳ sѳrkѳrja ѳѳweѳ
кѳтѳн рѳj gyr.

ѳz tѳne mam, мѳн ѳѳrm дѳkѳr.

Dѳnge qizѳ-qizѳ gѳda зѳ durva nѳjsѳ dѳhat, мѳн zanbu
ky ѳw zѳf dur cunѳ.

ѳz dѳtѳrsiam, мѳн dѳle хуѳѳda dѳgot gyr дѳvѳk бѳѳtѳlѳ
alle мѳн u ѳѳevѳke binѳ sѳre мѳн, gѳdѳ zi hѳmin ky duri
мѳnѳn. Hѳta ky dѳnge gѳda dѳhatѳ мѳн, dѳsa ѳz awqѳ бѳr
хуѳ nѳdѳkѳtѳm, le gava dѳnge wana hatѳ бѳrine ѳz lap зѳ
qydam кѳtѳm.

— Wѳki ysѳnѳ, ѳwana zѳf dur cunѳ... Wѳki ysѳnѳ, ѳwa-
na ѳdl мѳн navѳnѳn.

Зѳ dѳl tѳngbune ѳz gѳrjam, мѳн кѳrѳ qirѳ-qir. ѳѳweѳ,
ѳѳweѳo...

Dѳng мѳн notlani gylѳke dѳkѳtѳ nav meѳѳ u dѳsa мѳн
vѳdѳgѳrja.

Зѳ alle lawka ty dѳng nѳdѳhat.

ѳz зѳ qudѳm кѳtѳm u мѳн дѳѳа бѳ gymryhi кѳrѳ hѳwar
u gazi. ѳz dѳgѳriam.

— Şəweş, Şəweşo, Teli, Teli ..

— Çava mьn tynəbu, kəsi çava mьn nə dьda.

Gava ky mьn gymana xуə bьri zь həvala: əz hedi-hedi bьre kətm, bu warə-wara mьn.

Wi saxi nьşkeva həvale mьn bь peşikarja Şəweş lь mьn dərketьn. Wana xуə zь mьn vəşart bu u gava zь bьndare dərketьn, bu pirqə-pirqə wana.

Əwana mьn u zarytja mьn dьkənan.

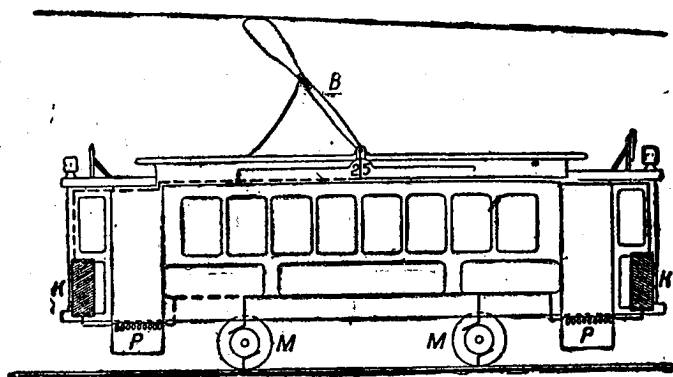
— Wəj, Əfo təra şərm ninə, wəki dьbьrji, Şəweş bər mьnda hat, bəs ninə, tə gyr kьr bu dəwşa kucka, nha zi ty dьbrji, əwi bь laqьrdi disa got.

T r a m v a

Goze Texnikuma pedagoge kyrmançada dьxyənd. Wəxtə dərse məktəbe kyta dьbu, əw dьcu Ələgəzə.

Wedərə, nava kəcərada baqce zara saz dьkьr. Pəj we jəke zi, disa 1-e ilune vəbьgərja Rəwane, bona xуəndьne. Əw isal koma sьsjada bu-

Isal zi gava xəvata baqce zara kyta bu, əwe tьvdarəke xуə kьr u disa vəgərja bərb bazare Rəwane.

Reva əwe tətəruke xуə dьdit; sьka xəvata xуə we sawa dəst pe bьkra, kteve sawa bьstənda, mьqale sawa bьda gaze-ta „Rja Təzə” u aqrije zi gava ky zь maşine pəja buja, we

сь-сь бькра. Нема сэр ван мьтала зи әw wәxtәke хәwра су. Wәxtә razane Goze дөngәк сәһ кьr. Әw дөng диса hat u зь we ҫунда Goze сьрпә банзда сэр хуә.

Dit ky qantьxtore maҫine дөng le дькә. Әw ьди гьһишт буn базер, базаре Rәwane бу.

2.

Goze бь halәki зь maҫine рәја бу. Әwe carһылqе хуә meze кьr; ty сәrodәro зь һәv дәрнәхьst. Хуәst зь хәlqе тьштәki бьрьрсә, le ҫәrm кьr.

Goze ь stansie мәтәl mabu. Әwe ньзан бу сь дәst pe кьra.

— Gәlo әva bazere Rәwanejә, әw дьфькьri.— Na, na әva ҫiki баҫqәjә, әz хальfi мә, qantьxtor qәstbәndә әz rakьgm.

Qiz һәma сәр ван мьтала бу, сьсах ky Sonia һәvala we pera гһишт.

Wәna sәlami һәvкьrьn, kefe һәv pьrsin. Laqьrdi кьrьn u Goze һәр мьталә bir кьrьn. Әwe дьһа гьnd занбу ky ba-zare Rәwanәdanә.

— Le gәlo Rәwan сьqa hatjә gyһastьne; әw дьфькьri. Goze рәj мьтала got:— Sonia ҫan! Әwa һana сь төvajә, қанә avtomobile вьr, әwana пәхуеньн, әze ньһа pe сь һәгьmәтәк-тәbe.—

Soniae gote:— Wәj, дьвә ty һаз tramvae тьнәbi, qize пә ньһа tramva Rәwanәda sazкьrьнә, әw ньһа дәwsa avtomobile vedәre дьхәvьтә, әme zi ньһа pe tramvae һәгьн мәктәba wә.

— Dә wәrә, wәrә әm һәгьн, ьdi сь дьфьkьri. Le Goze әҫev mabu, бira хуә данi әw roz, ky зь Rәwane дәркәt бу u jәk zi roza иroiн һьmbәri we дьkar.

Әwe дьле хуәda dgot:— Сьqas farqi, Rәwan, Rәwana бәre ninә...

Hәрdy zi tramveda runьштьn u сәnd дәqә ҫунда, Goze дьһа бәр дәre техникумера дьсу. Әwe һәvale хуә зь durva дьditьн, sәlәmi һәv дькьrьн u tramvae дәqiqәra әw дьфь-randьн.

Goze tøv həvala xуә зь tramvae pəja bun; cun texnikume.

Wedəre rasti həvala hat, pəj pьrs—pьrsjare həvala, nava wanda disa bu xəvərdan dərəq Rəwane u tramvae weda.

Rəwan бь сєкьгьп u tramvae хуəва сьга рєшда cubu...

Хəзьна рəга

Gençoe Oktjabrьk Mraze pionerra dьgot: — Pela hana mьп зь bave хуə manet nivək pərə stənd. Mьп pərə хуə se-carəki çeva хуəda хуəј dькьr! Əw зь çeva хуə dər nədьxьst. Iro zi pərə mьп nьškeva ynda bun.

Mraz zi gote: Eh, həvale Genço, gərək ьdi bəг хуə nəkəvi. Əwьl tə gərək yndnəkьra, tə ky ynda kьrjə ьdi cu, dərəq we jəkeda ьdi nəfьkьrə.

— Sьve zi, səhəta janzdah əze bem çьvata wə u wedəre şrovəкьm, сьka əm sawa бькьп ky pərə mə ynda nəvьп. Genço gote:—Mraz tə əw сь got, сь got.

Mraz got:—Əz dьvezьm gьnde məda хəzna pəra həјə. Əm pərə хуə dьvьп wedəre; wedəre pərə mə hьldьdьп, хуəј dькьп. Сьсах ky pəгə mə lazьm dьvьп, əm disa dьсьп ze dərdьхьп, gava ky pəгə mə nəlazьmьп həmin ky tēda dьmin u қara dьdьп hьkьmətə mə.

Sьvətьre Oktjabrьk bərəv bun. Həvale Mraz çьvata wanda disa gьlle хəzna pəra зь wanra şro kьr. Got dərəq хуəј kьгьп u қara хəзьне зь bona wana u зь bona hьkьmətə.

Pəj gьlle həvale Mraz, Oktjabrьka dərbəkeva хуə nьvisin pəfəre хəзьне. Wana angori qəwata хуə pərə bərəvкьr u spartьп Genço.

Genço zi hatə kьfşкьгьне sawa wəkil, wəki хəзьnera be gredane.

Genço бь kəməkdarja Mraz ysa zi kьr. Wana pərə бьгьп kьгьп хəзьне. Knişkək paşda stəndьп. Tēda 77 manet, 31 kapek hat bu nьvisare.

K i s

Qizera b̄ zmane Jakuti Kis d̄vez̄n̄.

Əw qizka euk ɩ̄ nav meşada ɩ̄, s̄ere eja, d̄. ḡəljada d̄-
ma. Avaje wana maləkə euk bu.

Malək x̄ravə bu. Şuşe r̄əçərə tynə bun. Dəwsa şuşa
k̄n̄çk darda k̄r bun. Z̄v̄ystana əwdər sar bu, otax z̄b syre
d̄q̄əym̄i, d̄ç̄əmȳdi.

Bave Kise necirvan bu. Əwi ruvi u həjwaned majin d̄-
ğ̄yrt. Kise zi tir u kəyan d̄da xəvate. Əwe həvin-həvin r̄əw̄-
re xurt u n̄ərm̄k d̄ğ̄yrt, necir d̄k̄r.

Bave Kise t̄əjrək k̄şt, ani mal. T̄əjr wedərə çar-çara
b̄əḡəvi s̄ər həv d̄bun.

Kis run̄şt s̄ər run̄ştəkəke u dəst b̄ ruckand̄na r̄ere
t̄əjre k̄r. Xar̄n̄ək r̄ənd we z̄b we cebuja... Dja we t̄əndur
dad̄da.

T̄əndur r̄ənd d̄şx̄yli, ɩ̄şq d̄da carn̄kale male. T̄əndur
(куськ), bona jakuta h̄m̄ ç̄raja (ronaji), h̄m̄zi ḡərmi.

T̄ȳşte list̄əçə z̄b bona—Kise tynəbun. Əwe m̄z̄ulta x̄u
b̄ r̄ere t̄əjr d̄k̄r. Kise r̄fi r̄erre we d̄k̄r u r̄ərr zi v̄iall-
v̄iall qyloz d̄bun.

Съве şəbəqe Kis rabubu, əw dьcu bərb maləke. Ruvije-
Kise we maleda dьman. Əwe xarьn dьbьfь bəna wanana. Boçe
ruvija zəf nərm bun u cəve wanana minəni pьriskə bun.
Əw zi sьve hətta evare cəv nьheria Kise bun.

Kise xarьn dьda wana. Şişa xуə hьldьda dьcu nava meşə-
bona dьrtьna rəwьra.

Kis zьvьstane cu məktəbe.

Cawa ky nava həmu hьkyməta Şewreda, ysa zi nava
jakutada nəxyəndi gərəke tьndəbьn.

Zary hər ro zь sər bərfa cilə-qərqaşra dьhatьn məktəbe..

2.

Kis təv həvale xуə rudirьş ber sove.Sova məktəbe
məzьn bu, əw nə minəni kьcke bave we bu.

Məktəb zi noqlanı jurte ninbu. Zь kərana hat bu sekrь-
ne u dəwsa kьncьka: şuşə pəncərə xьst bun. Dərsdare got,
ky zutьrke məktəba wana we zь kərpica bə sekrьn. Məq-
təbək ysa, cawa ky bazarada tenə sekrьne.

Kise zь gьlie dərsdare zəf hьz dьkr. Dərsdare dьgot,
ky zь alje şewra dьnd cawa cujə bazerda xуəndjə u nьha hatjə-
dərse dьdə. Dərsdare wanra şrovədkьr dərəq wəlate (çydəda)
başqəda, dərəq mьləte hьkyməta Şewreda.

Kise gava əw həmu dь bьhist, bawər nədkьr; gəlo rastə-
wəki dьvezə bər hənə, əw zi heşinьn, gələ rastə, ky wəlat
hənə, wəki zary zь dəst gərme təzi dьcьn ten.

Le Jakutieda zьvьstane, zьvьstana dьrez u zor.

Əw kyrka xуə wərdьkьn. kyrk wana zь syr u sər maе
xуəji dьkьn. Kise zь məktəbe hьz dьkr, əwe zь
wedəre roz bь roz tьşte təzə hьldьda, hin dьbu.

Mala ky Kis teda dьma zera dьgotьn JURTA, wəlate we-
ra zi JAKUTIA dьvezьn.

Éli bæg u şex Colo

ÉLI BÆG:—Şex Colo?

ŞEX COLO:—Cijə bəgo!

ÉLI BÆG:—Tə xyə dit bu,
Əz bæg bum.

Səre ele aqa bum,

Дьнја зь мьн дьтєрсја

Ty bir nəke van pьrsa.

ŞEX COLO:—Éli bəgo?

ÉLI BÆG:—Wəj Colo!

ŞEX COLO:—Tə xyə dit bu

Əz şex bum,

Кьнсе мьгја је мьн бу,

El dьxəvьti, мьн дьxar

Səre ele qytə dar.

ÉLI BÆG:—Şex Colo?

ŞEX COLO:—Eh bəgo!

ÉLI BÆG:—Tə xyə dit bu

Əz ki bum,

Səre ele zi dь şjar bum,

Allje zьnada xajin bum,
Харьна тьн qəli bu,
Məzьne pəncьsd sjari bum.

ŞEX COLO:—Əli bəgo?

ƏLI BƏG:—Ax Colo!

ŞEX COLO:—Əv bajlşevik

Zь ky hat.

Rəş bə roza mə hərdya,

Zьncir stue mə bada

Komsomol bəri mə da.

ƏLI BƏG:—Şex Colo?

ŞEX COLO:—Cijə bəgo!

ƏLI BƏG:—El cəvə xyə vəkьrje

Zь bəg u şexa natьrsə

Hale mə zi we cьvə?

KOMSOMOL (zь durva):—Wəj bəgo,

wəj şexol

Dəwrana wə zi cuje

Wəxte məje, wəxte mə

Çie wə tynə vandəra.

G y r

Gyr bal mə, çie dəştə dьha zjankarьn, harьn. Gyre cja awqa zjan nəddan mə, cьqas ky gyre dəştə dьda mə. Çəm mə, wəxte zьvьstana, gyr tenə nava gьnda zi. Zь we sawe kucka əm malada dьdьn xьjьkьrne, wəki gyr nəeң wanana nəvьn. Çəm mə, zьvьstana rewitija teneji mərvьn nьkarə bьkə, ilahim wan saxa cьsax ky tari zi dьkəvə ərde. Nьha əze wəra bezьn, cьka cь qəwьmi səre mьn.

— Gaki mə həbu. Nave wi Sıran bu. Zьvьstanəke əvagaa ynda bu. Bьre mьn əz şandьm pəj ge. Əz zi lawkəki çahьl 16—17 sall bum. Əz cum, dora gьnd cənd çara fьtьim; le mьn ga nədit.

Gome mæ hæbun. Əw zь gynd awqasi zi durnibun. Мън got, дьвæk ga cubæ wedære, sər we nete əz cum bərb goma.

Əz cum. Мън gome peşьn ньheri, je дьне ньheri, дурьst zi ga cubu goma paşьn. Мън ga zь gome dərхьst. Gava мьн ga zь gome dərdəхьst tari-taristane дьha peda-peda гьрт bu. Qyгьf kəte (xof) nav дьle мьн. Мън təqmin кьr, ky бьronaji əz нькарьm бьghizьm male. Əz дьбькьrim həгьm, ha-ne na...

Мьне сь бькьra...

Carnьkale мьн, хali-xalistan bu. Nə dəng hæbu, nə һьs. Dəst мьнда zi şьvkək u kerək hæbu,

Мьне сь бькьra. Ga мьн avitə peşja хуə. Əz һьnəki peşda laqiam, һəma we dəqe ньşkeva, əw zi wəxta we бьşkja evare, dəngək hatə мьн. Çie хуəda səkьnim, мьн gьhda sər wi dəngi...

Мън pera-pera fəm кьr ky əw dənge gьranə u... u... u...

Бь we qirinjera dəng дьha zəf дьbun, qalьm дьbun.

Мън aliје raste ньheri. Zь durva хуəja кьr pərranlk. Cəve wanana minani çot çot сьra bun u bərb мьн дьлəzan-дьн... Мьне вди сь бькьra?

Мън дьha заң bu, ky əw pərranijə, ky pərranl zi bərb мьн te...

Мън га зъвранд. Вѳре wi бѳрб гоме кър. Мън ѳв да-
зот, мън бѳ зорѳке ѳв дазот. ѳз дѳрѳвѳам, ѳа сѳва дѳ-
рѳвѳам...

Wi wѳxtl мън para nherl u сѳ dit, ѳв бу, гура хуѳ бѳ
мънра дѳгihандѳн.

Мън га хѳшт, тѳне бѳзѳам. ѳз дѳхѳштъм гоме, кѳтъм
hyndyr u хѳлқѳѳам сѳр арике; рѳх сѳре stune, ѳѳм қѳранѳки.

Gava ky мън ha тѳзѳ ѳѳе хуѳ дѳгѳрт, hѳla he бѳ рѳки
runѳнѳсть bum, hѳw bnerъм bu orlna gaje мън,

ѳз ѳѳѳб majl mam, ky гура ѳwqa re сѳwa qѳdand, сѳ
zu дѳхѳштѳн ge.

Xale Andreas dgot,—Pah, pah, qѳ сѳ дѳгѳлѳ ѳnge гура,
зѳ сѳре ѳѳе gava тѳштѳки дѳvlnън, ѳwana pera-pera дѳгѳ-
hizne

— ѳre, мън зl hѳma ѳв jѳk дѳgot:—Avoe Œurѳgѳle
дѳgot. Мън нѳшкѳва orlna gae хуѳ бѳхѳst, бѳ orlnera хѳрѳ-
хѳра wi зl мън сѳh кър. Emanѳke Œunda хѳрѳ-хѳра wi hѳtѳ
bѳrlne u ѳѳar zurѳ-zura гура dѳst pe бу. Wana hъм gѳŒte ge
дѳхарън, hъм зl бѳhѳvra дѳкърън dѳw u doz...

— Wѳj, Siran ѳan, хѳбѳre hana нѳшкѳва зѳ dѳve мън
dѳrkѳtѳн...

Le сѳ wѳxte Siran бу. ѳз hale хуѳда дѳгѳрѳѳам. ѳз дѳ-
бѳкърѳim, мън дѳgot, we geda бѳкѳвън hѳjani сѳve. We ter
бѳхуп, рѳѳ хѳгъне зl we ledън hѳrън. Hane зl мън дѳgot,
дѳvѳk qѳ зl мън nѳvlnън...

Ty nѳve зl рѳrrani мѳзънѳ, гур гѳлѳкън. ѳз рѳнѳѳи be-
зъм, ty sѳdi. Wana ga dѳrbѳkeva daqyrтandън: нѳшкѳва ha-
тѳн тѳzi гоме bun. ѳѳve wanaѳa nava тарѳeda дѳсѳrusin, mѳ-
nani ѳotѳ Œѳmdana bun. ѳѳve хуѳ carnъkale гоме дѳгѳган-
дѳн, dѳve wane vѳkърѳи бу.

— Ditън...

Gomeda ydi ѳl тynѳbu тѳzѳjl сѳр hѳv bubun. Зѳ zela мън
дѳnerin.

ѳз зl bubum гъркѳк, topl сѳр hѳvbubum. Zore bum. Зѳ
қѳран гѳrtl. Xudana sar зѳ сѳг- мънра dѳrbaz дѳбу. Wana

мън пьһери u дәркәтән дәрва.

Мън блна хуә стәнд, қудум бәр соке мьнда һатън. Нә-
ма we дәме зи мьн бьһист, ку әјни тәнга сәр сәре мьнра
вәдькәлән, wana хуәһа гоме дьқола, дьда рағ. Ынге wana-
ңа бәрә бәрә незикі сие мьн дьбун. Ынге wana ы керане
рәғә-руті дькәт, керан вәдурутън.

Disa қудуме мьн шкәстән, худан бу, ку дьда сәр мьн.
Мьн ләзәнд; мьн сие хуә гуһери, әз дәрбәзи сәр керанәки дь-
не bum, сідә зи қьнқьһим һәв...

Хуәһа сәр керан данә алики, ы wedәre ty тьшт нәдйтән,
әз wedәre nin bum.

Һатън зер. Dina хуә данә мьн u disa зьвьгін.

Нькьсјан сәр гоме u disa зь тәнга сие мьн хуәһи
вәдан.

Мьн сие хуә disa гуһери. Вь wi тәһәри, wana зь веза
сәре мьн дьқола, мьн зи сие хуә дьгьһаст, һәта ку керане
рағън һат.

— Әзе ьдi кьда бь сума?

Disa һатън зере, сурәки һар мьн пьһерин u кәфә дәве
wanda бь ләз зи вәгәриан. Дьқолан, сә сава дьқолан...

Кера бал мьнә туз бу. Мьн кер зь сәва хуә дәрхьст.
Дәве we вәкьр u гьртә дәсте хуә.

Вега мьн зи вәдьқалан һа вәдьқалан, әв гьһиштәнә ке-
ран. Гурәки ләре хуә авитә бәрб мьн, әви қьрғал рағдә вә-
дьқшанд. Мьн ләре wi ньшкева гьрт u ре кәра хуә әв бьрин-
дар кьр

Әви ынге хуә шундә қьшанд. Бу әвтина wi u рағдә
бәзја. Gyra гәва әв wi һалидә дитън, ы һәв кәтән, авитън
сәр. Мьн бьһист бу, ку гәва гурәк те бьриндаркьрне; гуре
majin дәвезьн сәр, wi дьхуьн.

Әз we һивје bum, wәкi гуре бәвезьн сәр гуре бьриндар,
we wi сити-сити бькьн u зь we шундә we зь мьн dur қәвьн.
Кер зи дәст мьнда бу, әзи һазьrbum.

Гьһдарја мьн ы wana бу. Wәxtәки сәве дәрбәз bubu, һә-

та сәр wan мьтала дэngəi зьрав hatə гьһишт гуһе мьн, мө-
гьв, дьгот əз хəвьпедə мə.

— Avo, hej...

— Gazi мьн, дькьн...

— Дьвəк gazi мьн дькьн.. Дьвəк bre мьн бə. Дьвə
çinare мəвьн. Зь gome, мьн zi dəng da. Мьн дькьг һəвар
u gazi.

Вьра ej, hej... Вьра мə, вьра, гуг мьн дьхуьн... Нəвар
ej, hej...

Wana disa dəng dьdə, dənge мьн пəвьһен мьн zi дь-
кьрə гирə гир, əз qə kərr nə, dьum, мьн gazi дькьг.

Həma wi saxl тьвьпг агьг кьрн. Зь we çunda bu rəv
u beza гура. Ноçə-ноçə мəгьва bu. Мьн dənge bre хуə сь-
һа rənd дьһишт, мьн dənge гьнджа zi зь һəv başqə дькьг.

— Avo, hej...

— Əz saq u səlámətm, gomedə mə, gome...

Kətm hyndyr. Kəfa wana çl bu, alikida zi əçev mabun.
Həг jəki gazi мьн дькьг. Əз зь zorda hatьm харе.

Kətm һəmeza bre хуə u heza bu kure-kura мьн.

Əm dərkətm dərva. Həstue ge dora gome bun.

Həla sɔvə safi nəbubu.

Zɔ durva həla dəngə zurə-zura gyra dɔhatə.

2.

— Andrease mial xye male dɔgot: — Gyr zɔ egɔr zəf dɔtɔrsə.

Alle mə gyr zəf bitər dɔvɔn. Gəliki məji məzɔn həjə. Əm zɔ wira dɔvezɔn gəlɛ gyrra. Əw gəlɛ əjni ɕie gyranə.

Rozəkə pajze əz zɔ eje bərb male dɔhatəm. Kyre mɔn zɔ bɔ mɔnra bu. Əwi nəh-dəh sali bu.

Əm bərb wi gəlji dɔhatɔn, reja mə lɔ wi dɔkət. Gava ky əm neziki gəlɛ bun, dəngə kəlbəki kətə gyhe mɔn. Mɔn zɔ got, qe ɕvana pəz anjə vandəra u kəlpə wan zɔ lɔ bər pez dɔəwtə. Mɔn dəng dae.

— ɕvano, oro ɕvano...

Dəngə kəlp hatə bɔrɛne u həmə dɔ we dəqe pərranikə gyra lɔ mə dərkət. Dəve wanə vəkɔri bun, zman dalɔqi u dɔləzandɔn pəɕ, bərb mə dɔhatɔn. ɕəve mɔn rəɕə-vəhatɔn, qydume mɔn ɕkəst.

Ty nəvezɛ jeko dɔ əwtia, bɔ xuə-xuə gyr bujə, əwana zɔ kəlbə hɛni əwtə-əwte bubun, dɔəwtian.

Tɔvɔngɔk ɕəm mɔn həbu. Pera-pera mɔn tɔɕtək ani bi-ra xuə, ky sər pərranja tɔvɔng aɔrkyrɔn zɔrara məzɔna dɔ-karə bɛnə pəɕ, wəhte aɔrkyrɔne əw dɔha har dɔvɔn. Zɔ we zɔ mərvə dɔ dəqeda pərcə-pərcə dɔkɔn.

Kyrɔke mɔn zɔ ɕaɕma. Əwi got: Bavo, əw ɕnə?

Mɔn zera got wəkl nətɔrsə, mɔn go. Qosaɕ bə. Mɔn kɔ-rə sər ky bɔ mɔnra ɕɔrpi u darɔka bəgəv bɔkə. Mə ɕɔrpi, darɔk, qɔrɕ-qal bəgəvkɔrɔn u mɔn həmə we ləze picke dae, əw qɔrɕ-qal danə ɕəwtandɔne. Aɔr qyloz bu. Due wi radɔ-bu. Pɔriske egɔr zɔ sər sərə darara dərbaz dɔbu. Hətə ky dɔhɔstandɔna gyra; mɔn aɔr dɔha bɔ kəfa tə gyrr kɔr bu.

Gyr ɕvjan dora mə. Əwana zəf u zəf bun. Carnɔkale mə ɔrɔtɔn. Wana zɔ durva mə dɔneri u dɔbu ɕəwkə-ɕəwkə wana, sər məda nə dɔhatɔn. Dɔrəne xuə həv dɔxɔstɔn.

Gəde mɔn zɔ zɔ pəɕa mɔn ɔrɔt bu, əw zɔ dɔɔrja.

Мън зера гот: — Далале мьн пәдъри, пәтърсә, әгәр ты
бъгрји, вә бен мә бьхуьн.

Әwi дәнге хуә бьри, ле бу iskә-iska wi, дәнг зе ра-
пәдъбу, зь реҫа мьн ҫьрт бу и дьрьҫфи.

Мьне сава бькьра, ҫумана мьн зи агьр бу. Дар бәрә-
бәрә кем дьбун, зару зи зь реҫа мьн пәдқәтја, әwi пәдъһьшт
әз еманәки дур һәрм, дара бәрәв бькьм.

Дарьки незики һәбу. Рьриске агьр мьн бәрб wi кьр. Рәх
wi зи дарәки дьне һәбу, мьн агьр бәри wi зи да. Агьр ҫурр
бу, бь ләзәте ҫурр бу. ҫәмала едър ҫәли ҫьртбу.

Нәма wi wәxti, ҫьван зь дурва агьре мә дьвиньн и ҫаҫ
дьминьн. Ҫәло сь ҫәwатә; әw дьфькьрьн.

Дьфькьрьн, дьфькьр и дәнг дьднә һөвду.

Мьн ҫур да. Дәнг дьһат. Әјни дәнге ҫәмо бу.

Әм ҫа бун...

Мьн дәнг дае.

— ҫәмо, ҫәмо, пәрранле ҫура сарпькалә мә ҫьртнә,
зару бь мьнганә, һәвар, һаж, һеј.

Нәма сәр wi дәңги, сәнд ҫьвана дәнг ль мьн кьрьн.

— Еј, һеј, пәтърсьн, пәтърсьн, әм һатьн.

Дәнге wаnаnа дьһа ҫьнд дьһатә мә. Wаnа ҫази һөвду
дькьбьн, ҫази кәлбе хуә дькьрьн.

Wаnа кәлр авит бун реҫја хуә и дькьрьн сәр wәки әw
фь зутьрке бьҫһизьн мә.

— Да Ньрсе, һа Ньрсе, Торлан һоҫә, һоҫә.

Әwtina са бь дәрбәке мәва дәркәтьн.

Зару vra зи дәст бь ҫьри кьр.

Мьн зи дгот:—Әмьр ҫан, пәтърсә, wанә һатьн, сь дь-
ҫрји. Сәе ҫамьл ҫурех бу. Әw дьһа ҫьһиштә мә. Рәј wi кәлре
дьне дьбәзјан, рәј wаnа зи ҫьван дьбәзјан бәрб мә. Нәма
wе дәме, Әмьр гот:—Bavo, bavo, бьнер ҫур дьрәвьн.

Гот, и ҫаји, и хоф бунә јәк. Мә пьзан бу әм бьҫрјана,
јане бькәнјана.

Ҫур ьди сибун. Nav tari-taristaneda мьне бун.

Lawьк зи ҫьһиштьн мә.

— Oro, сь тә қәwми бу?

— Дә қәwми бу, мьн готә. Нal u һәwale мьн u гура
әwа, әwа бу, мьн диса зь wanra jәko-jәko got.

Әm we şәve зь çie хуә cun. Cumә gyhera pez, şәv әm
wedәre man. Sьvәtьre zi әm бь dьl şafl vәgәrjәn mal. Paşә
mә dьlrazaja хуә зь şvana хуәst u зь wana qәtjan, cun mal.

Andrease хal мьне дьgot. A, әwа jәka һan zi sәre мьн
qәwми. Agьr әm danә хьlazкьrne.

— Әm зь gynde Horome дьcunә Әrtike. Bәri evare бу,
hedі-hedі тарl дьkәtә әrde.

Нәр dәra бәrf бу. Bәrfьk qalьm һat бу. Syra evare әm
һәlandьp, sәr сәve мә зь we lap тәьki, qәһşl. Mә zi re нь-
zan бу, әmә nәbәlәd bun. Mә ньzan бу әm қyda дьcьn.

Dәloә һәwale мә зь реşja мә дьcu. Lәzәki şunda әwl
got:—Lawьkno, gynd дьхуенә, gyndi nezikә.

— Mә ze pьrs кьr, қane қialjә?

— Ha waje, һuң şәmala сьra сьra navinьp?

Mә le ньһeri. Rastie zi зь durva gәlәk şәmala хуja дь-
кьr. Le әwana дьһәzjan, дььpьtin, әwа jәka мьн bәly кьr.

Мьн got:—Gәll lawkno.

— Нь, сь, сijә?

Мън got:—Əw gynd ninə, Əwыл, wəxte zəvьstana gyndi kyək u dərije хуə дьдъгън, dadьдън, зь we zi ty işьq na-xуенə, ja dyda zi əwə, ky сьрае мə ditьнə əw дьдъгътн, сida nиньн.

Həvale мьн зь мьн пьрсин:—Wəki ysanə, le əw сьнə?

Мън got:—Əw гурьн, пərranije гуранə. Əw ten сəг мə, hazьrja хуə бьвиньн. Dəf u зурне хуə дəгхьм. Мън əw jək бьhист bu, ky зь dəf u зурне гур нəwəгън сəг мəгьvada бəң. Mə тьvdira хуə dit.

Mə бь həvra ha хəvəг дьда u həw ньheri сьра мəva дəгкəтьн. Зь сəг бərfa jək şəvi viali-wiali дьбəzjan u дьхуəс-тн ky сar hьlqə мə бьдъгън. Əwana zəf-zəf bun, həde wan həbu, həsave wana tьnə bu.

Мън u Ato бь həvra зурне хьстьн. Dəlo zi ль dəfe хьст. Gьmə-gьma məbu ль dəšta xalida, ль we syr u сərmə мə u гурa dəwat дькьг. Rьng-гьngina dəfa Dəlo bu.

Gava ky мə dənge dəfe u зурне бьлнд кьг; гур сi u сida steqьrin, зь сije хуə нə льрьтин. Wana zi dənge хуə бь-лнд кьг, dənge хуə təvi dənge dəfe u зурне кьгьн u əm peşda льvjan.

— Wəj, əfəгьм, həvale мьн мьнra dgotьн, тə бь lçate хуəva əm хьlaz кьгьн.

Əz zi хуəda wəгьmim u мьн бь hers кьрə сəг wana wəki zore бьдън хуə: dənge dəf u зурне нəдън бьгине. Мън got:—Əm həla зь vana хьlaz нəbunə.

Əm peşda сun, əw zi бь məra дьhatьн. Mə le дьхьst, wana zi сar allje мə гьrt bu. Əm дьсəкьnin, əw zi дьсəкь-нин u nava şəvəгəşeda дьдаң сьгьтка, зь dənge dəfe qyloz дьbun, дь гəдьsin.

Səre wə сь beşinьm бь wi təhəri əm epeçə ərd сun u həw ньheri əwtina səki hat. Pəj wi, сəe дьne zi əwtian u кь-гьн hewəгzə. Gyndi зь dənge sa дəгкəтьн дərva u bu qəlábальxa wan. Сьra dəst wanda həbun.

Сьqas ky əm nezki gynd дьbun, əwqas zi пərrani serək

dьбу, gyr paşda dьman. Bь we jəke mə хуə бь gyndra gi-hand, gyr zi vəzərjan, şunda cun.

Wi səxi gyndi бь qalmə-qalma хуəva hatьn gьhiştьn mə. Əwana səra anin peşja mə u ньşkeva əcevmaji man. Wana əm hərəsek təne ditьn, buk tьnə bu.

— Jəki зь mə pьrsi:—Gəli zyrnəcija. le buk kəne? Mə got:—Buk u хуəje buke зьvьrin, cun. nədьxastьn бьhatьna gynde wə..

Je dьne got:—Əw ki bu? ky зь mə хəjdjə. lajqı gynde mə navinə.

— Gyr bun...

— Cawa gyr?

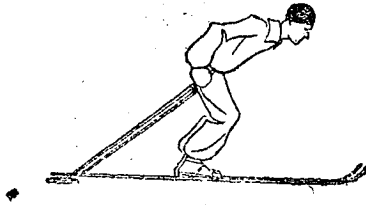
— Gyndino, mə gotə wəna, wəxte gotьne ninə. Əm çə-mьdine. Əm зь syr u sərme cun. Mə bьghinьn maləkə gərm, izar əme wəra hər tьşti bezьn, qьsəkьn, dərəq хуə u gyrada.

Wəna ysa zi kьr. Əm bьrьn odəkə gərm. Bəxira we gyrr kьrьn. Naң u cae danin bər mə. Hatьn dora mə runьştьn. ky əm wanra sərhatja хуə bezьn.

Mə zi wanra got. Sьko hat bu səre mə, mə jəko-jəko wanra qьsə kьr. Mə dьgot u pera zi dьkənjən. Gyndi зь go-тьna mə kəna dь bəçin u pera zi pəşьn u ferasəte mə dь-dan.

Зь мьzulie şunda, mə бьhist ky əm nəhatьnə Ərtike. Əm cubun gynde Parnie.

Mə şəv riја хуə ynda kьr bu, ləma zi əm зь wədere re kəтьn disa bərb Ərtike.

Wəxtə azabunə, əm malə runanən.

Bərf sə nərmə, həwa sə xüfə.

Əm sankə bədən səkərnə, dərkəvən
dərvə bəlizən, çansaxia
xüə mətın bəkən

9-e қануне

Сывекә зывьстане бу.

Сала 1905-а, 9-е қануне (22).

Зь мөһөле palae Leningrade гөлөк мөрвү бөрөв bubun. Әwana re кәт bun, дьсун бөрб тьштәкі. Wana ҫыкыле радьҫе u мылакәтја дьбьг. Palae рәј ҫыкыла дьсун; зьп u мер, zare wana. Wana ль хуә wәг кьг бу кьңҫе әјда.

Қыда дьсун? u сьта?

Әw зь бьгicibune u зь кәсibе дьсунә bal радьҫе, әw дьсун ҫәм радьҫе бона рәҫакьрне, кy радьҫа wan be гөме u wana бьдә хуәјкьрне зь дөwлөтја u зь әрсawыла.

Әrza кy wana радьҫера дьҫанд; teda ha пьвиси bun:

„Радьҫа, әм, бь зьп zare хуә palәva, бь bav pire хуә-вә тенә ҫәм тә wәкі зь тә рәҫа бькьп, бона һөләлте u хуәј-хыдан кьрне мө бькі.

„Әм nav кәсibја lapә сәтәндапьп. Мө бь хөvата сәтьп-ва дьдьп куҫтьне. Qәwата мө тьпә. Радьҫа, әм пькагьп сә-бьг бькьп: гьһiштјә әw дәqа раҫьп, сьсах кy мөга тьгьп дьһа ракә, пәкy әва һәле пәтьрнәзі.“

Зь dy сьд һөzарl zedә palә һөbun, әwana дьсун бөрб palata радьҫе.

Въ дѣле хуѣ дѣсун, бе кѣлам, бе бѣраге сор...

У нѣскева бу қирчина тѣвѣнга.

Қома реѣн тѣв хѣв бу, дѣфкрин, ку дѣвѣ ѣаѣба, дѣса
реѣда сун.

Қазах дѣркѣтѣн реѣја ѣмаѣте, ѣуре вани тѣзи кѣри бу.
Қирин у қазин кѣтѣ навѣ ѣмаѣте...

Јѣк кѣт, гылѣ лѣ ѣѣгѣре кѣт бу...

ѣмаѣт сѣкѣни...

„Дѣвѣк ѣм нѣдѣхизѣн рѣлата рѣдѣѣе, дѣвѣк сѣр мѣда
агѣр дѣкѣн“. Гѣѣка кѣре рѣстѣ-рѣст.

Реѣѣ хѣзар мѣрѣв бѣриндар бу, хѣзар дѣсѣд мѣрѣв на-
тѣн куѣтѣне у ѣв нѣму навѣ розѣкеда.

Нѣвално, нѣѣ бѣн!

Нѣвално, нѣѣ бѣн,

Қуме хуѣ дѣрхѣн.

ѣѣдарѣки сорѣ ѣаһл,

Натѣје куѣтѣн,

ѣв бѣр бѣ ѣѣр дѣсу,

Бѣ ѣгитѣ, бѣ мѣрдѣ,

Тѣвѣнг дѣ мѣлда,

Дѣбѣзѣа лѣ вѣ ѣрдѣ.

Тѣ нѣдѣкѣр нѣлин,

ѣв дѣқирѣа,

Лѣ бѣр вѣ дѣзѣтѣн,

Зѣ ѣан дѣзерѣа.

Нѣвално, нѣѣ бѣн,

Қуме хуѣ дѣрхѣн,

ѣѣдарѣки сорѣ ѣаһл...

Натѣје куѣтѣн.

Bere u naha

Bere Urşeteda mıkdar həbun, gündi qule wana bun.

Əwana gündi mina həjwana dьkьrin u dьfrotьn.

Zəi çara dьqəwmi, wəki mıkədara dəste mərvə male zь həv dьda qədandьne: mere male dьfrotьn tuçareki, hərci zьn dьdan jəki, zary zi dьdan je dьde.

Gyndije qul şev u roz dьxəvьtin, Nava saleda, wana hesabun u rəhətja xə nəbdit.

Mıkədara şьxuel nədkьrn, əwana sərkar bun, əmre wana bь şaj u bь kef dərbaz dьbu, dьsun necire, dьxarьn, vədaçarьn, dьgərjan, be xəmə u be dərd bun.

Gələk çara küçk bь mərvə gyndra dьgyherin, bьhae cənd mərvə gynd təzi-tulək bu. Bь zər u hьkme aqa, zьne gyndja pe bьstane xə təzi-tule aqələra dьmezandьn, zare wana zi be şir dьman.

Əve bələngaziye gündi dьşəwьtand, dьrəgьtand, əmana wana tьnə bu, zь we zi radьbun, peşja aqe ysjan dьkьrn.

Le ysjan u şkjate wana bь qamciye zandarma dьhatьn təmvərandьne. Mərvə ysjandar dьgьrtьn, dьgyran, post dьkьrn.

Gava mykədara cole nan dıxar, gərəke qula hər tıvda-
rəke wana bəditana. Wəxte razana aqə bər sərə wi dıbəke-
nin, meş ze dıqəwrandın.

Aqə dıxar, kef dıkırın, le gındije ba wana bırcı u bə-
ləngaz dıman, zə bırcıbuna av dəve wana dıcu.

Bərə ysa bu.

Bə şərə sal u zəmana, palə u gındije xəvatci kapitalist
altkırın u mykədar zə ort hıdan.

Naha hukymata şewreda qul tınənə, gındi azanə, əwana
kolxoza saz dıkırın, bə palava sosializme cedkırın.

Le bə wəlate zə mə dər, wədərə həla kapitalist u mykə-
dar hənə.

Həval wərə

Həval ty zi wərə ba mə,
Hərın kolhoz; əmьre təzə,
Dəst həv bıdırın, bıxəvıtn,
Ky ynda bın rozed cətn.

~ Tu dıxyəzi bıxəvıti, kəwşən wəjə,
Tu dıxyəzi traktor, maşın,
Gışk hazırə, ja kolxoze,
Tu wəhidı həval wərə.

Əm ci nadın mıftəxyra
Nāv kolxoza xyəj ıakırın,
Kı təmbələ, əwarəje,
Badhəma nan zi nadın

Həval ty zi wərə ba mə
Hərın kolhoz, əmьre təzə
Dəst həv bıdırın, bıxəvıti
Ky ynda bın rozed cətn.

Vladimir İljic Lenin

(Dərsdar şrouədəkə)

Pələ bəri İnglaba Oktjabre zə hykyməta padşe zəf eçz-
bun. Əwana şər dəkər peşja we hykymate, le zə wi şəri ty
təşt nədərhatə seri. Əwana təşkiləri nəbun u bə sərsti şər
dəkərən.

Zə wana həbun mərvə ysa ky dəkətn pəj padşe u
quləxdare wi—Əw dədan kuştəne. Zə we jəke zı əwana də-
hatətn gərtnə, zə gərtnə şunda bə dəsti hykyməta padşe
dəhatətn dardakərne, kuştəne, zitol-zitol kərne.

Bə wi qəjdəji Aleksandre 2 hatə kuştəne. Bre Lenin zı
dəxast Aleksandər 3 bəde kuştətn, le məməta wi nəhat seri,
zə we şunda bre Lenin dardakərən.

Lenin dəgot, ky kuştəna padşe u quləxdare wi ty təşt nae
seri. Padşak te kuştəne, je dəne te şuna wi. Hykyməta pa-
dşe wi saxi dəkarə wəlgərə, səсах ky bə dəsti sərnyfa pala
be wəlgərəndəne təxtə padşe, pərə zı beə qytakərne bur-
zua, dəwləti u dəwsa we be danin hykyməta Şəwre.

Lenin dəgot, ky palə gərəke bəvən jək-təfaq, Bə təfaql
zı ravən peşja dəzətn şər bəkən. Zə bona təşkilərna fərqa
kommunista, Lenin qəwat u səhətə xyə da.

Hykyməta padşe Lenin dəzerand, dajimə le dəgərjan də-
gərtn. Əw sərğuni Səbile bu...Le Lenin, sərğun, həfs u zinda-
nada zı disa bə həcjarl sərkarl lə şərə sərnyfa pala dəkər.

Lenin əwqa danə zerandəne, ky əwi Urset həcst u dəg-
bazi wəlate dərəkə bu. Lə wədərə zı əwi dəsi bə xəvata ing-
labe kər...

2.

Sala 1914-a bu şərə həmu dənjaje,

Əw şər kapitalista hazər kər, bona zəftkərna wəlatnə tə-
zə, bona stəndəna həbuna məzən.

Zə wi şəri gələk wəlat hatətn pərəskərne, xravkərne.
Əwi şəri gələk mərvə danə qərə u xələji peşda ani.

Lenin məqabyl wi şəri bu. Əwi dgot.—Pələ həmu wə-

hata branə u lazıme, əwana bona qara kapitalista bə həvra şər nəkən.

Əwi dgot:—Nava dənjajeda dızməneki palə həjə, əw zi kapitaliste həmu wəlatanən.

Həma peşja wan zi pale İnglabdar u gyndi gərəke bəken, şər, həkyməte hırdən dəste xyə.

3.

Lə Urssete sala 1917-a də məha qanuneda bu İnglab u həkyməta Nikalə hatə wəlgərandən. Həkymət kətə dəste fırqə burzuazia:—dəst esera, mənşevika, kadeta. Zakavkaz zi kət dəste mənşevika, daşnaka u musafatista.

Wan zi dəst bə şəra kərən. Sə ky padşə dəkər, wana zi əw jək kər: şər hazır kərən.

Zə İnglaba qanune şunda hale pala nəhatə xyəş kərənə, palə u gyndi dıha xrab dəbun.

4.

Həma wan saxa Lenin zə wəlate dərəkə zəvəri. Əwi bə fırqə kommunistava palə, gyndi u əskər ddan hazır kərən u hın kərənə. Əwana qırar dabu xyəlije zə dəst mılqədara, zavoda zi zə dəst kapitalista bəstinən u təslimi xəvatcija bəken.

Sala 1917-a 25-e Oktjabre (sərja peş) bə sərkarja fırqə u Lenin Petrogradeda (Leningrada nəha) bu İnglaba proletara.

Pala u gyndija həkyməta burzuazia wəlgərandən u Həkyməta Şewre dəwsa we danin.

Lenin bzarın sədre Şewra Komisare Şymaəte ja proletara.

Burzuazija peleşqandi disa nədədlijan, wana carnkəl şər dəkər, əksinglabi hazır dəkər.

Şewr zi rozbroz qəwat dəbun. Şewre bə qəwat u all kərənə Ordija Sor dızməne həkyməte hıncırand u əw zə wəlate mə danə raqərandən.

Lenin mır sala 1924-a, 21-e qanune.

Lenin mır, le fəkər u şəxyle wi bə milyon-milyon mərəvə tenə qədadənə.

Рəј Leninra җағарте әwi әwлн—hәvәle Stalin сәрқари ль
frқа kommunistа кьr.

Lenin mьr, le бь дәsti milliona sosializm te секьrьн.

Vladimir Iljic Uljanov — Lenin sala 1870, 22-e
nisane зь dja хуә бујә.

Әw бујә гәх сәme Volga — bazare Simbirьs-
keda (Uljanovska ньha).

Ҙьrба wi ль Moskvaе, дь Mәјdana Sor-
danә.

Lenin әmьrә хуә da bona җәre pala, bona секьrьна so-
sializme.

Дь җәre сьрцфada әm zi notлап Lenin бьхәвьтн.

Vladimir Iljic cawa hin дьбу

(Зь biranina A. I. Jellizarova)

Penç salja хуәda Vladimir Iljic hini хуәндьне бу. Әwi u
Olja хушка мьн бь һәvгa дәst бь хуәндьне кьrьн. Сь ктеv
bona zara нәҗьr дьбу, wana дәstхуәda дьхуәнд.

Bave мьн zi һәмьн, ky гәләк roznәmә u ктеve дәрәq
zarada дьstәnd.

Әwana бь hesaji u бь җirnaji hini хуәндьне дьбун.

Zena Vladimir Iljic pьr бу. Bave мьн zi әw, хушка мьн
u bre мьн hini qәdәndьна җьхула (хәvate) дькьr. җьхуле дәst
pe кьri әsә гәрәке бьhatә qәdәndьнә, bave мьн бь wi тәһә-
ri zәre бьн дәste хуә hin дькьr.

Xeң зь fәm-fracata, Vladimir Iljic zәf zi бь kәmal u тәр-
bә бу. Gava ky җьхуләк дәst pe дькьr, бь тәmzaji, бь ruspi-
ti дьqәdәnd, зь we zi әw nava һәvәle хуәda zedә бу. Bave
мьн әw дь pеuktieda hin дькьr u зь pеuktieda zi, әwi. бь
җәrәzaji һәр тьҗт һьлдьda, hin дьбу.

Xәvata мә зь bona Valodja dәrs u тәҗьrbә бу, әm һәр-
тьm дьхәвьтн. Saҗәe brae мәји мәзьн дьha zәf дьхәвьтн.
Valodja zi melә хуә дьda сәр хәvata wi.

Saşa lawkəki gran, eđın u xəvat. h̄z bu. Əwi b̄ zen bu u ty çara xəvata x̄ə təwəkəli nəđh̄şt. Valodja z̄ Saşa z̄f h̄z d̄k̄r, noŋla Saşa d̄xəv̄ti u wəxte ḡll-got̄na, d̄-got: — „V̄xəv̄t̄n cawa ky Saşa“.

Valodja n̄s bu, laq̄rdci, wəxte d̄rsa zi h̄r t̄št bir d̄k̄r u zena x̄ə d̄da d̄rsa. D̄rsxan̄eda x̄ə z̄f pak x̄əj d̄k̄r. Z̄ s̄r wəxt̄bun̄e, zene u ziraje əwi d̄rse x̄ə h̄ma d̄rs-xan̄eda h̄l d̄k̄r, pera-pera hin d̄bu, malda d̄rsada awqa nəđk̄t.

Wəxte k̄me z̄r̄nda bu, gava ky z̄ d̄rse d̄rd̄k̄t z̄f h̄n̄ək u laq̄rdi d̄k̄r. Minani t̄k̄era dora x̄ə d̄zv̄ri. Şa-ḡrte nolani m̄ məzn̄ra d̄k̄t u z̄ h̄n̄ək laq̄rdia t̄r nə-d̄bu. Bave m̄n əw çar-çara d̄b̄r̄e oŋaxa x̄ə d̄rs ze d̄-r̄rsi.

H̄mu xəb̄re lat̄ni ky dəft̄era wida hat bun n̄visare ze d̄r̄rsi u Valodja çava wi j̄ko-j̄ko d̄da. Wəxte eukt̄eda əwi ḡləki d̄xȳnd. S̄ k̄teve bona zara d̄rd̄k̄t̄n bave m̄ra d̄şand̄n, Valodja zi, x̄en z̄ k̄teve k̄t̄vxane haz wan h̄muja h̄bu.

Wəxte list̄ne, t̄vi x̄şka m̄n Olja d̄list. Əw zi q̄zk̄k̄ə ş̄r̄za, zir u s̄r x̄ə bu, çar salja x̄əda əw zi Valodjara hin d̄bu myq̄dar̄ki k̄nda h̄ni x̄ənd̄ne bu. V̄ rabun ru-n̄şt̄na x̄əva h̄n̄eki minani x̄əjs̄te Saşa bu, Olja xəvat h̄z-k̄ri bu, əwe z̄ xəvate h̄z d̄k̄r.

Te bira m̄n, ky gava çar̄ke Oljae s̄r fortopiano t̄št̄ək d̄st̄ra, Valodja got: — „Aj, s̄ t̄št̄eki r̄nd d̄st̄re, h̄wasa m̄r̄va pera te„. Valodja wi caxi gimnazijeda d̄xȳnd, k̄ma raş̄nda bu.

Lenin cawa hesa (r̄h̄t) d̄bu

H̄vale Lenin r̄nd d̄xəv̄ti. Əw z̄f d̄xəv̄ti, le r̄j xə-vate, wəxte wəstand̄ne, əw r̄nd zi hesa d̄bu, r̄h̄t d̄bu.

Wəxte kytabuna sala 1917-a iljic z̄f wəstl̄ja bu. H̄vale wi ze r̄ça k̄r̄n ky h̄r̄e r̄h̄t b̄v̄e,

Wl caxl əz cum gunde Nejvol bona hesa bune.

Vladimir İljic zi dıxyəst bə mırğa bəhata rəhət bəbja, le xəvata wl zəf bu, xəvat nıkar bu bəhəştə.

U nıškeva, be təmi u gılı 27-e tırme, bəri evare, səhə-tə 5-a, bənerym Demjan Bedni zə pəpəlinge hıdıkışə zore, pəj wl zi İljic bu, tıştəki səvək desta u bə wanra təvaji xuş-ka Lenin—Marfa İljinicnan.

Demjan Bedni got: —Ça bənərə, mın cıto mevan bə xuyəra anijə?

Mə dy otaxe cık danə İljic u rəşima roze kıfşkır. Mə gıška zi gotne xuyə kərın jək, ky Lenin hesa bəhelın u təmije wl wəxteda bəqədinın. Mə zaq bu, ky əw dərəqa nəf-sa çane xuyəda awqa nafıkrə.

Şəva əwyl İljic zəf rınd raza u səve gava ky cu bərb baq. got:—

— Həwa cə xuyəş?

Əwl zəf hız dıkr ky runıştə bər kənərə gole, bona hesabune.

Əz se-car çara bə wira cum kətm ave.

İljic sovəkarıkə zəf rınd dıda.

Mın zi bərəda əlami wl kır bu, ky orta gole kərə, ky syra sar zə wedərə rə dıvə u mərbv wedərəda gələk xəpıqı-nə. Mın əw həmu zera got, ky əw bə fəsali sovəkarie bıkə.

— Dıvezı dıxəpıqın, əwl çərəke rırsı, kınçe xuyə dexıst.

— Bəle, dıxəpıqın.

— Le əm, naxəpıqın, kərə, əre?

— Zəf.

— Çərəke bə çerbınym, sovəkarije bıkym hətani bını.

U nıškeva zə kənərə gole rabu u nəvə dəqəda kərə şər-pln, ynda bu.

— Zəf kır bu, əz nədıhıştym bıne we, əwl got, gava ky zə ave dərdıkət.

İljic wəxte sovəkarje awqa mərd u hosta bu, ky məsl-ğırte sər we ave nıkar bun noqlanı wl sovəkarı bıkırana: bı-cuna çie dur u kur.

Ҷароке зъ мьн пьрсин:

- Дyh әw кi бу, кy бь тәра совәқари дькьр?
- Мьн қәстбәндә гот: Гәмлице мәрғвә мьн бу.
- Дьхәнја кy әw гәмлиц бу, совәқарикә гьнд дькьр..

Lenin necirvan

Rozәk зьвьстәне әз u Lenin сун нецире. Гаҗа кy әм дьһиштьн, нәва меҗә, руvики дөләли гьндьк зь гели дәрқәт u бәрб Ијји ҳәт, нәва қьрғ-қаләдә дьхуәнја.

Ијји сьрја әвьл тьвьнг агьр нәкьр, wәxtәки руvi дьнерi.

Руvi сәкьни: әви тәне еманәки җундә тьвьнг һеди һеди бьльнд кьр.

Гаҗа кy руvi әw јәк dit, җундә зьвьри u сьүтә банзда, гәви.

- Мьн зе пьрси:—Тә сьма ле нәхьст?
- Руvi әwқә гьнд бу, әwқә бәдәw?

Lenin җахматист

Әз һәсав дьбум җахматисте әвьл, ле гаҗа мьн Lenin нас кьр u бь wira list, әз һәтьм рае.

Әви һәма җара әвьл зь мьн бьр.

— Зьрар тьнә, Ијји гот. Гаҗа әз кy тәзә-јәкира дьлизьм, әз зь wана дьвьм, һәлә әм бьҗербиньн җара дыда зi.

Ле listьна җара дыда, сьсја u җара зi әви зь мьн бьр.

Rast һәтьн

Ль завода мәһлә Viborgeda бәве мьн паләти дькьр. Әз зi wи сәхи вькә-валә bum. Дја мьн мьр бу, wәxte бәве мьн зi тьңә бу мьн пак бьнерја.

Wәxte ingiabe бу. Мә һәр ро тьште тәзә-тәзә дьбһис. Ing-labcie реҗикар вәдьгәрјан, дьһәтьн Урҗете.

Ғьмаәт ком-қом, бь бәјраге сорва дьһәтьн реҗја wана.

Wи сәхи мә ть тьшт фәм нәдькьр. Әзи данздәһ сәли bum, лә Tolko Sorokin сездәһ сәли бу. Әз stansia Finlandjajeda

дытам, ле Толко: stansia Oktjabreda дыта, бәре we stansie-
ra дыготын Николаев. Wəxtə Ҙьмаәт бь бәйраг у бь музике
дыһат, тьме мә җа дыкьын. Мын у Толко һәр роз җәрт гре-
дыда. Мын дыгот, сьвәтыре мәрвү we stansia мынра бен, әwi
дыгот we ja мынра бен.

Мәрвүе сьргункьри dy pa ды stansia wida рәја дыбун,
ле зь ja мын, зь stansia Finlandie—мәрвүе ky cubun wəla-
тынә дәрәкә, вәдыгәрjan, дыһатын.

Сьсье мөһа нисане баве мын тьвдарәке хуә минант һәр
роз пәдыкьр, we roze zi әве evare бьхәвтыја.

— Мын ze пьрс кьр:—Bavo, tye kyda һәри.

— Әзе һәгьм реҗја Lenin.

— Кизан stansie?

— Ja Finlandaje, әwi мынра got u cu.

Мын лөзанд, sole хуә авитә сәр лынге хуә u бәзjam wә-
ки бьгһизьм wi, мын zi дыхәст әw мәрвү бьдыта, ле, һәҗф растл
баве хуә нә һатьм.

Мәрвү һәр дәра бәрәв bubun, әwana бәрб stansie дысун.
Әз nava wanda yнда bum. We roze, зь сьве һәта evare әз
ль дора stansie дысун, дыһатьм, әз zi сәвү пьһерја Lenin
bum. Мәрвү дыһатьн, дәрбаз дыбун. Әwana бәйраге sor аңи
bun, бь автомобила дысун-дыһатьн, әскәр бу ky we roze ды-
кьҗја. Ре ль rewia тьнә бу. Ҙьмаәт җи-җи бь ком-комл ды-
сәкьнjan. Тә дыдит јәки бь јәкира тьшт дыгот u дыһатьн, дәр-
баз дыбун, дысун. Ле хәвәрдана гьҗка тәне дәрәг тьштәкida
бу, дәрәг fronteda (әјneda) бу, дәрәг җәрда бу, germanada
бу. Хәвәрдана wan һәр рози бу.

Нәма we дәме Tolko һатә гьһиштә мын.

Әм диса дора stansie cun һатьн, ле Lenin нәһат. Evare,
gava ky ro бәрб ава дысу, дәнге музике hat u зь wl дәңгт
җьмаәт сәр-һәвра cu. Қомәк гәмичја реҗда дыһәзjan. Музике
дыкьр гьнгә-гьнг, гәмичи бь җәргә дәрбаз дыбун, һәму zi
сәкьнл bun u dina хуә дыдан reva, cuna wаһана.

Ҙьмаәт һедл-һедл сьх дыбу. Әwana қсм бь қсм nezikl
stansie дыбун.

Stanstleda nъškeva denge zengъla qyloz bu. Өм хөвтин ky nava ҫьмаәтера дәрбаз бьвьн, le әw jөk mө nөbu, ҫerge ҫьмаәте molөт nө дьданө mө: tө dәрzi bavitae, nөдькөт өрде u mө zi nьkar bu әw дөv данa, re хуөгa vөкьгa.

Wi saxi өм ҫunda зьвьрин: rea хуө gyhast, nava vago- nara дәрбаз bun. Le ҫьмаәта wedөre zi pьrr bu: Maҫinө ne- zik дьбу, mө ty тьшт nө дьдит. Төne дөnge ura... ura... дь- hatө mө, бь wera төvaji дөnge muzike bu

Tolko got: —Wөrө, өm disa бьбөзьн, ҫьka sawa дьвө.

Өм paҫda бөзjan, һөma we дөme ҫьмаәт көrr u lal bu, стөqьри. Jeko hat bu, хөvөр дьда. Wөhte rөve, зь durva тьн дөnge wi дьбhist, һөla тьн nьzan bu өм көдөrene.

Bөre өwы ty тьшт nөдьhat фөткьгьне. Aqrije wөhta кьта- кьгьне, Lenin дьha бьвьнд хөvөрдa u дьha дөnge wi бь jөkө- jөkө дьghiштө mө.

— Өтьг бькө inglaba soziale.

Өм һьнөki төv-һөv bun. Maҫinө peҫda u paҫda cun hatьm'

Әм бәрб мәйдәне бәзјан. Мә машина дит, мә Ленин зи
ль сәр we дит.

Ленин хәвәр дьда, җар-җара дәсте хуә бьльнд дькьр.

Ronaja җәмдана dabun җар һыҗе wi, бәзына wi nava
tari-taristaneda дьхенја. Әwi зәф тәмьз u дәләл хәвәрдьда, зь
we хәвәрдәне зи әм һәму җије хуәда кәрг bubun, стәҗри
bun, гыһдарја дьҗка ль хәвәрдана wi bun.

Ленин гавә ку we хәвәрдана хуә кьта (хьлас) бькьра,
disa бь тәqli u бьльнд got:—

— Әмьр бькә инҗлаба soziale.

Мьн Ленин җара әwьль бь wi җәјдәји дит.

Мьн җара раҗьн зи һјјиҗ дит. Мьн җара раҗьн зи әw дит,
бь һесьр u мәлull. Мьн ve җаре һјјиҗ дьһа бь neziҗаји дит,
җара әwьль мьн әw зь дурва дит бу. Мьн le рьнд ньһері, le
әwi һеса бу u сәv җьrti.

Buljonin u se һәве нәнас ль бәр җьнҗәзе wi сәкьнд bun.
Әz зәф neziҗи һјјиҗ bum, зь рәх wi дәрбаз bum.

Bәle, әw мәгьv бу, jeko мьн җара әwьль stansia Finlan-
diәda дит, әwi wi сәxi хәвәр дьда. Әwi wi сәxi бьльнд u
ziz got:—

— Әмьр бькә инҗлаба soziale.

U lozunga wi we roze, һәтә seri.

P i o n e r

1.

Basoe pioner дьсу мәктәбе. Әw neziҗи reja машина бу.
Зь reja машина zu-zu дәрбаз дьбу, дьхаст һыкьҗја zore, һә-
ma wi сәxi льнге wi җьмьтин u әw дәвә ru һәтә әрде, кәтә
орта һәрды relse машина. Coke wi зәф еҗјан, әнја wi ль һәсьн
кәт u пера-пера wәгьmi. Еҗе алики zor le кьр бу, алје дьне зи
зь дәрсе дәрәнг дькәт u syr u сәрме зи алје majinda әw дь-
zerand. Зь wan һәмуја җьнда, әwi ьди таҗәт нәдькьр, дәст

бъ гри кър, бѣрѣ сѣр хуѣ зѣ дѣда алики, кѣнѣ хуѣ зѣ дау-
дѣсанд.

Нѣма ве лѣзе, мѣрѣв тѣрѣ жѣки рѣшта ви хѣст. Ѡв лѣхѣс-
тѣн аѡѡа зѣѡѡм бу, дѣнге ви дѣѡѡера хатѣ бѣрѣне... Ѡви рѣ,
га-рѣра дѡра хуѣ мѣзѣкѣр, кѣс тѣнѣ бу, рѣлсе маѣине зѣ хѣв-
дѣ ѡѣт бубун, ѡѣлѣѣи бун... Ѡви ѣѡве хуѣ дѣха вѣкѣр у рѣстѣ
зѣ рѣлс зѣ хѣвдѣ субун, тѣрк ѣ ван кѣт бу. Рѣлсе рѣх ви зѣ
сѣр у сѣрмаѣ вѣкѣ десѣметрѣке зѣ хѣвдѣ дѣр кѣт бун.

Бѣсо тѣрѣлѣ, рѣнге хуѣ дѣха авѣт. Сѣрнѣкѣлѣ хуѣ нѣхѣрѣ,
тѣ мѣрѣв нѣ дѣт. Тѣне бѣ ѣ бѣрѣ дѣхѣст у ѣв ѡѣлоз дѣ-
кѣр, бѣрѣ бѣлѣѣи хѣр сѣр алѣ дѣѣте дѣбу.

2.

Зѣ дѣрѣва маѣине хуѣѣ кѣр, зѣ нѣва бѣрѣ у бѣѡѡѣре дѣ-
бѣзѣѣ бѣрѣ бѣзѣр.

Бѣсо спѣѣѣлѣки бу... Маѣине ѡѣрѣке бѣхатѣ хѣлѣс кѣрѣне.

Нѣтѣн бѣр ѣѡве ви хѣм-хѣлѣе бѣ хун, кѣѣтѣн. Маѣине ве
зѣ рѣлсе ѡѣлѣѣи вѣлѡѣрѣѣ, вѣѡѡне ве, ве ѣ хѣв кѣтѣна, хѣр
тѣѣт ве хѣграв бѣбѣѣ, рѣс бѣбѣѣ. Сѣѡѡа-сѣѡѡа мѣрѣв ве бѣм-
ранѣ, бѣрѣндѣр бѣбѣна, ѣванѣ ве сѣр бѣрѣ бѣхѣтѣна тѡтѡ кѣ-
рѣн у бѣрѣ ве рѣнге сѡр бѣстѣнда, хун ве бѣкѣѣѣѣ... Нѣстѣ
бун ве бѣѣкѣстѣна.. Зѣре хуѣрк зѣ ве бѣмранѣ.. Зѣре нѡт-
лѣнѣ хуѣѣка ви, нѡтлѣнѣ Лѣѣлѣ.

Ве ѣсѣ бѣмранѣ, ве бѣрѣндѣр бѣбѣна, ѣне зѣ ве бѣ дѣ
у бѣ бѣв бѣманѣ, ве бѣманѣ сѣва сѣвл, сѣвл, сѣтѣнѣ, хѣр
тѣѣт сѣтѣнѣ..

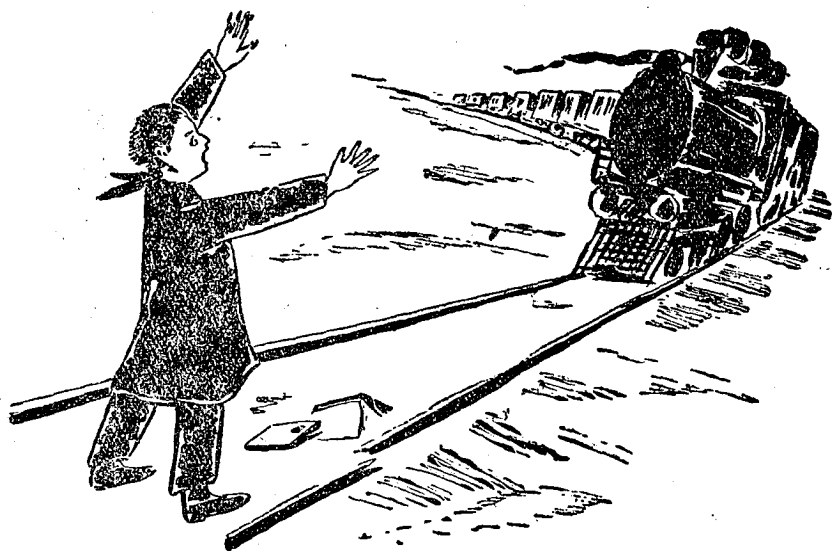
Курѣ-курѣ Бѣсо дѣха бѣлѣнд бу, дѣкѣрѣ ѡѣрѣ-ѡѣр, ѣнге
хуѣ ѣ ѣрде дѣхѣст. Дѣсѣ дѡра хуѣ дѣнхѣрѣ, мѣрѣв тѣнѣ бу..,
Вѣзѣна бѣѡѡѣре бу, бѣ бѣрѣ тѣзѣ сѣр ѣѡве ви дѣкѣр. Мѣрѣв тѣрѣ
жѣки зѣра дѣѡѡт:—

— Курѣ ѣвсѣнѣ, зѣ вѣдѣре бѣрѣвѣ, зу бѣрѣв, тѣе бѣм-
рѣ, ѣѡѡѣр нѣ рѣвл, тѣе бѣ ве бѣзѣна хуѣ хуѣркѣва бѣн маѣине-
дѣ ундѣ бѣвл, бѣѣ хѣнѣѣрѣндѣнѣ.

3.

Маѣина мѣрѣвѣр бѣ зѣрѣ нѣзѣлѣ бѣзѣр дѣбу.

Be due we rəş qyloz dıkyr u nava bagereda bəla dıkyr. Maşinə minanı mərə dıkyşja. Əw bərə-bərə məzən dıbu, Baso dənge we dıbhıst. Baso kyme xyə dərxyst bu u dı həzand nava hərdy relsada dıkyr həwar u gazi. Bagere ı wi zor dıkyr, dəve wi tızi bərft dıbu u dənge wi dıhatə brine, bina wi dışkyja.

4.

Temure maşinist həsajı cıe xyədə runışt bu, sər qytikə cuk runışt bu, nan dıxar, caje vədıxar. Bər dəstie wi zi pe-
ra hənək u laqırdı dıkyr u sərkarı ı maşine dıkyr.

— Temur... Mərvək orta relse maşineda səkınjə u dəstə xyə ba dıdə, kəməkdare wi gote u dəst da sər dərəça maşine bona bori dane.

— Sı bujə, sı qəwəmjə, Temur bı xof ze pırsı, əwi bānzda bərb rəncərə... Hər dəra bəgər bu, dəstə xalı, vızina be bu.. Durva mərvəki kın xuja dıkyr, əw ı orta hərdy relsada səkını bu u dəstə xyə dı həzand.

— Səlim, əw zı cıe xyə nalırbıtə, tıştək dıvə qəwmı bə, dəng bıde, dəng... Əz zı we bıxəvıtyım wəki maşine bıdım səkındıne, əwi bı ləz kəməkdare xyərə got u dəst bı xəvatə səkındına maşine kır.

5.

Қомыр нав қура маşineda зѳг рѳнд дѳхулл, қавата едѳг рѳг бу.

Сѳркѳре маşине бѳ лѳз дѳхѳвѳтл, ѳвл дѳхаст хѳр тѳштл бѳ-
дѳ стѳграндѳне, маşине зутѳрке бѳдѳ сѳкнандѳне.

Қомѳкдар зл борл рѳл борле дѳда, қлзѳ-қлза маşине бу.

Нѳва ѳагѳнада, мѳрѳѳ тѳѳ хѳѳ бун, сѳр хѳѳра дѳсун,
кѳсл нѳзан бу, сѳка борле сѳра дѳдѳн, хѳму зл дѳѳѳрсѳан,
дѳсун бѳр дѳрле ѳагонѳ, рѳнѳѳѳре дѳртл ѳѳдѳкѳрѳн, сѳре хуѳ
зѳ рѳнѳѳѳрѳра дѳрдѳхѳстѳн и бѳ хѳф сѳг хѳлѳе хуѳ дѳнерлн, лѳ
ту тѳшт бѳлѳ нѳдѳкѳрѳн и зѳ ѳе жѳке хѳрс-хѳрс зѳ хѳѳѳѳ дѳ-
рѳрслн, сѳка хѳлбѳт сѳбѳбл сѳлѳ ку маşинѳ ѳѳѳа гѳзл дѳкѳ,
борл дѳнг дѳдѳ. Кѳсл зл нѳкар бу сѳѳ бѳда, ѳана нѳзан бу
сѳ бѳкѳра, стѳнсл зл хѳла дѳр бу...

ѳа и багѳр зл дѳрѳѳѳлн, бѳрѳ зѳ ѳрде радѳкѳр, сѳкл дѳн
тѳзл дѳкѳр, дѳкѳр ѳлртѳнѳ, бѳрѳ сѳр руѳе рѳѳла дѳбу.

Маşинѳ, дѳха хѳдл-хѳдл рѳşда дѳсу, бѳ баѳ хуѳ нѳдѳсу.

6.

ѳасѳ хѳла сѳе хуѳда сѳкѳнл бу, хѳрды дѳсте хуѳ бѳлѳнд
кѳр бу, кѳѳе хуѳ дѳхѳзѳнд и рѳѳа зл дѳкѳр хѳѳар и гѳзл.
ѳагѳре лѳ ѳл дѳхѳст, рѳре ѳл лѳп тѳѳл хѳѳ кѳр бу, дѳсте ѳл
зл зѳ сѳр и сѳрѳе лѳп-қѳѳлл бун.

Маşинѳ ѳнѳѳ-ѳнѳѳа хуѳѳѳа нѳзлкл ѳасѳ дѳбу, дѳнге ѳе ѳдл
бѳ гѳѳѳрѳл дѳхѳт и хѳлм-гѳлм зе радѳбу.

ѳѳ рлнѳре ѳѳѳт дѳрѳѳ ту тѳштлда нѳдѳѳкѳрл. Ту тѳшт нѳ-
дѳхѳтѳ блре, тѳне тѳштѳк рѳнд зан бу, ку лѳ ѳѳдѳре гѳрѳке
ѳѳѳ бѳсѳкѳнѳѳа, зѳ сѳе хуѳ нѳлѳрѳѳѳѳа, ѳвл маşинѳ гѳрѳке бѳда
ѳзѳкѳрне, ѳвл мѳрѳѳ зѳ мѳрѳне гѳрѳке хѳлѳс бѳкѳра.

Маşинѳ дѳха лѳп нѳзлкл ѳл дѳбу, маşинѳ лѳп мѳзѳн дѳ-
бу, дѳхѳт и дѳхѳт, хѳлм-гѳлм дѳрдѳхѳст и дѳкѳрѳ гѳзл. дѳнге
борле нѳдѳхѳт бѳрлн.

Дѳле гѳдѳнге сѳздѳх сѳлл ѳѳѳѳа тѳшт нѳкар бу бѳѳра, тѳѳѳѳ
нѳда, ѳвл тѳре маşине банзда. дѳхѳштѳ ѳл, ѳвл кѳрѳ қлрлн и
лѳ сѳе хуѳда зл кѳт:

— Да—ѳ...

Сэве wi гəşəвə hatьн, əwi tьre maşinə lь wi kət, əw hьнçьrand.. U dabri, cu, əw be hьş fьrja, kətə őrde nava бəfe.

Maşinə зь Basoe pioner təne peнç-gava dur səkьni.

Mərvь зь vagona dərdьkətьн u бərb peş бəzjan.

Maşinist бь сэвкaji зь maşine peja bu, бь бəz peşda cu, cu peşja maşine u бь hьzkьrnək məzьн pionere hьşkəti gьrtə dəste xyə, həmez kьr. Əwi zuda reise qəlьşi dit bu u бь əş-qьk nədidlva pionere azadar radmusa u həmeza xyəda dьgь-vaşt. Əwi dəste u əнja Baso pac dьkьr u бь ləzi бəre xyə da бərb dərəça sanitarie.

Rewi pej maşinist dьbəzjan, wana dьxast pionere őrfat, pionere azadar бьdita. Gьşk həjra pioner bun, gьşka dərəq wida xəvər dьda, gьşka dərəq qəllştəka reisa həvra dьgot.

Bagər bu, frtunə, bagəre dərə vagona dьkyta, dьkьrə fikə-fik.

Ləzəki şunda palə hatьн. Wana reja maşine da səkьrьн u maşinə disa reja xyəda kьşja, бərb bazer cu. Bь dьləki əşq mərvьve maşinəda dьhiştьн çle xyə, male xyə.

P i o n e r

Əm pionerьн, pionere sor,
Hиn dьvьн ylmə Marks, Lenin,
Əw ylm бьlьndə зь həmuja zor,

Iro әм дьвиньн достә шанә, дьзтмьн кор,
Әм һәр гавә реҫда дсн бәр бь әмре тәзә
Дәсте мәда бәјраге сор.

Ре бь ре әм реҫда дсн бәр бь социализме, седькьн
әмьре тәзә!

Әм пионерьн, әмр дькьн мина тәјре аза зәф сәрһҗаз,
Зь бәр мә насәкьньн ты вәхти сәтәни, сija, бані u
һөвраз.

Сәр әскәре реук

Ҷәлил рәј сәјраге зьвьри һатә мал. Әви әскәре сор реве
дйтн, әwana бь кләм u мәҫгева дьсун бәрб җле хуә.

Гавә Ҷәлил ереҫә вәхат рәј әскәре сор ньһерл, диса зь
җле хуә ләҗја, җһиштә мал. Әви җазл заре дора хуә кьр. Әwana
зи ләзәки ҫунда бәрәви сәр һөв бу.

Ҷәлил җотә wana:—Wәрн әм әскәр бьлизн.

Zara җьlie wi җәбул кьр.

Dә wәki ysanә, һәрнә male хуә—қерә u тәхта биньн, кь
ре wana әм тьвнҗа бьдн сәкьрн, јане na, җә be тьвнҗ
әскәре сор navә.

Zary sun.

Ҷәлил җотә dja хуә:—Dae, қере u dar ҫа бьдә тьп.

— Ҷәлилко, қер сь lazьmi тәјә, тье тьја хуә бьхл.

Ҷәлил мәде хуә кьр.

— Dae, сьга әз zary мә. Әскәре сор зи тьја хуә бь
вьгә?

Тьвнҗе әзе се бькьм, тьвнҗ wәki әскәр бьлизьм.

Dajk kyrke хуәва ҫа бу u паҫе қер u dar dae.

2.

Тьвнҗ hazьr бу.

— Nьһa rez бьсәкьньн, әз сәрәскәгьм

Rez (ҫergә) hazьr бу.

— Јәк, dydy, сьсе, сәр, rast, сәр...

— Хәçидә, ты пле хуә гънд навези, раст бьвә,—сәрәскә-
ре реук һукум кьр.

— Бьсәкьпын.

Реz сәкьпи.

Çәлл зь нәвә реze гәзи Нрануше кьр, гьхе weda тьштәк
кьрә рьстә-рьст u хуә зи мьне бу'cu. Еманәки ҫунда вәгәр-
ја. Комунарке (кьме) арә хуә данл бу. Бь мәрәд-мәрәданә
незики реze çerge бу.

Нрануше гәзи кьр:—Çerge һазьр, u дөсте хуә незики сә-
ре хуә кьр, ньҫана һьрмәте гьрти даклат да:—Нөвалә сәрәс-
кәр, wәxte дордарле ты тьшт нәқәwmjә.

— Рьнд, Çәлл гьлҫе we wa кьрт да бьрине u нотлани
сәрәскәра һукум кьр:—

— Çerge, бь стран пеҫда.

Әскәра ze рьрси:—Әм сь бьстьрен?

Çәлл got:—»Әм Oктjabьрькьн.»

Пеҫда мәрҫ. Бь хуә зи нотлани сәрәскәрәки кьфҫ кәтә
пеҫја çerge.

Çerge бь стран cu кәтә нәвә һәwҫе, зь саралҫе һәwҫе
бь дьл ҫәјкә мәрәзнә wәна дьнерин.

Әскәре сор.

Дәрәқ топкьрна тәзә әскәре сор һәјә әлам,
Әw кьре хәватчлән; һәму хорт—злам.

Бъ бѣраде сор дьсьн эшқ бь қлам
Бъ дьле һевалтје ѡскѣре сорра сѣлам.
— Ѧм ѡскѣрѣн, ѡскѣре сор,
Вона вѣлат хуѣјкѣрне ѡмѣ ль синорѣн.
Ѧм бѣр дьзмѣн һазьрѣн, вѣхте ҫѣрра,
Дьстьрен қыламе пролетара—ҫѣра.
Слава мѣ эшқ у дьл зь вана.

Сава ҫыҫам

Ѧм базарѣки мѣзьнда дьман.
Зѣф ҫара зь сѣр сѣре мѣрра тѣјарѣ дьһатѣн, дьсьун.
Розѣке мѣн гот:—Хуѣзьла ҫарѣке ѣз зи бь ҫыҫама.
Баве мѣн зь мѣн рьрс кьр:—На тьрсї?

— На.

— Ѧви гот:—Ҫак, сѣнд розї дьне тье бьҫри.

— На, қѣ навѣ, дја мѣн кьрѣ қизин, қѣзја ве сѣре
кьрке мѣн бьқѣвьмѣ.

— Қѣ тьҫтѣк зи нақѣвьмѣ, баве мѣн гот у су.

2.

— Баве мѣн гот:—Дѣ ѡм ньһа һѣрѣн, ту зѣф һѣјра ве
бујї, дѣ ѡм һѣрѣн, бьҫрѣн.

Дја мѣн дьҫја, ѣз гамусандьм у ревьѣрекр.

Ѧз ҫабум, мѣн банздьда, мѣн бавѣр нѣ дькр кь ѣзе
бьҫрѣн.

Тѣјарѣ ль сѣр ѣрде руньҫти бун, һѣсьне вана бѣр тавѣ
дьвьрѣқї, мѣгьв тьре бь рьһинѣкева ѡве бьҫрјана.

Сава кь ѡм дьһа незики вана бун, мѣн дїт кь ѡв ав-
қа зи тьҫте һурьк нїньн.

Тѣјарѣазо у қомѣкдаре ви руньҫтѣн. Тѣјарѣазо хуѣ зѣф
гран хуѣј дькр, ту қѣсїра хѣвѣр пѣдьда.

Алї мѣ кьрѣн, ѡм навѣ тѣјарѣда данѣ руньҫтандьне. Ѧз
бум, баве мѣн у дь ѡскѣр бун.

Hyndyre tøjare nolani hyndyre avtomobila bu. Hərđy nə nas hımbərı mə ruñştıñ, əz u bave xue zı alje dıne ruñştıñ.

Љ sər hər ruñştəkəkke qajş həbun, bı wana əm ruñştakava gredan.

Mator həzja (xəvıtlı), tøjare ı sər ərde fıtyl dape xue u pışkeva zı ərde bııñd bu.

3.

Mıñ xue bı xuega dıgot, jane xəwıñə, jan zı razan. Zı pəñçəra tøjare mıñ zere pıherı, xanı (avajı) xarı-marı dıxenjan, gava ku əm dıha bııñd bun, wana forma xue gıhast, pəñ dıxyenjan, mal bı ərdeva zəlıqı bun, kuce təng

bun, tramvaji, avtomobil, notlani tyste listyke dxyenjan, le meryu zy meşa cuktyr xyja dbyryn.

Zy deng derystyna propeller ma denge hev nedbyhist. Bave myn gyhe mynda dbyre qire-qir, le ty tyst myn hevdy nedbybart.

Tejare cand cara zy ser bazer sejrango kyr, ftyl dda xyu. Bazar, gynd, baq, cja, hertyst mynva xyjadbyryn.

Raşe tejare hate hare. Em zy we reja bun, syja ewyl ma nykar bu by rejati re bycuna, linge ma reşda nedbycun, gran bubun.

— Bave myn got:—De ser aqyle xyeda wera, em zy hewae reja bunu, zu byke, em heryn mal. Dja te nya hivja teje. Em heryn mal weki ty ser hatja xyu by malera u hewalara qyşe byki.

Ç e k

Çek zy cınse seje Germanu. Notlani gurnu, gyhe wi be-lyp, ryre syxn u beden mezyne.

Çek qerewyxana ser sinorda dyma. Ewi mektob kytakyr bu, ewi her tyste askerie zy mektobe hilda bu, zanbu.

Çek tyme bal qerewyle qerewyxane askere sor ne u serkare qerewyxane Xaritonov dyma, ewana zef nezki Çek bun.

Lema zi, Çek ky gava denge Xaritonov dbyhist, perapera le dardbyket, ewi zy Xaritonov hzydbykr.

2.

Xaritonov, lerpaki xyu davite erde u xyu zi dcu nava meşe, xyu vęart, Çek ci leryk hilda u dda rejli.

Qerewyxaneda askere sor tev hev bubun, wexte dorgyherandyne bu.

Nynka vazell ser ewe xyu, daste xyu dbyst. Vazelijl serme wanana zy syr u serme xyuj dbykr. Cand heva tyn-

ge хуэ дьнерин, тэмьз дькьгьн и тьзи вьсэк дькьгьн, сэнэ
хэва зи газет и ктєв дьхуэндьн.

Wəxt bu.

Rezək əskər re kət, Çek peşja wana dьsu.

3.

Nezkaja gələki, əskər səkьni. Dy əskərə sor, wəki pəş
wana dьhatьn, zь reze vəqətjan.

Sərkare we kome nəziki hər dya bu u tьştək zь wanara
got.

Əwana manə wedərə, je dьne peşda lьvjan.

Bal qəwəyxana paşьn Xaritonov gələki səkьni.

— Xaritonov got:—Çek, də бь хатьре тэ, хуэ зи лəpəki
Çek hьlda dəste хуэ u сəve wi ньheri:—Ty iro gərəke бьvi
həval—hogьre Karpov, ty gərəke pak həvale Karpov бьneri
u wi хуəj бьki.

— Çek dela хуэ həzənd.

— Yasia, tə бь хатьре тэ zi, Xaritonov gotə Karpov u
dəste wi dьvaşt.

Karpov got:—oqr bə, əgər tьşt nəqəwьmə, əme sьve
həv бьvinьn.

Xaritonьv cu.

4.

Vasja gazi Çek kьr u бь wira cun dora qəwəyxenja
хуэ, gərjan.

Nьškeva zь бьп роze Çek kəwrişkək rəvi, Çek da pəş
we, təne dəqəke zь çije хуэ hatə mьne kьrne u we ləze pe-
ra-pera vəgərja. Zьvьri, hьnəki viali-wiall bьn kьr u dьsa cu
rəx Vasja.

We roze həma təjrədə bun, ky zь бьп bevla Çek banz
dьdan, le Çek gyhdari ty tьştə nədьkьr, waңa nədьnəri

Hedi-hedi tari dьbu. Nəva meşəda hər tьşt stəqьri, təne
çar-çara dənge rəşela u ruuka dьhat.

Vasja bal darəki runьşt bu, əwi mьdase хуэ dəxьst, lьn-
ge хуэ lь ərde dьxьst bəna gərmbune. Çek zi çəm wi bu u
lь wi dьneri.

Gyhe Çek nъškeva bəl bun, əw rabu sər pija, peşa şь-
nele Vasja dьrt u bərb xyə kьşand.

We dəme Vasja xyə nava qьrş-qalada mьne kьr. Dьle wi
davit. Xune da seri.

5.

Zь nezikva dənge tərpe-tərpa lьnga dьhat

Dəng bərə-bərə nezik dьbu u Vasja zь durva qьlyxe dy
məryva məşur kьr.

Əwana zəf sьvьki zь darəki-dərbazi dare dьne dьbun. Jək
tьştəki kət u dəvəru hatə ərde. Əwi zь çie xyə viali-wiall dь-
neri, fəsal dьneri.

Çek dьxast bərb məryve vələzjaji bьcuja, le Vasja dəste
xyə da sər leve wi u nəhьşt ky əw peşda hərə.

Məryve majin zi hat u kət pьş darəki. Vasja zi həma
rəx widari bu u dəve sə mьtini dьrt bu, əwi nədьxast Çek
we gave dəng bьkə.

Ləziki şunda, gava hərdy məryve nənas peşda dьlvjan,
əwi jək zь wana nişani Çek da, le xyə zi nişana je dьne
dьrt u kьrə qurin:—

— Bьsəкьнн, jane na, əze agьr bькьm.

Hər dy zi rəvin. Xyə nava darada vəşartьn.

Bu qircina tьvьnge.

Çek gьhiştə jəki u əw pera-pera glori nava bərfə kьr.

Jeko glor bubu, dьxast dəste xyə bьkə çeva xyə, le Çek
əw jək nəhьşt.

Vasja həma we dəme pьş dare səкьнibu u dьxast çlje
je majin bьzan bə.

Zь neziki dare, bu qircina qrme.

Vasja tьvьnga xyə rastl aliје dənge qrme kьr.

Zь pьş dare bu nəlln.

— Də hərə, le kət.

Qircina qrme dьsa hat, tьştək zь sərə Vasja hatə xare,
zь sər cəve wi hatə zere.

— Vasja bər xyəda got: — Mal şəwьti, əz bьrindar kь-
гьm-

Jekъ бѣ qърme агър дѣкър, дѣна дѣрѣви, Vasja кѣтѣ рѣј, бѣ тѣле хуѣна зи хуѣна сѣр сѣве хуѣ тѣмъз дѣкър.

Vasja сѣтън блн дѣстѣнд, ле диса кѣт рѣј wi u зѣ бѣр сѣве хуѣ уѣнда нѣдѣкър. Дѣбѣзја. Vasja dit, ky ѣwi боqсѣк зѣ дѣсте хуѣ авит.

Ѡз боqсѣ нѣдѣм, јане бѣдѣм рѣј: Vajsa дѣфѣкѣри: Na, дѣна рѣкѣ, wѣki ѣз бѣкѣвѣм рѣј.

Hѣma we dѣme dѣnge qircina disa hatѣn, тѣстѣк рѣх Vasja кѣт. Vasja нѣкар бу бѣбѣзја, лѣнге хуѣ зѣ бѣрфа нѣрм зѣф

сѣтън дѣрдѣхѣст. Зѣ лѣнга хуѣна сор дѣор дѣкър u we хуѣне рѣнге бѣрѣ дѣгуherи, сор дѣкър, сѣре wi дѣшја u сѣве wi рѣ-шѣвѣрѣhatѣn.

Зѣ еѣе drane хуѣ hѣв дѣхѣст. Vasja pe бѣрѣ сѣр u су-рѣте хуѣ hѣнѣк дѣкър, pe бѣрѣ сѣр сѣве хуѣ тѣз дѣда. Зѣ бѣрѣ hѣсе wi рѣрr hѣндѣki hatѣ seri.

Vasja wi сaxи хуѣ spartѣ darѣki, нѣшѣн гѣрт u агър кѣр. Јeko дѣрѣви кѣт.

Vasja рѣј we, minani mѣrvѣki сѣрхуѣш neziki wi bu.

— Nə ɫ ɫə, jane na, əze disa ɫ təxɫm, Vasja an-
çax gotɫna hanana zɫ dəve xue dərxɫst.

Mərvə kəti zi bubu dar, ɫɫtandɫna wi tɫnə bu. Vasja
zɫ qɫdum lap kət, kətə rəx kuɫti u əwi tre xəwneda dəngək
hate.

„Bɫsəkɫnə, hane na, əze lexɫm“ pera zi bu əwtina
Çek.

6.

Əz ɫ ky mə?—Vasja disa ɫɫs kɫr, carnɫkale xue ə-
neri,

— Əz ke dəre mə?

— Həval, vələzə, hesa bɫvə, gərəke hıɫ nə ɫɫɫɫn.

— Əz kədərə mə?—Vasja ve çare zi ɫɫsi.

— Nəxuəɫxaneda, le zəf xəvər nədi, izɫn tɫnə.

Mərvə wə ɫ vedərənə, əwe hər tɫɫti wəra bezɫn.

Vasja sərə xue zɫ çı ləqand u surte wi hɫnəki xueşəvə-
hatɫn.

Xaritonov u cənd qərəwɫe əskərə sor, je sər sinor ɫ
bər kərəvata wi səkɫnibun. Çek zi wanara bu.

Vasja gava əw diltən, got, hun hatəne mən bəvinən? Əz zə wə zəf razimə, wə həvəle xyə birkəkərjə.

Çek zə dəste əskərəki sor dərkət u nəziki kravate bu, lənge peşən dani sər kravate u dəst bi ələstəna surte Vasja kər.

Vasja got:—Çeke dəlal..

— Oj, nələrytən, koməkđara doxtəre got, nələrytən doxtər izən nədə.

Xaritonov bə dyləki əşq got:—Tə tətə wi nəvə, xuşka mən.

— Vasja nəşkeva zə Xaritonov rərs kər:—Wə gər?

— Jək tə kəştjə, je dənə zi tə dabu Çek, hələ zə mə dəryərsi? Mə bə saja Çek jək sələmət gər.

Zə we şunda zi, disa bə peşikərja Çek mə çie tə zi dit, əwi ninbuja tye bəqərmijaji. Çek paketək zi dit. We paketeda kaqəze dəzikava həbun. Əwana çəsus bunə. Tə sər xyəda wərə, əme hər tətəti tərə bezən.

— Koməkđare got:—Həvalno, bəse, pəra zəf xəvər nədən.

— Ve səhəte əme həryn, əskərəki sor çava we da. Vas-

ja də bə xəyəre tə, səve əme disa ben. Mə qıraqa kərjə wəki
tə peşkeşe bəkn.

— Də pək, pək, Vasja həvalra got, ja əwyl əw bu, ky
əw hatən dərtyne, peşkeş ja dydanə.

Əm zə axa xəlqe byhystəke naxazn, le zə çəh axa
xəzə zi qə ty verşokəke nadən ty kəsi
STALIN

В ь н а г

Məha nisane bu, bərf bərə-bərə dərəlja. Çi-çia gihe he-
in dərda. Baq u baqçə, gəli u cja bə kyllilke rəng-rəngiva
xəməli bun. Rastə kyllilke wənana he və nəbubun, le əwana

zéf rəngawazi bun u bina xyəş zь wanana dьhat. Wan hə-
muja dьle mərvə şa dьkьr, əşq peşda danin.

Wəxte vəbuna bьhare hər heşnaji, hər çurə kyilik əş-
qəke dьkьn çava mərvə, bь mərvəvəra dьkəpьn, mərvə gy-
ləş dьkьn.

Wan saxa təjr zi vədygəpьn, əwana ten məskane xyə,
zь bəri-bəristana vədygəpьn. Əw zi dь sьrja xyəda çar tərəfe-
mə dьxəmlinьn, nav həweəda dьstьren, səjrəngə dьkьn u bь
qirə-qira xyəva, bь səwte xyəva dьlşaje peşda tinьn. Əwana
dьkəpьn dəve avada, dəve znara u çinə majin. Mərvə wəxte
vəbuna bьhare həwas-hьzməkarə zь dərva nəe maş kəfa mə-
rvə vədybə, wəxte xəvate dьkələ.

Gyndi tьvdarəke cəndьne dьvinьn, kolxoz ga u həspe
xyə zь xama dərdьkьn u maşina hazьr dьkьn bona qədəndь-
na plana.

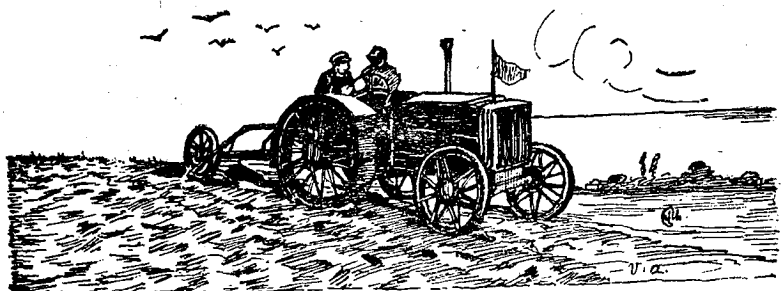
Traktor u şofer

Traktor qirinə,
Lь ərde tьnginə,
Şofer lь sər dьstьrьn,
Əw zi palə u gyndinə.

Rastə şofer çahьlə,
Zь xəvatera ahьlə,
Le gələki bь aqьlə
Nərtьm əwi hazьrə.

Traktore mə sorə,
Ərde zь kəqva dьkolə,
Dьvьmьn dnera u dvezə;
— Hьkme bolşeviki zorə.

Şofer hatijə zь şəhər
Aqьnə gli u xəbər,

Ралә гүнді төр буңә,
Дьзмын манә дәрәдәр.

Растә софер җаһылә,
Зь хәватерә аһылә,
Ле гәләклә бь адылә
Нәртүм әви һазьрә.

Голька әм гүнд бьдһн хуәжкьне

Ро тәзә дәрдыкәт. Қрәви һәлә әрде бу и бае сьвејл һе-
пк дьһат.

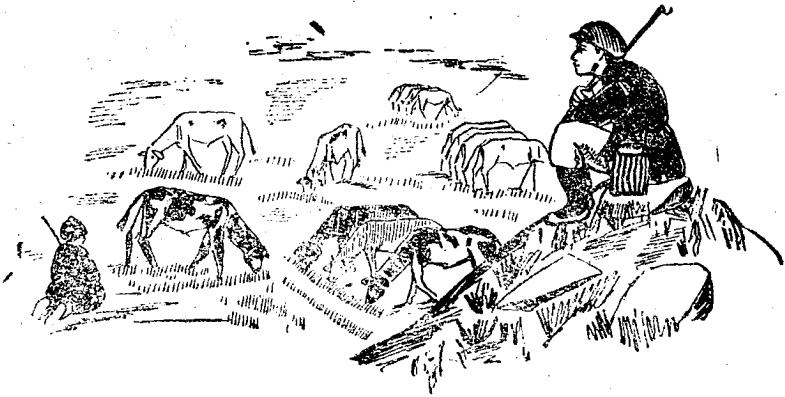
Нәма we gave dy gольkvana golke kolchoze дьбьгьн се-
рә. Wana gольк бәрб гәлиә Ширькые дьбьгьн.

Голькван Бәдо һәвалә хуәра дьгот:—Lәwәndo, gолька zu-
zu bazo, wәki әm zu бьghизьн җije хуә. Нәлә һепкәјә, wәх-
те һнкәјә gольк гүнд дьсерьн.

— Bәle, һәвел җава wida, gолька гәрәке әм гүнд һьсе-
гһн, gольк wәхteda гәрәке җие хуәда бьн. Хен зь we сьга
нае bira тә, ky мә u gавана җәрт бь һәвра гьредә, ська кј
зь мә һәјwane бәр дәсте хуә we гүнд хуәј бькә.

— Le cawa, le cawa, әw jәk bira мьнда бу, сәр we
nete zi мьн дьхаст тәра бьgota, ky gолька дәфә бь дәфә гүнд
хуәј бькьн, нәзерһн, wәkl әм аортје ruspi дәрән.

— Lәwand got:—Le тьштәк, җьхыле wana зь je мә сә-
пһтьрә.

— Də pak, pak, zu bazo, əm gəhiştən geli, bələzində. Gəhiştən gəlie Şirənkuye. Golka dəst bə cərə kər. Bədo hesuje runəşt, le Ləwand sər zənarəki, rəx golka səkəri. Dyle hərdyada zi əşq həbu. Wana golke xyə dəneri u kefa wana bə goləkara dəhat. 85 gylke wana həbun. Həmu zi sər xyə bun, be eş, we sale ty zjan nəgəhişt bu golke wənana.

Golək zi bə kefa xyə, də gəlie Şirənkuyeda hedi-hedi dəserian u məxəl dəhatən.

Golka əm gənd xyəj bəkən.

Kulaka bərin

Nave kolxoza Diləçane „Stəjrka sor“—ə. Kolxoze baqə səva səkandəbu, səkərən u tərhe baq zəf bədəw bu, Surik u Vazgen gələki zə wi baqə həzəkərən.

Zvəstan bu.

Surik səve zu ra bu, cu kooperative nan bəstine, Vazgen zi təşte dəxar u səve wi lə rja Surik bu. Əwana tən dəcun məktəbe, həma we ləze Surik hatə hyndyr: rənge xyə avitəbu, dərgəbfi, dja Vazgen ze pərs kər,—Surik çan sə lə tə qəwmijə, sə bu?

Əwi bь şəwat çav da. — Dare mə bьriyə, xrav krьnə.

— Zь baqə ke, ke bьriyə.

— Kulaka bьriyə əw şəş sьd zi, ax, ax, xazьla, xazьla əw bьkətana dəste mьn. Surik bь hers, bь şəwat dьnəljə u dьgot.

Vazgene tьfal zь Surik pьrsi, — Gəlo kulaka əw dare dəlal, bədəw sьma bьriyə?

— Eh, Vazgen çan, ty we zь nьzani, gьnde məda kolhoz qajim dьvə, bь qajimbuna kolhozera, əm wana dьhьncьrinnьn, əwana zi bona wə jəke həjfa xуə zь mə hьltinnьn, həbuna mə xrav dьkьn, əwana naхazьn kolhoz qəwət bьgrьn.

Vazaen got, zəf həjfi, baqvan pajize dьgot: Se sala şunda dar we seva bьdьn, wan beisafa cawa əw dare dəlal xrav krьn.

Surik got: — Na Vazgen çan, qət bər xуə nəkəvə, sədre kolhoze dьgot: — Əme disa wana bьcьkinьn.

Cənd roza şunda bu rozazьbarəti. Kolhoze disa dar dьcьkənd, cьko kulaka bribu, əw zь nav baq dərdьxьstьn, cəle təzə dan, koləne. Baq dьha dan məzьnkьrne.

‘Həma wl caxi zi gələk gьndijə kəsib u ortə kətibun nav kolhoze, baqə wan həmuja zi krьn jək.

Xəvat dьkəlija, dənge kyləma pionera u kolhozvana dьhat.

Dəwsa şəşşəd dari: dy həzar dar əkəndən,—əva zi bu çava kulaka. Həmin həkymate zi wəxteda çəza dabu dözme darbər.

Мыл қәлән қәбул нәкәр

Xuşka Zozane wi bəri ave dıma, nava Romeda. Pele hana nəmək wa şandı bu bı sər nave xuşka xue.

Хажа мыл!

Dıve təva əjan bə, wəki hərdy bre mə hatıne kuştıne bı dəsti aqı; Sadıq, Tazdin. Aqı wanra kət bu əjnate, nəjar-

tı wanara dazot u bı dəsti şvaned xue hərdy zi gyləkərıne dı bınatara əjəe Qotırda.

Bave мыл zi kərba hərdy əwləded xue xərbı, xərbı u мыр... Nha zı we mala məznı əz tene mamə.

Xale мыл, kı gunde Susızda dbhen mala mə be xajı mājə, hatın əz bı hur-mure məva qos kərın, bırn mala.

хуә. Dy һөftija ҫунда wana әз дамә мер. Be mere мьн ki-
bu-jәki дәwlәмәndi һөfte penç salı bu. Мьн нә әw dibu, нә
blna bu, нә әsle wi zan bu. Gava мьн bhıst, кь әз дамә
mer, әз хәрьqim, cawa, әз u mer, әз һәla тәzә pe дькьм
nav panzdһ salije, әze һәрьм ҫәм мерьк, нә әз qıza qıza wi
tem, нә һәma ve gave 5-6 зьned wi һәnә. Na, әve jәke ty-
ҫara nakьм, әз хуә-хуә dyşyrmiş bum u мьн ҫәrm u әjb da
бьн lьnge хуә, cumә ҫәм халәne хуә. Мьн хуә avitә wana,
wәki we jәke нәjnьд seri, wәki мьн saq-saq нәkyзын, le нә-
bu нәbu, кьrin зь кәvra hat, wana нәhat. Тәne jenge peuk
got.—Bdi navә, мә qәlән stәndije, qәlән ньkarьн paşda vә-
gәrinьн, sәr namusa хуә бьsәкьнә.

II.

Мьн bhıst bu, кь ҫәм wә qәlән һәtijә һьldәne, diwana
wә nahlә зьna bfroşьн, әxtarja wana wәkә ja meranә, зьн zi
тәv mera дьne cedькьн.

Sәr van neta хуҫкьнга мьнә дәlal, мьн nive ҫәve бәre-
хуә da бәрбә siңore wә.

Bәrbanga sve мьн хуә ava Arpacajera giһand, bdi әz
wәstijaji bum, taqat lьnge мьнда нә mabun: ҫibuҫi әз хәwra
cubum.

Idә-nьzam, сь qәwmi bu sәre мьн, сь na, тәne svәtьre
әz bazare Leninakәneda bum.

— Pьrs—pьrsjar мьн дькьрьн, мьн zi ҫava wana бәrә-
bәrә дьda, дь бь әҫqi мьнд dnherin, мәрьv dgot дь boj aza-
buna мьнд ҫadьbun.

Pәj gьlija әз spartьм зьпькәke. Әwe әз дьbьрьм fab-
rika tekstile: Nьha дәlalә мьн, әz tekstiledә һьм дьхәvьтьм,
һьм hin дьbьм. Нәрдыа zi бь lәz u дәрbdari дькьм, бәki
wәxtәke мьл бьдьмә мьле pal u һәjfa bred хуә, һәjfa һәzar-
һәzьr хәbatcija sәr aqa u бәga нәhelьм, бьдьмә kytakьrә-
зььfrotan.

Zozar ҫan, тә кь нәma мьнд stәnd zu sәr мьнда beji,
әz re u ҫija ньzanьм. Мьн ja qәlән нәкьr, мьнja хуә кьr.

Xəçə u Sjavənd

(З ъ г о т ъ н а Х ə ç ə)

Gakuvio, stry məzno,,
Stry wəkə zənda mьno,
Təe cawa sərə eja, Sipane Xəlate
Zь həv qətəndjə dəste zьn u mero.
Gakuvio, stry pсuko,
Tə stry wəkə nəjnyko,
Təe cawa sərə ejae Sipane Xəlate
Zь həv qətəndjə dəste zava u buko.
Ejae Sipane Xəlate duman u mьzə
Necirvana teda gyzə-gyzə,
Kə ditjə, kə binajə' necir
Necirvane xуə bьkyzə.
Mə ь Sipane Xəlate sərə eije
Bьra kyl bь kəvə mala xуəje celəka u geje,
Cawa çənjaze teli Sjavənde mьn
Sər dara dьrrje hьštjə.
Ejae Sipane Xəlate bь gylə, bь rьhanə,
Veza məda qizə-qiza təjr u tijanə,
Rьngina pəz kuvjanə,
Çənjaze teli Sjavənde mьn
Iro se ronə məjə sər dara dьrrje
Bər zangək, zange kəvrənə.
Mə ь ejae Sipane Xəlate bəre dare,
Zange çəngьri təngə
Nə tava sьve dьde, nə tava eyare.
Mala xуəje gakuvi nəavavə,
Kuštjə teli Sjavənde mьn,
Iro se ronə dьl çəzərə mьn
Bunə kərə xunə, hatьnə xarə.

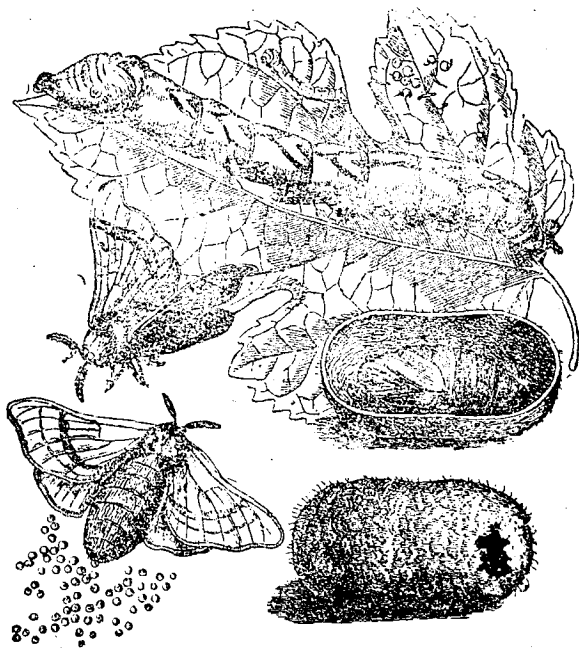
Sovhoza hävürmüŝä

Roze bñhare, toxym hävürmüŝ gärm dñvñp.

Çava em ky çara éwñp, cuñ otaxa toxym, Rñhana Əso, ma éçevmajı u got.—Ça bñnerñp, bñnerñp, ıv vña toxym çawa gärm biçe, le dja mñp, tñhərəkı dñne toxym gärm dñkə, əw toxym dñkə paŝla xue. Təmidar got:—Garmkñpñ wı çə-levı zrarə: toxym puç dñvə.

Çənd qyñ bñ çergə otaxeda danı bun, bñnaçara wanada zı- ləmp danı bun, ləmpa toxym gärm dñkñr.

Paŝe zñ wı toxymı kyrm peŝda hatñp, əwan hurñk u rəŝ- bun.

Wəxte peŝdahatñna kyрма, dare tuta zı vəbubun, bəlge wana dñhiŝtñbun. Kyrm bñ tuta ten xuejikñrne. Balge məzñp nədñdan kyрма, çymkl əwana zəf çara dñqñçyñp sər havdy u kyrm orta wanada hñŝk dñvñp.

Təmidar dñgot:—We ŝunda kyrm bərə-bərə məzñp dñvñp, rənge xue dñgyherñp;spi dñvñp.

Wı çaxı kyрма datıñpñ sər tərəkə təxta sñsja. Kyrm çar-

çara rádъzen, әw zi һәјst roza çarәke, әwana wәxte razane be çan dъvъn u kъrase хуә dъgyheзъn; wәxte razane zәre wana dъwarъma, әwana sәre хуә bъlъnd dъkъn, bәlga naxyn, le wәxte һәҗiar dъvъn, bъ mәdәki rъnd bәlga dъхyn.

Pәj razana çara çarara, әwana dъha mәзъn dъvъn: roze 5—6 çara wanara bәlg laзъmъn, we çunda һәјst roza disa dъzin, mәзъn dъvъn u rәnge wana qicъk dъvә, wi çaxi lъ sәr tәraka qәfşe gezia hazъr dъkъn, kûrm zi һыldъkъҗъn sәr wana u qoza (bozoz) cedъkъn; cәnd roza çunda әw gezi bъ qoze spi u qicъkva teңә хәтъlandъne.

Pera dъgъhize wәxte bәrәvкърne. Qoza bәrәv dъkъn, pe maҗine zaha dъkъn, bona pue kърna pъrпъrka.

Әгәр pъrпъrk nәjen pueкърne, әwana wi çaxi зъ nava qoza dәrten, qoz lъ һәv dъpъcъkъn, ta ze naen kъҗandъne.

Зъ roza peҗda hatъna kърma, һәta bәrәv кърna qoza dъkъҗине 60 rozi.

Bona cekъrna һәvъrmъҗ, qoze һәҗкърi, dъkъna avtobobila dъҗinъn zavoda.

Мырна Луизеа рьсук

Wәхта Луизеа gъhiҗt hesyije, ro dъcu ava. Әw zәf җabu ky gъhiҗtijә hesyija әwlъn. We bәrbъ mъle rәste bъcija. Xar bu, bәre хуә wi ali кър. Dъbәzija u ba lъ gylije we dъxъst: pore we tәv һәv dъkър.

Әwә sәrgot, bu. Луизе заңдбу, wәki we zu bъ gъhize çije хуә, әw bъ zәpra lъnga peҗda dъlvî.

Nъҗkeva dәnge topa hat, әwe tъre durva dәnge qircina әwra te, әwe tъre baran we bъbarija.

Әw dъbәzја, dәnge top-tъvъnga зъ pera dъhat; gylә çar-nъkale we dъrәqъsin, vъzina wana bu...

Луизе dъlәzand, һәlkә-һәlka we bu, dъle we davit' хуi da bu. Qircin zedә bu, tъvъnga агъr dъrәҗand, әwe disa тъҗ-tәk fәm nәкър, we tъre әw vъngina meҗ u mozanә.

Tari dьkьtа ёrde, Luiza dьtьrsia, dьrьbьfi, xьjai dьhatьn bьr cьve we, әwe diwarәki spi dьdit, wәkl bave we u hөvale Zan wedәre nә.

Luize dьkьrә gazi,—Bavo... Havale Zan... Әz hatьm, hatьm...

Әwe zi tьre peş bәri we gylә naen agьr kьrne, tәne para ten agьrkьrne u para qircina top u tьvьngа dьha zedә bu.

— Bavo... Te...m...h...a... tьm,

Namьla Luzie gөrm bu, әwe tьre kylmәk namьla we xьstьn, hөzia u kәt, le disә ra bu sәр pia, bөzia...

Әw zь taqәt, nьkarьbu lьng bavita, dөng lь dьhatә bьrine, edi mina bәre nьkarьbu bьbөzia, sәri le gran dьbu, хөwa Luize dьhat.

Luizea hьnәki zi peşda lьvja u ci bь ci kәt. Әwe dөnge tәrpina lьngа bhist, ja rast zi ysa bu, jәk hat neziki we bu, dөste хуә da pore we u bь tьrs got:—Luizea...

Luizea әw dөng nas kьr, әw hөvale Zan bu.

Luize ançax cөve хуә vөkьr.

— Hөvale Zan... хөwa mьn te..., mьn nөmә ani... cөva mьndanә... Lь хуә хуrçьli, dөst le ranәbu. Zak-Linera bezә, ky mьn ba... ba... ve... dit. Luizeae edi хөvөrnөda.

Gylana bь xun

Әwәk әw roz ditьnә bь tәhәre zeryn dьnьvisьn. „Kuce Pәrizeda notla ave xun dьkьşja. Ava Cәme Sena sorkьri bu. Cәndәke mәrьva nav kucada notlanә diwara quci sәр hөv kьrbun. Be xof u mөrdanә hәр zary, hәр tьfal syngy dьkьrьn, dьkyuştьn. Zьna gava ky әva zylma burzuazia dьditьn, vdi sөbьr nөdьkьrьn, dьsun bal mer u әwlәde хуә, dьgotьn »Mә zi tәvi wana bьkyzьn«. Әve lөda xunda, burzuazie һar nava Pәrizeda 100,000 mәrьv da qьre“.

Dja mьn sawa kыштьп

We roze pirka mьn mьlul bu, bьn роze хуэда дькьгэ рьнтэ-рьнт, хэвэр нэдьда, çiki нэ дьсьттьри u дэрэç мэдa çе нэдьфькьри.

Xушка мьнэ сук zi һьнэ nan һьлда дэсте хуэ, һьнэ би-бар zi рэшандэ сэр хар, raza. Эз ranəzam; hivja dja хуэ mam. Səhət bu dəh, le dja mьn vənaçərja.

Мьн рьrsi:—Pirke çan, dja mьn сьга нəhat.

Əwe сəve хуэ тэмьз кьр u got:—We be, dəlala дьле pirke, бəрха мьн raze, raze.

Le хəw нəkətə сəve мьн, əz кəтьm nav. xiala, мьн тəçmin дькьр ky тьштək dja mьн çəwmi бə.

2.

Əm bazare Sofieda дьman. Əw məkəza һukymata Bul-çarjanə, padša we dərə rudьньšt.

Pale zavoda (зьп um r) һəртьm дьһатьп çəm dja mьн, wana dajmə dərəç тьштəkida хəвəрдьда.

Le roze paşьn kəsək нэдьһatə male.

Dyh bave zare һəvale мьн çьрт bun. Ərsawьl u əskər zi һatьn mala çinare мə, wana һər кьнç-буçaxe male пьһe-рин, aqrije kyre wi çьртьп u бьгьп кəле. Дьgotьп ky əw kom-munista, komsomola дьгəгьп, wana дьдьгьп, дькьтьп.

3.

We şəve əz çələk wəxt mam hivja dja хуэ, paşə, ьdi əz пьзаньm sawa bu, əz çije хуэда raza bum.

Gava pirka mьn dəng lə mьн кьр, roe дьһa дьзəгqand. Əz vəçəпьçim. Hatьm сэр һьşe хуэ u əçəvmaj mam: dja mьн нəhat bu.

Pirka mьn got:—Vera çan, ty çərəke һəri, рьrs —рьrsjara бьki дərəç dja хуэда.

Бь лəz мьн ze рьrs кьр:—Pirke çan, һəртьm кədərə? —Ty çərəke һəri çəm хушка dja хуэ, le пера-пера нəçi һьндьр, зь durva diңa хуэ ьде, əwe jane zare we хуэja кьрьп һərə һьндьр u başçə zera bezə, wəki şəva lşəvin dja тə нəhatjə mal.

Əz cum.

Mala wana nezik bu.

Xatja mən lə həwşə bu. Əz bə ləz gəhləştəm we. Gava ku mən dəreğ dja xwəda zera got, əwe rənge xwə ayit.

Əwe bə hers got:—Wəj, wan xunxura mala mə lap xrav-kəgən, xuşka mənə tae tənə zı bəgən.

Paşə, əwe zedə kər.

— Vera, ty hərə mal, əze ve gawe həgəm, pərs-pərsjara bəkm, le bəgəgəm.

Səhətə carə xatja mən hat, wəstja bu. Hatə hyndyr u dəwəru kətə sər pəvina.

Əwe emanəki şunda wa bə sətən u hedl got:—Daje mən Sonja xuşk dit.

— Tə dit, pırka mən pəra-pəra zə pərs u həwal kər.

— Bəle, mən dit, kəla Mərkəze danə...

Pırka mən kərə quzin;—Kəla Mərkəzedanə? Bdi hər təşt cu, əw bdi ty çara nə azakərne, əw zə wədərə bdi pəkərə dəre.

Əwe lə soke xwə dəxəst u pəra zı dəgərja.

4.

Зь we roza rəş şunda, əz hər ro dьcumə kəle, mьn nan-xуarьn dja хуəra dьbьr

Dja mьn dьhatə bər pəncərəkə lapə реuk. Pəncərə kь şişe həsьnva hat bu gьrtьne. Əwe gava əz dьditьm hərtьm dьkənja u dьgot:—

— Vera çan, əz pakьm, əm gьrti gьşk zi nava zəlulje danə, le wəxt we be, əme dəren, əme azavьn u paki əbura хуə bьkьn.

Əwe çar-cara dətse mьn nav şişara dьkьşand bal хуə, mьzdьda, radmusa.

Çara paşьn bu. Disa əz çəm we bum. Dja mьn məlul u pərişan bu. Əwe we roze rənge хуə avit bu u mədəkьri bu. Dəste mьn gьrt u wəxtəke kьrə nava dəst u paşla хуə, mьz dьda u radmusa, pera zi dьgьvaşt. Зь we jəke əz zəf bər хуə kətьm, һьндьk mabu ky əz bьgьrjama.

Dja mьn got:—Vera, qizka mьn, ty gərəke pak zanьbi, ky de bave tə kommunist bunə. Ty zi we məzьn bьvi, gərəke bьvi kommunist. Kommunizm pala u gьndije хəvatci зь vi hale nəmьr—nəzi we dərxə.

Mьn gote:—Bnke çan, zəf qənc, əze əsə bьvьm kommunist u bь təra bьхəvьtьm, qəwate bьdьm tə.

5.

Şьvətrə dьn, gava ky əz bərb kəle cum, dərgəvane kəle mьnra got:

— Dja tə, bьrnə çinə dьn.

— Kyja bьrnə?

Əwi bь kən got:—Çiki baş, çie hesabune.

Şьvətrə dьn, həma bərbanga şьve dy зьne həvale dja mьn hatьm mal.

Pirka mьn kəlogri зь wana pьrs kьr. Sonja kələda niçə, һun gəlo һaz çie we tьnəpьn.

Waça çava we nəda.

Pirke disa got:—Əz zanьm, zanьm, əw kuştьnə. Dənge we dьhatə bьrine u rənge we ze lap cubu.

Зьнөкө гот:—Мә һөма һөзкә газет хуәнд.

— Сь, сь, вә газет хуәнд?

— Ку кәлә Мәркәзедә, Сонја Александровнан, хуә хә-
льқандјә.

Пирке бь һөрс дьгот:—Әв јөк дәрәвә, вана Сонја дар-
дәкьрнә, ван хунхура Сонја мьн зл даңә унда кьрне, ль
мьн мәрүме, ль мьн бөлөнгәзе.

Әз қыңыли бум, дь тәнга рөңчәредә руньшт бум, мьн
сәре хуә данл бу сәр тәхтә у дьгьјам. Искә-иска мьн бу,
мьн нөдьхаст кәс һаз гьрије мьн һәвә.

Дја мьн дьһатә хижала мьн. Әв диса дьсәкьнл бәр рән-
чәра кәл. Мьн тьре әвә диса дәсте мьн дьгьвәшт у дьгот:—
Гәва ку мәзьн бьви, гәрәкә бьви коммунист...

— Бәлө, дајкә çан, әзә әсә бьвьм коммунист, әв хә-
бәр ньшкева зь дәвә мьн дәркәт...

Зь sinore sor dər

P a l t o

Dərsdar hatə hyndyr, cu çəm runyštəka paşyn səkyni.

Şagyrte sər we runyštəke tətə nyvisi bu $2 \times 2 = 4$.

— Əva sь təvəjə? dərdsar bь һөrs готә әвл.

Şagyrт got:—Dy çara dydy dьkә çar.

— Сь? dərdsar хәбәрә хуә дисә вәкәнд, ты дәрсханедә
pалtonva рудьнји?

Kyrьk тыrsja, rənge хуә әвлт.

— Әз... әз дьçәмьдьм, әвл кьрә рьстә-рьст.

— Ты natьrsi?... təq... cijə,... rəq... дьçәмьдл, təq... ты
natьrsi... бь palto dərşxaneda' рудьнји,... təq, әвл ль кьрьк
дьхьст.

— Paltone vl gəmarl zə бькьн, dərdsar һькмл сәр çа-
гьрте мајлн кьр.

Dy şagyrт rabun zь rundštəka paşyn.

Wana kuryk zь byn runьštəke dərхьstьn u dəst pe kь-
ryn ky paltone wi ze beхьn.

Cəve gədə gьrti bun.

Wan hardy řagьrta nьřkeva kuryk hьřtьn u bь xof cəve
dərsdar nьherin.

— Əw...

— Cь əw..., dərsdar kьrə qazin.

— Mistr byn paltone wida ty tьřt tьnə...

Byn paltone kurykda kьras zi tьnə bu.

Əburkьrьna zərə pala ь wəlate kapitalistada

Stojankana 8 salı dьgot:—

— Tiana řan, wərə, wərə, wərə əz tə byьm řəm ьne.
Tina zi 3-4 salı bu, Əw sər kəvrəki runьřt bu u dьgьrta.

Tiane got:—Čəm ьne, ьne u rabu sər pije хуə.

Hərdy zary zi peхas bun, sərqot u təzi, kьrasəki zitol-
zitoll qьler ь wan bu.

Gava ky əw hьnəki peřda cun, Tiane got:—

— Lena, Lena, əz dьсьm bal ьne, ty zi nəeji, əwe qiz-
kək caxe хуəra got. Lenae wi caxi holk хуəra cedьkьr,

— Lenae got əze bem:—U gьhiřtə wana.

Həřsek zi qizke pala bun. De u bave wanana zavoda
ttuneda dьхəvьtin.

Gava ky əwana neziki zavode bun, Tiane əw danə səkь-
mandьne, əwe zavod nəs dьkьr. Zary bərb zavode cun, əw
dьbəzjan.

Əwana cun həwřa lapə məzьn, qəgəwьl bər deri səkьrti
bu, əwi izna zara nəda ky həryn hyndyr.

— Tlan, Stojankane got,—wərə əm həryn byn pəncəre,
wedare əme gazi ьne bьkьn.

Tlan kətə peřije:

Stojankane zь bynatara pəncəre kьrə gazi—Xatje, xatje.

Зъльк зъравък, гәнг қислөк, сәре хуә зъ рәңсәре дәр-
хьст, Тінае диса кьрә гәзі.

— Ыне, Ыне, һәм зі һесър дьбаранд!

Қәғәмыл незікі ван бу.

— Дә бь сәһтмьн, гәли тула. Әwl got.

Dajka Stojaқane зъ зорда got:—

— Stojaқan, әз қырба, дәсте зара бьгьрә, һәгьн хуәга
дылзын.

Stojaқane дәсте wana гьрт u зъ һауға завөде дәркәтьн.
Әwаңа сун, сун u бәр дiware завөде руньштьн. Хен зъ
wana, зарь диса Ы we һәбун.

2.

Һавин бу, маһа илуне бу. Заре пала Ы бьн дiwer ru-
ньшти бун. сәр сәл руньшт бун.

Сәнд зарь рәза бун, сәнд һәва зі қалке зәвәса бәрәв
дыкьр, данін дьхәгьн.

Wl сәхi борја завөде le да, сәһәт 12 бу.

Зарь сәр һьсе хуәда һатьн. Рабуң рја u сун, сун u бәр
дәре завөде сәкьнiн.

Рәле зьн u мер зъ һундыр дәрдыкәтьн, wәхте нан хәгь-
не бу.

— Ыне, Ыне, Тiане got u бәңзда бәрб дја хуә.

— Ёне, ёне, дэнге Lenae зи hat u cu çem dja хуә.

Əwana zi sər səla ruñşın, boqce хуә сук вəkьрн u dəst бь харьна хуә кьрн. Xarna wan zi nan u pəner bu, nan u bibər, pamidor u рьнçare majın. Əva bu харьна wana hər rozi.

Wəxte nanxarьne kyta bu. De u bave zarja vəgərjan. Zaro disa ь rəx diware zavode bəravi sər həv bun.

3.

Səhət bu car. Wəxte dərса kyta bubun. Qomək şagьrt зь məkətəbe bərb zare pala dьhatьn.

Wi caxi kyreki kьnç bədəw həvale хуәra got:—Kiril, wəre viali, duri wan çawrьka hərə, əwə mьrdarьn.

—Rastə, jəki dьne zi zedə kьr, dja mьn hərtьm dьvezə, ky əm nəcьn bal zare pala, nəcьn neziki wanaçə nəvьn, əwə qьlerok - pişьn.

— Hun mьrdarok u pişьn, dəngəki mərdanə зь nava zare ruñşti hat.

Əw Xristone 9 salı bu, ky kucada sol təmbz dьkьr.

Orta wan hərdy qomada şər dəst pe bu. Zare dəwlətja бь kəvraçə hatьn sər zare pala, wana zi disa бь wi çurəji çava zare dəwlətja da; kəvьr bəraçьkьrн. Hərdy qom zi ь həv qəlbьn. zare hurьk dьkьrnə qirə—qir, həwar u gazi, je məzьn zi бь həvra şər dьkьrн.

Wi caxi ərsawьlək gьhiştə wan, jəki tərrьki bu, əwi zare pala da aliki.

Paşə zi got:—Də зь wьra бь çəhmьn gəli gəmarə, сь həqə wə həjə, hun şər бьkьn u pera-pera qamçik da piştə Xristo. Xristo зь eşə kьrə quzin.

— Xalo, xalo, kyreki dəwlətja dьgot, əwana mьrdarьn, ysa niçə, əwana ty mərvьn nişьn, rastə nə?

— Usanə, usanə, əzize mьn, ərsawьl çava wi dьda, hun gəreke зь wana dur kəvьn, сь wə, сь wana.

Xristo zi səkьni bu u dьraçə хуә ь həv dьxьst.

Bəri evare bu. Palə зь zavode dərdьkəştьn. Zara, сьko wə roze sərə wan qəwmi bu зь wanra gotьn.

Xristo çie kytane, wəki rəş bubu, nəşani wana kьr.

Bu qalmə-qala wana,

— Deke dgot:—Əm zə səbəqə hətə evare dıxəvıtn, hələ he əw bəs ninə, zərə mə zi dıdın kıtane.

— Dekə dıne dıgot.—Demək wəki əm palənə, həqə ərsawı u zərə dəwlətja həjə zərə mə bıkytn, əwana mə mərgıv həsav nıkın, zərə mə zi pəra, dıdın kıtane.

— Əva qəjdə-qanune burzuazıə paləki çahı got.

— Bəle, həvalno, əva jəka hana əbur ninə, əwi disa got. Bona zərə mə baqca, çie listıke lazımn. Zərə hıkmətə-ia şewre bəxtıjarın, her tışte wana zi həjə.

Zərə mə zi gərəke noqlanı wanavın. Əve jəke zi əm wı saxı dıkarın bının seri, səsaç ky hıkmətə zə dəst kapıta-ısta əm bıdın.

— Əm həzırtın bona şərkırtne, dənge zın u mere palə hatın.

— Əz zi həzırtın, təv wə şəg bıkm, peşja burzuazıə şəg bıkm, əw zi dənge Xristoe 9 salı bu,

Jəke gylane

Də gavn, gavn, gavn,
Əjda jəke gylane;
Əjde bıkm əm həvra,
Əjda pala u gyndja.

Çəm mə əjdə azajə,
Lь dərva bь dəw u dozə.
Əjde dьkьn bь azajl,
Əjde dьkьn bь xuna sor.

Çan jəke gylane,
Əjda xəvatçie dьne,
Əm bь tə hazьr u şanə
Ky dьne bьkьn ja həmjənə.

Də ravьn, ravьn ravьn,
Əjda jəke gylane,
Əjde bьkьn bь həvra,
Əjda pala u gьndja.

Bave mьn ştrejkbrexer ninə

— Çonson dgot:—Ty dərəwa dьkl, bave mьn ştrejkbrexer*) ninə, Əwl got u bь kylmava gьhişt zare peşbəri хуə.

— Çarəke zi həla bežə, əze tə huř-huřl bьkьm.

Zь səve Çonson hesьr dьhatьn хare, əwl peşja cənd həva şər dьkьr.

Zare rəx wl kənjən.

— Bave tə pьntjə, ştrejkbrexerə, wana bь həvra dьgot. Həla ty zь wl bьpьrsə, səve cьka we hərə şər xəvate, jəne na?

— Hun həmu zi lera dьkьn, dərəwə, şəra davezьn bave mьn...

Hesьra nədьhişt Çonson xəbərə хуə kyta bьkьra.

Zь herse, zь cere wana əwl хуə dьxar, dьzerja.

Əw dlsa bь kylama rəhiştə zara əwьl u kylmək zəqm le da. Le zare çəm wl dьha qəwət bun, əwana zi gьhiştne u bь kylma əw lap məst kьrьn. Dьle Çonson davit, həqe wan

*) Ştrejkbrexer—əw marьvьn, jəko peşbəri şьхyl hьştne şər dьkьn, dьgrьn; şuna məgьve şьхyl hьştl dьxəvьtьn.

сь һәҗә, әw бе сәбәб сера бьдһн баве wi, дьвезьн шtrejk-breхера.

Ҙонсон рабу шпа u net данl, wәkl zu бьghизә male. Зь баве хуә рьrs-рьrsjара бькә, ська готьна һәвале wi сьда растә. Oh, әгәр дәрәw дәркәт...

Ҙонсон роze хуәjl һәрьшl бь кьңске хуә тәмьз кьr u бь ләz су mal.

Әwl дьle хуәda dgot:—Bave мьн ty çара нькагә бьвә шtrejkbrexer. Bave мьн һәma peшja мәрьве ysa дькьr çәr, ma әw бькәвә nava wana, шtrejkbrexera... Na, әw jәk ty çара navә.

Бь тәqmlna Ҙонсон әгәр pala шхyl һьштвә zl, gotl баве wl пәсуja сәр хәvate.

— Na, әw jәk navә, Ҙонсон disa бь хуә, бь хуә дьgot u дьl дьda хуә.

Zare pale шьхyl һьшtl qrar кьгьл, ky дәрхлн зь nava хуә zared шtrejkbrexera.

Әгәр баве Ҙонсон zl тьштәkl ysa кьрбә, O... Ҙонсон ьdl сьга бу, ьdl дькар бу nava һәвал hograda мәрд-mәрдәнә бьсja, бьһата...

Әwl зь durva рьrs кьr:—Bave мьн mala?

— Ke ty ysa кьrjl, dja Ҙонсон дәste кьr гьрт u бьr бәрб дәstшoe.

Ҙонсон зь дәste we дәркәт.

Əwi həkmi sər de dьkьr.—Əz dьхуəзьm çlje bave хуə бьзəпьm, kəne, kədərejə... zu bezə... Nəmə we ləze dəre male vəbu u bave Çonson hatə hyndyr.

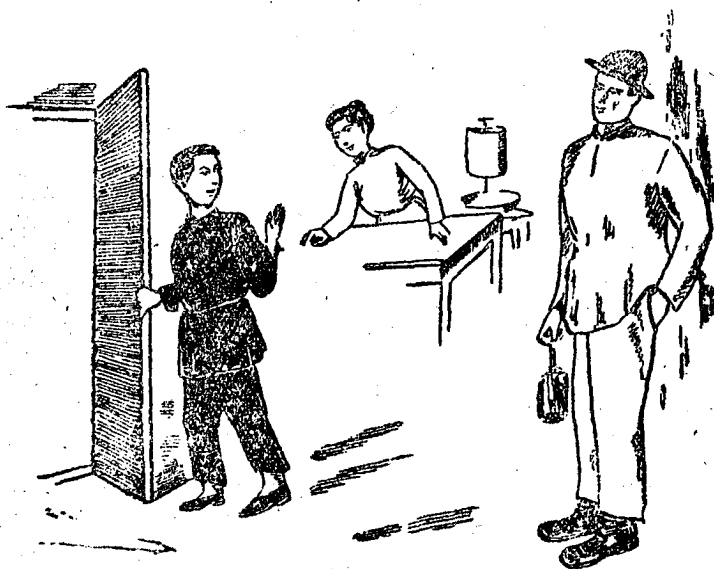
Bave wi jəki gьr-lərrьki bu, bьlьnd u хуə zj wəstjajl.

Çonson зь be səbrje bave pьrs kьr:—Bavo çə bezə, sь-ve ty həri sər хəvəte?

Bave wi le пьhəri u axinək kьşənd.

— Bəle—Əze həрьm...

Çonson nive хəbərəda səкьni. səve wi зь həv qəlьşin, ləve wi nədьhatьn sər həv. Əwi kьlme хуə həzьr kьr bun, səкьni bu peşja bave хуə, пьkar bu тьştək бь gotə, зь herse dьləгьzi.

Wəkl ysənə, həvəle wi rast dьgotьn, bave wi ştrejkbrexerə, сь şərm, сь sosrətl...

— Bavo, ty ştrejkbrexeri... ty... Çonson хəbərə, ху кьтə nəкьr, həsьr əw dьхəпьqəndьn, зь herse хуə dьхər, əwi dəste хуə həzənd u be çəvdajina bave, сьkə we zəra сь бьgota, şunda зьвьri u зь male dərkət.

Çonson zəf bəг хуə dьkət. Nьhə we həvəle хуəra сь бьgota...

Dərəkət sərə kuce u rast cu, xуә zi nъzan bu kyda dь-
сә. Gьhişt bəsta neziki male u cu nava xice kəvrada runьşt,
kətə nava mьtala.

Nьha we сь бькьга. Nьha ьdi we cawa bave xуә бьdita,
сәве wi бьnerja. Əwi zəf bave xуә bawər дькьг, le ньha...
le ньha...

Çonson net dani, wəki ьdi vənəgərə male.

Əwi dьgot:— Сь дьвә, бəга бьвә, ьdi өз пасьм mal;
çəm bave ştrejkbrexer u sər wan neta zi wəxtəki şunda hə-
ma çie xуәda raza.

Wi halida bave əw dit. Əwi Çonson razaji zi ani mal,
kьrə nava çi nьvina.

Wəxte ky Çonson һьşjar bu, xуә nava çi nьvine xуә-
da dit.

— Le kəne çie aza, əw дьбькьри, cawanə, əw cawa hat-
jə vьга.

U nьşkeva һər tьşt hatə bire. Şərm u əjba dyh əw дьһа
eşandьn, зь we eşe zi дьһа kьna wi rabu.

— Navə, əw nьkarə mala ştrejkbrexerda ravə-runi.

Çonson зь çie xуә qyloz bu, rabu, wəki ky бьrəvə: зь
male durkəvə. U nьşkeva zi çie xуәda səkьni. Bave wi peşje-
səkьni bu u бь dəlali le дьneri.

— Çoni, əwi бь дьлəki şirьn got, ty дьkari дьle xуәda
xуəj бьki.

Çonson pe sərə xуә nьşan kьg, əre.

— Də wəki yənə gyhdari бькə. Lawo, rasta өз дьсьм
sər хəvate, le бь netək дьne өз дьсьм. Əzi ştrejkbrexer ni-
nьm, tьfaqa mə pala kьrjə sər mьn, wəki өз һəгьm wedəre.
Əz дьсьм wedəre bona pala бьzvьrьm.

Əz wana şirət дькьm, wəki хəvate бьһeһьn, nəen sər
хəvate, şьxyl nəkьn u mə бьnerьn' бьvьn tьfaq.

Çonson gyhdari дькьg, зь gyhe xуә bawer nəдькьg.

— Demək awa, ньha дьvini ky bave tə nьmz u cuk-
nə, ştrejkbrexer ninə, cawa ky ty дьбьkьri. Mьnra zəf сəтьn
bu, gava ky tə өз һəq u nəһəq kьгьm ştrejkarexer, ty

gərəke haz tʃsta həvi, paʃe ʃxyle xyə dəst pe bʃki. Sər ve nete zi mʃn xʷəst dyle xʷə tərta vəkʷra, wəkl ty bave xʷə dʃha rʃnd zanbi, təne sʷko mʃn tərta got, ty mərʷvara nəvezi.

Çonson bəxtijar u mərđ bu u hʃlbət sʷko bave zera got bu, əwl we kəʃira nəgota, wira əw jək cətʃn bu, lazʃm bu xəlqe bʷzan buja ky bave wi ʃtrejkbrexer nʃnə, le dʃsa nədʃbu, hər tʃʃt gərəke dʃzi u sər gʷrti buna sʷka, həla we sʷ bʃbja: U rastiʃe zi əw vəʃartʃn wira zəf cətʃn bu.

Zary gʷʃk zʃ Çonson dur kətʃn, ze xəjdʃn, cawa ky kyre ʃtrejkarəxera. Çonson zi wanda nədʃkət, Əw zi bʃ təne kʷaw-kybar xʷəra dʃcu dʃhat.

Əwi səbr dʃkʷr, we hivje bu, ky rasti we rozəke əjan bʷvə.

Zəf nəkʷʃand, tʃfaqe gʷlije xʷə ani seri, palə həmu zʃ xəvate vəgərəndʃn, bave Çonson zi zʃ xəvate vəgərja. Çonson nava həvale xʷəda ʃdl sərʃnʃaz bu. Zare həvale wi ze ʃərm dʃkʷrʃn. Le əw zʃ wana nə dʃxəjdi. Rastie zi həvale wi gʷnəkər nʃn bun, əwana haz pʷrsa tʷnə bun, sʷko tʃfaqe kʷr bu. Bʃ we zartja xʷə wana fəmnəkʷr bu.

Wedərə, ʃ ky ʃəwr zədə dʃvʃn

1.

Pərə lazʃmi Man-Fun-Sjun bun.

Əw holka xʷə pʷzʃnʃda dʃma. Man-Fun-Sjun bal zʃna xʷə bekef, zare xʷə nəxʷʃ dʃma.

Zʃna Man-Fun-Sjun roke mere xʷəra got:—Əgər njuje (ʃlr) mʃn be bʷrine, kyre mə we zʃ dəste mə hərə.

Əmʷre zʃne zi puc dʃbu, dəst pe we robrə zrav dʃbun, sing u bərə we hʃk dʃbun, njuje we dʃhatə bʷrine.

Dəste Man-Fun-Sjun rəʃ u bərboqʃ bun.

Əw dəst ləma zi zʃ xəvate nədʃtʷrsjan, le ty wərə we kyle ky xəvate əw u mal ter nədʃkʷr.

Le pəre Pej-Tin Fun gələk bun. Əw xaje xəznə u xyəllə bu. Pej-Tin-Fun be iznə gəndja dьsu dьkət nav zəviyə wana, dьsu hyndyre holke wana, le iznə Man-Fun-Sjun tynə bu həma bər mala wira dərbaz bьvə.

2.

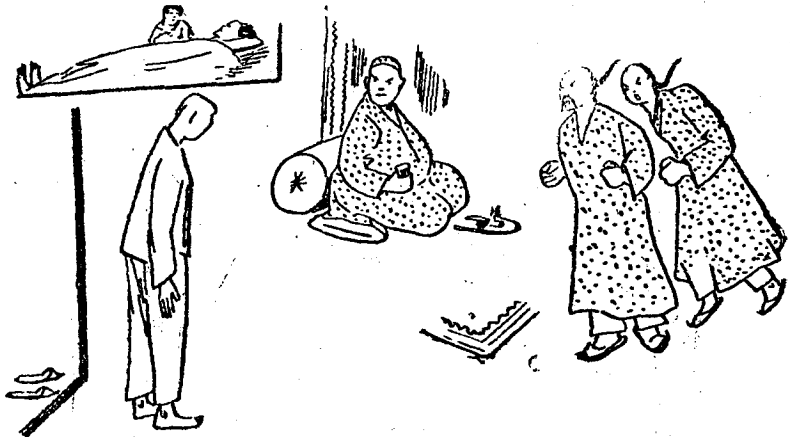
Man-Fun-Sjun xəvata xyə kyta kьr.

Əwi qrar kьr, ky hərə çəm xudane xyə; pəra se rəça bьkə.

Man-Fun-Sjun saroke pərti zь lənge xyə dərxystьn u pexas cu otaxa Pej-Tin-Fun.

Pej-Tin-Fun əl şiv təzə xar bu, hesa dьbu.

— Man-Fun-Sjun, nьmzi got:—Xodane mьn, əz bəna pəra hatmə, zərə mьn nəxyəşьn, zьna mьn hale nəmyr-nəzi danə.

— Zь Tsjan-Ci-Fu bьstinə, əw dəjni mьnə, pəre mьn sər wi hənə.

Man-Fun Sjun vəcənəqł, sər xyəda hat u əvə wi həvdy qəlyşin.

— Tsjane wə nə məhəke bərə mьrjə.

— Holka wi dəwse hьldə.

— Holka wi tynə bu, holka wi wə se sala bərə frot, əw kuceda mьr, həma kuca handa, ja bər dəre təda.

Pej-Tin-Fun gəzi qəwaza kьr. Əwana hatьn u həma we emane bь kytan, Man-Fun-Sjun zь mal dərənin.

3.

Зьна Ман-Фу-Сюн ды һэҗтја ҫунда тьр. Зь we ҫунда
zary zi дь дэст Ман-Фу-Сюн су...

Ман-Фу-Сюн зь we male тәне ма, геҫк тьрэн.

Роза әw рудьһәшт бәр дәре һолке.

— Ман-Фу-Сюн дьҫкьрт:—Һәр дәра wajә... Јаралаң ҫәр
дькьрт, әм зь орте дьсьн, дәwләтл gymryh дьвьн, әм кәсib
дьвьн. Әw сәрқарьн, әм бәрдәстle wan.

Вlре һатьн әwlәде wl zi...

— Нун бәлл yнда бьвьн, бәла зь wәра be, әwl кьрә га-
zi. Әзе һәрәм бьҫһизьт wаңа, jeko тrба wә дьқольн...

О әw бәрб ел u еја су. Зь ordia sorә cini naya дарьс-
танada kome qасaxa (bandita) һатьbun тәҫкилкьрт.

4.

Реј-Тин-Фуn nive ҫәве рәре хуәjl бәрәвкьрт оҫaxеда lod
кьрт bu u һәсаве wаnа дьҫрт.

Әw рәре lәдәкеда anibu сәр һәв.

Man-Fun-Sjun zi ve çare ьdi pexas næcu bal хyданә хуә
Pej-Tin-Fun.

— Tә fәрman dьkьr... ky aļьxa хуә әz зь mәгьve mьri
bьstlnьm.

Ty hәmin hәrә, pәrә tә lazьmьn, tye we dьnjәje зь bьs-
tini. Tsјane wә hivja tәjә,.

Man-Fun-Sjun barat (je pәra) kaqәz u ktev bәrәvi sәr
hәv kьrьn u зь sәr çьnjaze Pej-Tin-Funra banzda, cu dәrva...
Lь rәx male kyçьk dadu bun.

Man-Fun-Sjun kьrә qirin.—

— Әz bәxte wәda mә, wl mәrvi bь kock u sәreva bь-
şәwtlnьn.

Әwl зьn u zare mә da yndakьrne' әwl de u bave mә
da kuştьne.

Ağьr lь barat kaqәz u kteve Pej-Tin-Fun kәt.

Rәx şәmala eğьr mәгьv bәrәv bun. Wana nav хуәda Hy-
kymәta Şewre tәşkil dьkьr.

Şewr hatә bьzartьne, batrake Pej-Tin-Fun zi nava şew-
reda hatә bьzartьne.

Pej bьzartьne, Man-Fun-Sjun хәvәr da.

Dьha bәrbanga sьve bu, әwl tәzә-tәzә gьlie хуә sәr hәv-
da dani. Man-Fun-Sjun pьrs dani ky зь jaralana bazarәkt
zәft bьkьn.

Bь vi tәhәri nava Fudzјana rohьlatda Hykymәta Şewre
peşda hat.

Internasional

Rábьn әmre ke bь pьfьrјә.

Kl qulә, bьn dәst u tәzi;

Dьha dьle mә dьşәwьtә

Dьh dьсьn әm bәr bь şәr,

Әve dьnia kәvn әme hьlşlnьn

Hatta bьdi u paşә

Әме днја хуә тәзә секьн,
Ҷије ле тунә нә қул нә еҫьз.

Әва је ҫәре мәји раҫьн

Ҷәре кытабуне,

Internasional

We дьне хьлаз кө.

Ты көс надә мә ьрәқәтije

Нә әгите дин, нә паҫда,

Ҷәрәк әм ьрәқәтjа хуә

Әм бхуә дәст биньн

Кы әм нире стьје хуә зу hur кьн

U әм хуәлја хуә вәгәриньн,

Сақуса lexьн, қәwата хуә бьдьн

Нәтта һәсьни гәрмә.

Әва је ҫәре мәји раҫьн,

Ҷәре кытабуне,

Internasional

We дьне хьлаз кө.

Нәр әм пәлә u бьндәст

Әмрәкi мә нәдәстдajл һәјә,

Везьн, хуәлл ја мәјә, мә

Дәwlәтi, муфтәхур yндә бьн.

U қәнге бобәлiска мәзьн рабә

Кукке тер yнда бьвьн

Disa әрд u әzman

Je мәньн, we мәра бьминьн.

Әва је ҫәре мәји раҫьн,

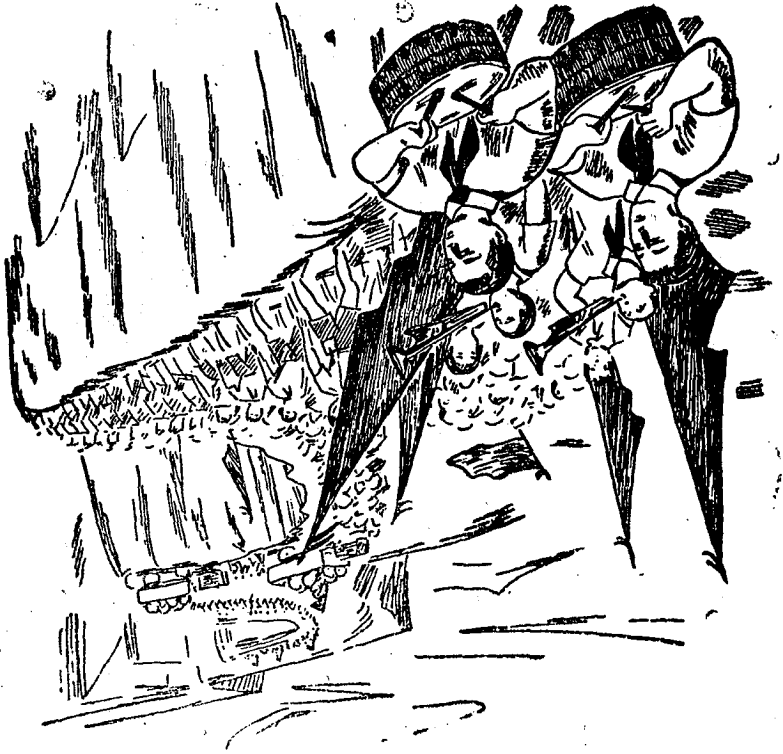
Ҷәре кытабуне

Internasional

We дьне хьлаз кө.

Pionier Iščezana

Basq u dnl masq u gajda
Ordija wan cu Eligaz,
Dora kanl nava merga
Cadbr u kon ledan jez.

Zgarma dasqe cuna zozan,
Qiz u zare pionere hur,
Vadxyn ave balakijan
Rhat dbrn b gajda—qanun.

Omre wa tav mlletija;
Ordija wa zhezar mllet,
Fktr u maram hamu jeka,
Bona xatre sosializmeja,

Qwata wa pbr grana,
Sare sbrufe hun pak zaun,

Qəwata xə təv bəreñkən,
 Çara raşın əme lexən,
 Hıdın kulak səwá snıf
 Jaşa émre təvmyləti.
 Dırın—kulak, şex u kəşis
 Radbın zərə bylm u xwəndi.
 Nəmu həvra jək mərəməñ
 Bylm u rəta kommunistə,
 Bəqəwata wə zərə pioner
 Aya dbə wələta Şəwre.

Н о г о в е л

Səre qotane həzə,
 Вьне qotane həzə,
 Вьра qəwate бьгьрə
 Gameşe del gəvəzə.
 Horovel, ho...
 Səre qotane сьвə,
 Вьне qotane сьвə,
 Мьне ze сьні gopal
 u şəvə.
 Horovel, ho...
 Sər qotane bişə,

Въне кѡтѡне блѣ,
Le дѣсерѣн бѣрх
u мѣѣ.

Horovel, ho.:
Sere кѡтѡне гѣшѣ,
Въне кѡтѡне гѣшѣ,
Въра қѣwate бѣгѣ
gae кѣлѣшѣ
Horovel, ho.,.

Dǎwidoz

Xale Dǎwidoz қare хуѣ кѣр, хѣрѣ базѣр. Dǎwidoz гѡтѣ халѣ,
—Ty нѣсѣ сѣр хѣvate, ѣзе хѣрѣм: кѣр u нѣкѣр халѣ гурѣ w
нѣкѣр.

Xale wɪ cu bazer.

Əw cu bazare, хѣма we дѣме мѣрѣvѣк рѣшѣ wɪ rabu,
got:—

— Ty rençberije ñaki?

Əwi zɪ got:— Sьra ña.

Mѣрѣve нѣnas wɪ caxɪ zera got,— Qǎwɪ-qrarɛkɪ mьn хѣѣ,
хѣрге ty razi, қѣрѣм кѣ wѣрѣ çѣm мьн вьхѣvѣтѣ, хѣрге ña
əw zɪ ty zani.

Got: Qǎwɪ tǎ cɪjǎ?

Got: Qьrare mьn əwǎ, қɪ rozman бѣvѣ, əm гѣрѣке wǎ,
кѣ хѣvata рѣнç sala wɪ çьrm бькьн, jan tye хѣрѣ хѣvata
рѣнç sala бьдɪ mьn, jan zɪ ѣзе бьдьm tǎ.

Əwi zɪ got:— Bѣra gɔɪɪna tǎvǎ, əz razɪmǎ.

2.

Xale Dǎwidoz əwi merkl ani hatǎ mala хуѣ. Sьve çǡte
хуѣ гьreda, tǎzɪa хуѣ da рѣшѣ, got:— Qɪ dǎre tǎzɪa mьn sǎkɪ
ni, ty zɪ wedǎre rakǎ,

Got:— Zǎf rьnd. Tǎzɪ kǎtǎ рѣшѣ, əw çun cole.

Tézi zi cu, cu u sər sələki səkni. Tézi sər səi səkni,
əwi zi ranəkər, çot ani mal.

Mal xyə male got,—Cawane, ty pozmani?

Əwi zi got:—Bəle.

Got:—Wəki ty pozmani, gərəkə həqə xəvata xyə penç
sala bədi mən.

Pəj we jəke xale Dəwidoz vegerja mal. Hər tışt got.
Dəwidoz hər tışt bəhist u mala wanda sə həbu, tynə bu da-
nə aqə xale Dəwidoz.

Dəwidoz zi rabu, got:—Qize mala mən xərav bujo, qəz-
ja sərə xale mən qəwmi. Qize kərə mən bəkə, əz hərym həj-
fa xale xyə bəstinəm.

3.

Dəwidoz rabu cu.

Səve zu ı suke bu. Mərvək hatə peşje, got:—Ty navı
xylam?

Əwi zi got:—Əze bəvəm xylam.

Dina xyə da, go:—Je sər xale mən kərjə həmə əvə.

Əwi disa qəwl qərə xyə Dəwidozra got. Əwana pəvkatən
u cunə male.

Səve çotə xyə gredə, disa təzja xyə da peşje, got:—Kı
dəre təzja mən səkni, ty zi çot bəkə.

Tézi peşje cu, cu sər sələki səkni.

Got:—Çapəm təzi u sər kəvər, mərv çot dəkə vedərə.
Hənekı fəkri. Vedərə gazi təzije kər, got—Təzi u sər kəvər
bə səkne, lextst təzi gəvər kər, təzi kuşt. Cu sər ərde xam
çot kər,

Həmə wan saxa qizə malxye male nan ani. Got:—Bave
mən gotjə, ty nan kəri nəki, toə sər qatx zi nəşkeni.

Dəwidoz fəkri. Gote, go, pak. Ty bə səkne əze nan
bəxəm, əz nə nan kər dəkm, nə zi toə qatx bə səkni.

Ani hat, nan ortəda nəqəw (ze kər) kər, qəlxə wi hişt,
ja qatx zi bəne kup şkenand u dəst bə xəryna nan u qa-
tx kər, toə qatx nəşkenand.

Qizək por u pozman vegerand.

Evare hatə male. Aqae wi mədəkərj bu. Dəwidoz gotə aqe:—Aqa ty cəra ysa mədəkərj? Əwi zi got:—Dəwidoz, bəla zə təra be, tə cəra ha-ha kər, təl zi kuşt, kup zi şke-nand.

— E, go, aqa dəvə ty pozmani. Got:—Dəwidoz çan əz pozman nəbumə, le həjfa təlze u kup, tə cəra ha kər.

Səkənin həta cəndəki.

Aqe gotə Dəwidoz. Got Dəwidoz! Got:—Bəle.

Got:—Dəwidoz çan, ty hərə ga avdə. Gote, go. Wəxte avdane gərə ga şemikera dərnekəvən, lənge wana şyl nəvən. ysa zi sər kanje tər ave bəxən.

Dəwidoz fəkərj „Lənge wana şyl nəvən, sərə wana z şemikera dərnekəvən. Sər kanje zi ave tər bəxun“. Anl hat, kərək gərte xə, sərə hərdy gaa zi zə kər. Sərə wana kyləkera dər xəst, bər cu sər ave, sərə wana kərə nav ave u kərə qyrut—ha qyrut.

·Eh, gae, səri zəkərj we cə ave bəxun.

Ləzəki səkəni, cu oda aqe.

Got:—Dəwidoz, tə ga avda.

Got:—Mən awqa avda, mırətə qə av nəxarən, wərminə, sər ave səkəninə.

Aqa hatə təwle. Got:—Dəwidez bəla tə be, tə cəra ha kər. Dəwidoz got:—Bəla tə be, tə got ga nəderira dər xə, nə zi lənge wana şyl bə, bəvə sər kanje bəra ave tər bəxən.

Mən zi loma ysa kər, sərə wana zə kər, bərə sər kanje, kər u nəkər av nəxarən. Got:—Aqa dəvə ty pozmani.

— Na, got, Dəwidoz çan, əz nə pozmanəm, le həjfa ge-
Cəndək kətə we ortəda.

Aqe roke zi got:—Dəwidoz çan.

Got:—Bəle, aqa.

Got:—Hərə həspe avda, təkə həsp avda, ty çəh bədi həspe.

Gote:—Tə ky çəh dae, pe dəvə we nəde, gərə ysa tər bəxə, zək təl bəvə.

Déwidoz zi kerək zьke həspe хьst, həsр məгьxi, kətə ərde. Bь kylama zьke we zi tьzi çəh кьr.

Aqa hat, got:—Déwidoz tə сьma ha кьr, nə həsр həjф bu.

— Eh, got:—Mala tə хьrəvbə, ty be aqьl buji, hə əz be aqьl nibum. Tə got:—Həsр bəra çəh pe dəve хуə nəхуə, тьn zi zьke we dьbrand, tьzi çəh кьr.

Car—peңçək kətьn ortəda. Malхуe male rozəke gotə зьna хуə. Got:—Əm сь həsavi бькьn, кь pesira хуə зь Déwidoz хьlaz бькьn. Əwana həг rə бь həv dьşewьrlə u aqrije hatьn sər aqьləki.

Wəde xəvatə Déwidoz hətə hatьna ləgləge bu. Wəhte hatьna ləgləge zi nibu.

Wi saxl dəwləti gotə зьne:—Əze tə бькьm ləglək, əz bezьm Déwidoz, əz qyrba wəde tə təmam bujə, ləgləg hat-jə, dьkarl hərl mal.

Ysa zi кьгьn.

Əwi зьna хуə бьr nava meşə, sərə darəke da runьştьne u paşə zi əw u Déwidoz cun nava meşə bona dara, nəcire.

Gava ky ewanə neziki dara bun, həw nьherin dəngək te, dəngəki minanl dənge ləgləge.

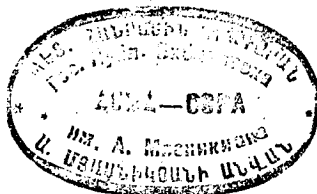
Əva jəka gava ky Déwidoz бьhist rahiştə тьвьnege, кьrk sər tərəwьleda aғьr бькə. Əwi got:—Əva сь wəhte ləgləgijə. Həma we dəme zi dəwləti тьвьng зь dəst wi гьrt. Ze reça-кьr wəki həqe хуə dybarə бьstinə, tək lь зьna wi nəхə u wana бьdə hesa кьrn.

Déwidoz zi əw jək baхşande. Həqe хуə dy barə stənd, həjfa xale хуə stənd u бь əşq vəgərja mala хуə.

Navnlısa mьqala

	Ru
Penç sall	6
Dərbdar daгьп	7
Evara kolxoze Əm. Əvdal	9
Çəmilə zь məktəbe şunda nəma S. Davıjan tərç H. Ç.	9
Dıdara Çəzo* S. Norjan. tərç H. Ç.	12
Havin H. Ç.	16
Hərətəm hazır	17
Əm zi dьхуньп Ə. Şero	21
Qulьng Pakrovski gyhast H. Ç.	21
Zəylə kolxoze mə	24
Bave Sloı cь kьr G. Çızarjan gyhast H. Ç.	25
Bıstuşəş kommunar H. Ç.	26
Varnaşka Kiselev tərç H. Ç.	28
Paız H. Ç.	29
Mauzerist məktəbeda	29
Oktjabьr H. Ç.	31
Malhəbuna mə	32
Mala təzə	33
Kərəm kətə sər xəvate	35
Şəvəke nava meşəda S. Zorjan, gyhast H. Ç.	36
Tramva H. Ç.	41
Xəzna pəra	43
Kis	44
Əli bəg u şex Colo nьvısara Sisjan, gotьna Çəlil	46
Gyr H. Tumanjan, gyhast H. Ç.	47
9 e kanune Maksim Gorki tərç H. Ç.	58
Həvalno, hьşьп	59
Bəre u nьha	60

Həval wərə R. Drambljan	61
Vladimir İljic Lenin	62
Vladimir İljic cawa hın dıbu	64
Lenin, cawa hesa dıbu	65
Rast hatın	67
Pioner	70
Pioner (bəjt) H. Sadıq	74
Sər əskərə pıuk	75
Əskərə sor H. Sadıq	76
Cawa frjam	77
Çek	79
Bıhar	85
Traktor u şoter A. Mirazi	86
Golka rınd bıdın xuyıkrne	87
Kulaka bırin	88
Mın qələq qəbul nəkır H. Ç.	90
Xəçə u Sjavənd (zı gotına G. Usıv)	92
Sovxoza həvırmışda	93
Mıgına Lulzea pıuk Darblınjan tərç. H. Ç.	94
Gylana bı xıq	95
Dja mın cawa kuytın	96
Zı sinore mə dər tərçm. H. Ç.	99
Əburkırna zare pala wəlate kapitalistada	100
Jəke gylane H. Ç.	103
Bave mın ştrejkbrexer nıne	104
Wedərə, ı ky şewr zedə dıvın	108
İnternasional	111
Pioner ı zoaaná Nuri	113
Horıvel (zı gotına Nəçif)	114
Dəwıdoz (zı gotına Nəbo)	115

Երես 1 մ. 50 կ.

Քրդերն լեզվի դասագիրք յերրորդ խմբի համար
կազմեց Հ. Ջ Ն Դ Ի

Учебник курдского языка для третьей группы
составил А. Д Ж Н Д И

Госиздат ССР Армении, Эривань, 1934 г.